

۱۲/۳/۱

اظهار نظر کارشناسی با موضوع:

معایب و چالش‌های بخش سوم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (بخش سلامت)

محورها:

۱. علت اصلی ایجاد چالش‌ها و آسیب‌های فراوان در کشور چیست؟
۲. سند توسعه پایدار چیست؟
۳. به «سند سلامت» پیشنهاد شده ذیل هدف سوم سند توسعه پایدار، چند دسته اشکال وارد است؟
۴. راه حل مواجهه با اسناد بین‌المللی که به هویت و حیات شیعه حمله کرده‌اند، چیست؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسنامه:

متن پیش‌رو (ویرایش اول) دوازدهمین مکتوب از نوع سوم محصولات مرتبط با نقشه الگوی پیشرفت اسلامی (پیشخوان) است. محتوای این محصول، متن پیاده‌شده سخنان حجت‌الاسلام و المسلمین علی‌کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در جمع علاقه‌مندان به مسئله طب اسلامی در نشست «معایب و چالش‌های بخش سوم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (بخش سلامت)» است که در تاریخ ۲۸ دی‌ماه ۱۳۹۷ در مسجد مقدس جمکران در شهر مقدس قم برگزار شده است. پیشنهاد می‌شود این جزوه در قطع وزیری به انتشار برسد.

فهرست اجمالی

۱. ایجاد چالش‌ها و آسیب‌های فراوان برای کشور در پی هر تحلیل و محاسبه غلط ۱
۲. «توضیحات اجمالی درباره سند توسعه پایدار»، «بررسی سند سلامت از هدف سوم سند توسعه پایدار» و «تبیین راه‌حل‌های مواجهه با اسناد بین‌المللی»؛ سه بسته بحثی مطرح درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه ۴
- پیوست‌ها ۳۰
- پیوست رجالی ۴۴
- شناسنامه محتوایی ۵۴
- نظام سوالات ۵۵
- نظام اصطلاحات ۵۶
- نظام ارجاعات ۵۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلام عليكم و رحمة الله و بركاته أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا وَ شَفِيعِنَا فِي يَوْمِ الْحِزَابِ أَبِي الْقَاسِمِ
مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ الْمَعْصُومِينَ الْمُكْرَمِينَ الْمُنتَجِبِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةُ
اللَّهِ الْأَعْظَمِ ﷺ أَرْوَأْحُنَا لِأَمَالِهِ الْفِدَاءِ وَ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ وَ اللَّعْنَ الدَّائِمُ
عَلَى أَعْدَائِهِ أَعْدَاءِ اللَّهِ.

خوشحال هستم که خدمت برادران و خواهران محترم فعال در زمینه ترقی و
متکامل طب اسلامی رسیده‌ام. جلسه امروز را یک جلسه مقدماتی برای یک تکلیف
بزرگ بر زمین‌مانده بدانید؛ ما در کشورمان به بلای تحلیل‌های غلط و محاسبات
ناکارآمد در حوزه‌های مختلف مبتلا هستیم.

۱. ایجاد چالش‌ها و آسیب‌های فراوان برای کشور در پی هر تحلیل و

محاسبه غلط

همه مردم عزیز ما درک می‌کنند که یک تحلیل و محاسبه غلط چه چالشی را
می‌تواند در زمینه زندگی آن‌ها ایجاد کند. مسئله برجام که مبتنی بر نظریه ناکارآمد
سیاست خارجه توسعه‌گرا بود^۱ امروز ناکارآمدی آن واضح است؛
همه می‌فهمند که این تحلیل چقدر ارزش پول ملی را کاهش داد،^۲ همه می‌فهمند
که این تحلیل غلط چگونه باعث شد که تحریم‌ها افزایش یابد،^۳ همه می‌فهمند که

۱/۱. برجام (مبتنی بر نظریه
ناکارآمد سیاست خارجه
توسعه‌گرا)؛ از بارزترین
تحلیل‌های غلط تجربه شده و
منجر به آسیب‌های فراوان برای
کشور

۱. نظریه حال حاضر دستگاه سیاست خارجه که سابقه طرح و تدوین آن به مرکز استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام (کنفرانس ملی
چشم‌انداز بیست ساله و الزامات سیاست خارجه توسعه‌گرا-اسفندماه ۱۳۸۶) برمی‌گردد.

آدرس خبر در وبسایت مرکز تحقیقات مجمع تشخیص مصلحت نظام: yon.ir/tosegara

۱/۱/۱. «کاهش ارزش پول ملی»، «افزایش تحریم‌ها»، «ایجاد مشکلات امنیتی»؛ از جمله آثار سوء اجرایی شدن برجام (مبتنی بر نظریه سیاست‌خارجی توسعه‌گرا)

۱/۲. تعریف بدعت به عنوان هر امر مخالف قرآن و سنت و وظیفه روشنگری عالمان در برابر بدعت‌ها؛ از قطعیات شریعت اسلام

این تحلیل ناکارآمد امروز چگونگی به یک مسئله امنیتی تبدیل شده است. حرف من این است که توجه کنیم تحلیل‌های غلط و ضد دینی فقط مختص به مسئله برجام نیست، بلکه این تحلیل‌های غلط و مبتلای به بدعت در ده‌ها حوزه دیگر نیز وجود دارد. ما باید برخوردی با احتیاط نسبت به همه این تحلیل‌های غلط داشته باشیم.

نمی‌توان ادعا کرد که قصد حوزه علمیه قم و کشور محترم جمهوری اسلامی تحقق اسلام است ولی تحلیل‌هایی که ضد این هويت هستند در جامعه ما مبنای عمل باشند. پیامبر ﷺ در آن حدیث معروف فرمود: «إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالَمِ عِلْمَهُ»؛^۱ اگر بدعت گسترش پیدا کرد - بدعت یعنی چه؟ یعنی تمام آنچه مخالف قرآن و سنت است^۲ - عالم و حوزه علمیه باید به میدان بیاید و به مردم و مسئولین بگوید که اگر این تحلیل غلط مبنا باشد، چه آثار سوئی برای دنیا و آخرت مردم دارد؛ این همه حرفی است که بنده عرض کردم ان‌شاءالله از جلسه امروز به بعد می‌خواهیم جدی‌تر به آن بپردازیم. همه فقهای محترم شیعه این حرف را قبول دارند که وقتی یک تحلیل بدعت‌آمیز و مخالف هويت شیعی مطرح باشد، عالم باید ورود کند [و آن را نقد کند]. پیامبر ﷺ فرمود: اگر عالمی این کار را نکند «فان لم يفعل فعليه لعنة الله»؛ لعنت خدا بر آن عالم باد؛ یعنی مسئله آن قدر مهم است؛ یعنی عالمی که علمش را در مقابل بدعت مطرح نکند و به میدان نیاید، از رحمت خدا دور است. این تکلیفی است که پیامبر بر دوش علمای امت گذاشته است، باید بیایند بحث کنند و نشان دهند که آیا یک تحلیل مبتنی بر دین است یا مخالف آن.

خب این فلسفه و حکمت جلسه است؛ بنابراین ما در حال انجام کار طلبگی خود هستیم، ما در حال قرار دادن سخن پیامبر اکرم ﷺ به عنوان مبنای عمل خود هستیم. فردا بعضی اعتراض نکنند که چرا در این حوزه‌ها ورود پیدا کرده‌اید؟ قطعاً

۲. برای اطلاع از سیر دقیق تغییرات ارزش ارز؛ ر.ک پیوست ۱.

۳. برای اطلاع از سیر افزایش تحریم‌ها پس از تصویب برجام؛ ر.ک پیوست ۲.

۴. الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورِ الْعَمِّيِّ يَرْفَعُهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالَمِ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَعْنَةُ اللَّهِ.

رسول خدا ﷺ فرمود: زمانی که در امت بدعتها هویدا گشت بر عالم است که علم خویش را آشکار کند، هر که نکند لعنت خدا بر او باد. [ترجمه مصطفوی]

الکافی، ج ۱، ص ۵۴

۵. برای اطلاع از معنای «بدعت» در آیات و روایات؛ ر.ک پیوست ۳.

اگر ما بین دو دعوت قرار گرفتیم: یک دعوت ما را به سکوت در برابر بدعت‌ها و تحلیل‌های غلط دعوت کند و دیگری دعوت پیامبر ﷺ باشد که ما را به سمت اینکه علم را مطرح کنیم می‌کشاند، ما قطعاً دعوت پیامبر ﷺ را لیبیک می‌گوییم و این امری طبیعی است. من تعجب می‌کنم بعضی از مدیران میانی جمهوری اسلامی به حرف‌های خود فکر نمی‌کنند؛ به خود بنده در جلساتی پیام دادند و حتماً به همه شما هم گفتند که مثلاً شما به فلان مسئله ورود نکنید؛ اصلاً من نمی‌دانم چرا این توصیه‌ها را به زبان می‌آورند؟! چطور کسانی در جمهوری اسلامی می‌توانند به خود جرئت دهند که دیگران را به نزدن حرف پیامبران و ائمه دعوت کنند؟! خب إن شاء الله تکرار نکنند؛ چون هم خود را خسته می‌کنند و هم گناه خود را بیشتر می‌کنند و در عزم ما هم تأثیری ایجاد نخواهد شد.

۱/۲/۱. تحلیل بسته اسناد بین‌المللی به عنوان یک پدیده پر از بدعت؛ وظیفه عالمان دینی

خب یک بسته بحث پر از بدعت به اسم اسناد بین‌المللی داریم، همه شما نام اسناد بین‌المللی را از گذشته شنیده‌اید. در کشور ما رسم بر این است که اسناد بین‌المللی را از حیث حقوقی بررسی می‌کنند؛^۶ یعنی عمده کسانی که وارد بحث می‌شوند، نگاهشان بر این است که بگویند اسناد بین‌المللی الزام‌آور است یا الزام‌آور نیست، یعنی رویکرد آنان، رویکرد حقوقی است.

۱/۲/۱/۱. بررسی اسناد بین‌المللی از حیث «الزام‌آوری» یا «عدم الزام‌آوری» نسبت به تعهدات؛ رویکرد رایج نسبت به نقد اسناد بین‌المللی

ما در حوزه علمیه قم، غیر از این رویکرد حقوقی، یک رویکرد تحلیلی هم نسبت به اسناد بین‌المللی آغاز کرده‌ایم؛ چه نوع تحلیلی؟ تعارض‌های این اسناد را با هدایت و آیات و روایات به جامعه نشان می‌دهیم. پس ورود ما به اسناد بین‌المللی یک تفاوتی با ورود جریان‌های مشهور به اسناد بین‌المللی دارد؛ ما در این دوره جدید در حال بررسی سند توسعه پایدار هستیم و بررسی ما تا خود سال ۲۰۳۰- اگر عمری باشد- ادامه خواهد داشت. ما قبل از این شروع به بررسی علمی و تخصصی

۱/۲/۱/۲. بررسی اسناد بین‌المللی از حیث تعارض با هدایت و آیات و روایات؛ رویکرد مختار نسبت به نقد اسناد بین‌المللی

۶. برای نمونه در «اطلاعیه معاونت حقوقی ریاست جمهوری درباره سند ۲۰۳۰» در اردیبهشت ۹۶ آمده است: «سند ۲۰۳۰، یک برنامه کاری است، طبق قواعد حقوق بین‌الملل، برنامه کاری سندی است که حاوی هیچ تعهد حقوقی برای دولت‌ها نیست. این سند و مانند آن در حقیقت یک توصیه نامه است. سند ۲۰۳۰، معاهده محسوب نمی‌شود. لذا نیازی به امضای دولت‌ها و در نتیجه تصویب مجالس قانونگذاری (رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی) ندارد. از آن‌جا که سند ۲۰۳۰، معاهده نبوده و الزام‌آور محسوب نمی‌شود...» **فارغ از صحت یا عدم صحت ادعای «الزام‌آور نبودن سند ۲۰۳۰» مشاهده می‌شود که در بررسی این سند خطرناک بین‌المللی، در کنار پرداختن به «الزام‌آوری یا عدم الزام‌آوری حقوقی» هیچ توجهی به «ساختار نگرش‌سازانه» این اسناد نشده است.**

اسناد بین‌المللی کرده‌ایم و حالا هم به بخش سلامت آن رسیده‌ایم که یک دور جدید است و ان‌شاء‌الله در آینده نیز فنی‌تر مسئله را بررسی می‌کنیم.

امروز می‌خواهم سه مطلب را حول اسناد بین‌المللی به محضران گزارش دهم تا یک مقداری بحث واضح شود - عرض کردم که جلسه را مقدماتی می‌دانم - اگر خدای متعال به بنده توفیق دهد، دوست دارم در همین حوزه علمیه پربخت قم، ۴۰ جلسه پشت سر هم در مورد اسناد بین‌المللی طرح بحث کنم و نتیجه مطالعاتی را که ما در حدود دو دهه در مورد اسناد بین‌المللی و مسئله توسعه غربی داشتیم به محضر اعزّه گرامی گزارش دهم. من خدمت بعضی از اساتید محترم و مراجع محترم تقلید که می‌رسم و خدمتشان گزارش می‌دهم،^۷ این روایت را برایشان می‌خوانم که «رُبَّ حَامِلٍ فِيهِ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ»^۸؛ ما مراجع و علمای خود را آدم‌های افقه‌ی می‌دانیم ولی حرف خودمان را هم حرف فقیهانه‌ای می‌دانیم. حس من این است که اگر بزرگان ما وقت اختصاص می‌دادند و داستان اسناد بین‌المللی را تفصیلی‌تر از وضعیت فعلی بررسی می‌کردند، جلوی تسلط یهود در کشور ما از طریق اسناد بین‌المللی گرفته می‌شد و حوزه علمیه قم یک قدم بالاتر [از وضعیت فعلی] می‌توانست از هویت شیعی دفاع کند. گرچه همین الان هم اگر موضع‌گیری‌های متین و پخته علمای اسلام نبود، این اسناد به شکل گسترده‌تری در کشور اجرایی می‌شد.

۲. «توضیحات اجمالی درباره سند توسعه پایدار»، «بررسی سند سلامت از

هدف سوم سند توسعه پایدار» و «تبیین راه‌حل‌های مواجهه با اسناد

بین‌المللی»؛ سه بسته بحثی مطرح درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه

لذا من سه مسئله را راجع به اسناد بین‌المللی گزارش می‌دهم؛ اول آنکه مختصراً در مورد خود سند توسعه پایدار توضیح می‌دهم. سعی می‌کنم در قسمت دوم عرایض

۷. برای اطلاع اجمالی از سلسله جلساتی که با علما و فضلاء حوزه درباره مسئله «الگوی پیشرفت اسلامی» و «نقشه‌ی مقابله با اسناد

بین‌المللی» برگزار شده است، رگ پیوست ۴.

۸. عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي يَعْقُوبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص حَطَبَ النَّاسِ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ فَقَالَ ... قَرَّبَ حَامِلٍ فِيهِ عَيْزٌ فَيَقِيهِ وَ رَبِّ حَامِلٍ فِيهِ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ ...

امام صادق علیه السلام فرمود: پیغمبر صلی الله علیه و آله در مسجد خیف برای مردم سخنرانی کرد و فرمود... چه بسا حامل (رساننده) علمی که خود دانا نیست و چه بسا حامل علمی که بدان‌تر از خود رساند (یعنی بسا شنوندگانی پیدا شوند که معنی سخن مرا از رساننده و مبلغ آن سخن بهتر درک کنند). [ترجمه مصطفوی]

تفصیلی‌تر راجع به سند سلامت^۹ صحبت کنم. سند سلامت، بخش سوم سند توسعه پایدار است؛ به این سند به صورت تفصیلی‌تر از بخش اول و سوم عرایضم خواهم پرداخت. در نهایت هم در بخش سوم راه‌علاجی را که ما در شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی به آن دست پیدا کرده‌ایم، مطرح می‌کنم که چگونه با اسناد بین‌المللی مقابله کنیم؛ پس این جلسه ما این سه سرفصل را دارد.

۲/۱. معرفی سند توسعه پایدار؛ اولین بسته از مباحث مطروحه درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه

خب بخش اول [سخن‌انام]، معرفی سند توسعه پایدار است. سند توسعه پایدار در یک جمله در فاصله سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ به دنبال ایجاد تغییر در ۱۷ بخش مهم زندگی بشر است؛ یعنی سازمان ملل نیت کرده است که در این ۱۵ سال - که الآن چند سال آن گذشته است - ۱۷ تغییر مهم در دنیا ایجاد کند، این نیت سازمان ملل است. خود این ۱۷ تغییر مهم شامل ۱۶۹ هدف ریزتر هم می‌شود.^{۱۰}

۲/۱/۱. مخالفت با تمامی تحلیل‌های انبیاء در ۱۷ هدف مطرح در سند توسعه پایدار

حالا اگر کسی این‌ها را بررسی کند و بگوید این ۱۷ تغییر مهم شامل چه چیزهایی می‌شود [خواهد دید] که موضوع دخالت سند توسعه پایدار، دخالت و نقض همه تعالیم انبیاء است؛ دقت کنید تعبیر من دقیق است: سند توسعه پایدار به هر آنچه که انبیاء در آن ورود کرده و راجع به آن به بشر توصیه کرده‌اند، ورود کرده و خلاف آن را توصیه کرده‌است؛ این آن بحثی است که می‌خواهم مطرح کنم. اگر حوزه علمیه حافظ سبک زندگی اسلامی، اعتقادات و اخلاق است، باید این امر را بدانند که مواردی در سند توسعه پایدار وجود دارد که نقض اخلاق، اعتقادات و سبک زندگی است و این موارد یکی و دوتا نیستند، بلکه همه موارد را شامل می‌شود.

حالا من بخشی از آن‌ها را مثال بزنم. بنای من در این بخش اول بحث تفصیلی نیست؛ هم بحث‌هایی را قبلاً داشتم که الآن در دسترس هست هم در آینده در آن دوره چهل جلسه‌ای که الآن نیت آن را می‌کنیم، اگر ان‌شاء الله برگزار شد، فقط حداقل در بیست جلسه آن می‌خواهم همین را توضیح دهم که پخته‌ترین هجمه یهود به تفکرات انبیاء، در سند توسعه پایدار نهفته است. بنده قبل از این به اندازه عمری که داشته‌ام

۹. کتاب «سلامت در ۲۰۱۵؛ حرکت از MDGs (اهداف توسعه هزاره) به سمت SDGs (اهداف توسعه پایدار)»؛ این کتاب توسط سازمان بهداشت جهانی به عنوان کتاب مرجع آمار سلامت جهان در سال ۲۰۱۵ تدوین شده است. ترجمه این کتاب نیز زیر نظر دکتر علی‌اکبر سیاری (معاون وقت بهداشت)، دکتر امیر حسین تکیان، دکتر شهرام رفیعی‌فر؛ با ترجمه احد بختیاری، صادق غضنفری، یوسف چاوپور صورت گرفته است.

لینک دانلود نسخه فارسی کتاب yon.ir/fCKDn لینک دانلود نسخه انگلیسی از سایت سازمان بهداشت جهانی؛ yon.ir/wDeSj

۱۰. برای مطالعه تفصیلی حول سند توسعه پایدار سازمان ملل متحد، ر.ک: yon.ir/sdgs (سایت رسمی اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد).

در این اسناد مطالعه کردم و تاریخی را که از علمای شیعه خواندم که آن‌ها هم می‌رفتند و با تحلیل‌های غلط مقابله می‌کردند، هیچ تحلیلی را جامع‌تر از سند توسعه پایدار علیه هويت شیعی تا حال حاضر ندیده‌ام؛ این آن حرف اصلی من است. اگر کسی خطر را نبیند، کسی او را مدح نمی‌کند که چون غافل بوده، وقت نداشته و حواسش نبوده است، دشمن را ندیده است! هیچ‌کس آدم غافل را مدح نمی‌کند! خدای متعال هم او را مدح نمی‌کند. ما باید بصیرت داشته باشیم؛ وقتی عرض می‌کنیم سند توسعه پایدار در حال به چالش کشیدن کشور ماست، چرا نباید حداقل نخبگان از این چالش‌ها خبر داشته باشند؟ چرا نباید یک علاج همه جانبه‌ای وجود داشته باشد؟ چرا باید اول مجموعه اسناد پالمو^{۱۱} به صحن مجلس بیاید و بعد تازه یک عده اعلام مخالفت کنند؟ چرا باید این اتفاقات رخ دهد؟ می‌دانید علت عمده آن چیست؟ علت، برنامه‌های دقیقه نودی است! همیشه دقیقه نود یک جلسه‌ای برگزار می‌شود و اندکی از مطلب به مردم گفته می‌شود. بر همین اساس ما تصمیم گرفته‌ایم که پانزده سال در کشور بحث کنیم. قبل از آن هم مباحثات ما، در کارگروه‌های پژوهشی خودمان و پیش اساتیدمان در این حوزه‌ها بوده است. این یک خط فکری است؛ اگر حوزه می‌گوید فرقه‌ها و اعتقادات و هابیت و ده‌ها مکتب دیگر خطرناک است، سؤال من این است که چرا حوزه علمیه بر نحوه نفوذ یهود - که «اشد العداوة»^{۱۲} نسبت به اهل ایمان است - کار مطالعاتی عمیق ندارد؟ منظور من جلسات «مرگ یا درود بر فلانی» نیست، بلکه معتقدم این قضیه باید در حد یک رشته تخصصی در حوزه مطرح باشد تا همه بدانند سازمان ملل در حال مدیریت چه اتفاقی در دنیا است.

۱۱. کنوانسیون ملل متحد علیه جرائم سازمان‌یافته فراملی (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) از معاهده‌های چندجانبه مورد حمایت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۰ علیه جرایم سازمان یافته فراملی است. این کنوانسیون در ۱۵ نوامبر ۲۰۰۰ با قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسید و به آن کنوانسیون پالمو نیز گفته می‌شود.

۱۲. لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَ لَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قُسِّيْبِينَ وَ رُهْبَانًا وَ أَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ / سورة مائده آیه ۸۲

یقیناً سرسخت‌ترین مردم را در کینه و دشمنی نسبت به مؤمنان، یهودیان و مشرکان خواهی یافت. و البته نزدیک‌ترینشان را در دوستی با مؤمنان، کسانی می‌یابی که گفتند: ما نصرانی هستیم. این واقعیت برای آن است که گروهی از آنان کشیشان دانشمند و عابدان خدا ترس‌اند، و آنان [در پیروی از حق] تکبر نمی‌کنند. [ترجمه انصاریان]

۲/۱/۲. وعده امام خمینی درباره به چالش کشیده شدن سازمان ملل مبتنی بر مبانی اسلام؛ پیشینی در حال شکل گیری اولیه

۲/۱/۳. تعریف فقر به «بسط آزادی اختیار» و تلقی کردن هنجارهای مرفعی خانوادگی به عنوان «عامل فقر»؛ از جمله انحرافات آشکار هدف اول سند توسعه پایدار

مرحوم امام عظیم الشان فرمودند: **إن شاء الله از آیندگان کسانی خواهند آمد که سازمان ملل را بر اساس اسلام به چالش بکشند.**^{۱۳} **من فکر می کنم لشکر آن کسانی که امام علیه السلام در اول انقلاب وعده داد، الحمد لله آرام آرام در حال تشکیل است.**

این حرف اول بنده است؛ مثلاً سازمان ملل گفته: «باید رفع فقر کنیم»، این هدف اول آن هاست. ظاهر بسیار زیباست و اگر شما تنها این عنوان را ببینید می گویند چه کار دارید، بگذارید سازمان ملل رفع فقر کند. بروید کتاب مرجع آن ها را بخوانید! همه ۱۷ آرمان سند توسعه پایدار یک کتاب مرجع دارد که آن هدف را توضیح می دهد. در کتاب مرجع هدف اول، گفته «فقیر کسی است که آزادی انتخاب گسترده در حوزه های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و حتی خانوادگی ندارد»؛^{۱۴} **یعنی «آزادی و لیبرالیسم» را اصل قرار داده و مفهوم فقر را تابع آزادی و لیبرالیسم معنا کرده است.** در حالی که وقتی شما ظاهر آن را می خوانید گمان می کنید مراد از فقیر کسی است که سقف بالای سر ندارد و مستأجر است یا مثلاً در به دست آوردن نان شب در مضیقه است، ما فقر را این طور می فهمیم. سازمان ملل برخلاف این می گوید «فقر یعنی نداشتن آزادی انتخاب گسترده» و مثال اول آن ها هم خانواده است! می گوید قواعدی که در خانواده وجود دارد، عامل فقر است! چون باعث می شود آزادی انتخاب گسترده زن و مرد را محدود کند! یعنی از تعریف فقر به «اصلاح نهاد خانواده» رسید! آیا ما از این ها خبر داریم؟ آیا راجع به این ها بحث می کنیم؟

عجب! پس هدف اول سند توسعه پایدار «اصلاح نهادی عوامل ایجاد کننده فقر و در رأس آن ها نهاد خانواده» است! مادامی که خانواده با احکام مرفعی اسلام به این شکل است، مثلاً آزادی های جنسی به نحوی که در روایات ما تعبیر به «فحشاء»^{۱۵}

۱۳. ما معادله جهانی و معیارهای اجتماعی و سیاسی ای که تا به حال به واسطه آن تمام مسائل جهان سنجیده می شده است را شکسته ایم. ما خود چارچوب جدیدی ساخته ایم که در آن عدل را ملاک دفاع و ظلم را ملاک حمله گرفته ایم. از هر عادلانی دفاع می کنیم و بر هر ظالمی می تازیم، حال شما اسمش را هر چه می خواهید بگذارید. ما این سنگ را بنا خواهیم گذاشت. امید است کسانی پیدا شوند که ساختمان بزرگ سازمان ملل و شورای امنیت و سایر سازمانها و شوراها را بر این پایه بنا کنند، نه بر پایه نفوذ سرمایه داران و قدرتمندان که هر موقعی که خواستند هر کسی را محکوم کنند، بلافاصله محکوم نمایند.

صحیفه امام خمینی علیه السلام جلد ۱۱ ص ۱۵۹

۱۴. مفهوم توانمندسازی: توانمندسازی به مفهوم گسترش و بسط آزادی انتخاب افراد و اقدام برای شکل دادن زندگی افراد است. این مفهوم به معنای کنترل بر منابع و تصمیمات است. آزادی فقرا، به شدت از طریق عدم امکان ابراز نظر و بی قدرتی، به ویژه از سوی دولت ها و بازارها تهدید می شود. در حال حاضر، نابرابری های جنسیتی شدیدی به ویژه در سطح خانوار وجود دارد.

کتاب توانمندسازی و کاهش فقر، ص ۲۵

۱۵. وَ لَا تَقْرُبُوا الزَّانِيَةَ إِنَّهَا كَانَتْ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا / سوره مبارکه اسراء، آیه ۳۲

شده است، وجود ندارد؛ یعنی چه؟ یعنی به اسم رفع فقر می‌خواهند این کارها را گسترش دهند. البته موارد دیگری هم در حوزه اقتصاد مطرح می‌کنند؛ برای نمونه می‌گویند «فقیر کسی است که قدرت خرید گسترده ندارد»، این هم عامل فقر محسوب می‌شود؛ اما مهم این است که بدانید تعریف فقر از نظر سازمان ملل و UNDP^{۱۶} که این کتاب را نوشته، با تعریف فقر از نظر ما متفاوت است. حالا در جلساتی که بنده هدف اول را توضیح می‌دهم، آن بحث‌ها هست. خود این کتاب هم موجود است و شما می‌توانید آن را بخوانید؛ فقط بدانید که کتاب ضاله است و باید با دقت بخوانید که دچار مشکل نشوید.

یا مثلاً هدف دوم این ۱۷ آرمان درباره «امنیت غذایی» است، می‌گوید ما می‌خواهیم امنیت غذایی ایجاد کنیم. وقتی انسان این تحلیل‌ها را کنار هم می‌گذارد، می‌بیند که از مسئله امنیت غذایی به «تولید محصولات تراریخته» رسیدند.^{۱۷} چرا؟ چون می‌گویند «محصولات تراریخته در سطح هکتار، بازدهی بیشتری دارند.^{۱۸} پس اگر می‌خواهید امنیت غذایی داشته باشید، بروید در کشورتان کشت محصولات تراریخته را راه بیاندازید.» آن‌ها در ابتدای بحث، حرف خوبی می‌زنند و می‌گویند «غذای بیشتری در اختیار انسان -مخصوصاً در اختیار فقرا- قرار می‌گیرد» ولی جلوتر که می‌آیند مطرح می‌کنند که منظورشان از غذا محصولات تراریخته است!

محصولات تراریخته که غذا نیستند؛ من همیشه عرض کرده‌ام محصولات تراریخته، جزء ابزارهای اصلی بیوتوریسم هستند، محصولات تراریخته سلاح

۲/۱/۴. توصیه به کشت محصولات خطرناک تراریخته؛ از جمله انحرافات مطرح در ذیل هدف دوم سند توسعه پایدار

۲/۱/۴/۱. احتمال طراحی حملات بیوتوریسم علیه مردم ایران ذیل محصولات تراریخته

و نزدیک زنا نشوید که کاری بسیار زشت و راهی بد است. [ترجمه انصاریان]

و لوطاً إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ النَّاحِيَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ / سوره مبارکه اعراف، آیه ۸۰

و لوط را [به یاد آورید] هنگامی که به قومش گفت: آیا آن کار بسیار زشت را که هیچ کس از جهانیان در آن بر شما پیشی نگرفته است مرتکب می‌شوید؟!

۱۶. برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد یا UNDP، یا به عبارت دیگر، شبکه‌های جهانی توسعه ملل متحد، بزرگترین مرجع کمک‌کننده برای توسعه این کشورها در سطح جهان است. UNDP، هیئت اجرایی در داخل انجمن‌های اقتصادی و اجتماعی این ملل است. مدیر اجرایی برنامه این سازمان UNDP سومین عضو ارشد سازمان ملل متحد پس از معاون سازمان ملل متحد و جانشین وی است.

۱۷. سازمان بهداشت جهانی: غذاهای اصلاح‌شده ژنتیکی می‌تواند به بهبود امنیت غذایی از طریق حفاظت بهتر از آفات و خشکسالی، تولید واکسن و افزایش میزان مواد مغذی در مواد غذایی کمک کند.

آدرس مطلب در سایت سازمان جهانی بهداشت: yon.ir/NtUQ3

۱۸. مرکز اطلاعات بیوتکنولوژی ایران اعلام کرد: مقایسه داده‌های مربوط به کشت پنبه در هند نشان می‌دهد کشت پنبه تراریخته از سال ۲۰۰۲ موجب ۳۱ درصد افزایش ثمردهی، افزایش در سود دهی این محصول شده است.

آدرس این مطلب در خبرگزاری مهر: yon.ir/vdFA9

هستند! و ما فکر می‌کنیم برای زندگی بشر چالش ایجاد می‌شود. گفت‌وگوهای بنده و دوستان راجع به محصولات تراریخته موجود است^{۱۹} و من نمی‌خواهم دوباره به این بحث‌ها بپردازم؛ ولی می‌گویم ببینید از مسئله امنیت غذایی به مسئله تراریخته‌ها رسیدند! [ما استدلال‌ات فراوانی در جلساتمان مطرح کرده‌ایم] البته هیچ‌کس جواب نداده است نه سازمان غذا و دارو و نه پژوهشکده بیوتکنولوژی؛ هیچ‌کدام از آن‌ها سؤال‌ها را تا به الآن پاسخ ندادند و آن سؤال‌ها باقیست و بنده تا زنده هستم آن سؤال‌ها را تکرار می‌کنم، چون نمی‌خواهم مشمول لعنت الهی شوم. بنده نرمش قهرمانانه می‌کنم و می‌گویم فرض می‌کنیم تمام آن استدلال‌هایی که ما در جلسات مختلف راجع به [مضرات] محصولات تراریخته در مشهد و تهران و اصفهان و قم و کاشان و در شهرهای دیگر مطرح کرده‌ایم را به ما پاسخ داده‌اند، **حداقل [چیزی که می‌توان گفت این است که] تراریخته مشکوک است.**

الحمد لله سازمان غذا و دارو - که من از آنها تشکر می‌کنم - یک نیمچه اقدام عاقلانه‌ای انجام داد و به محصولات غذایی تراریخته برچسب ننگ زد^{۲۰} و اگر همه بخواهند محصولات تراریخته را مصرف کنند، می‌توانند تراریخته بودن محصول را روی بسته‌بندی آن ملاحظه کنند. ولی این راضی‌کننده نیست؛ ما باید به دوره‌ای برسیم که کشاورزی غیر تراریخته داشته باشیم و این امکان دارد به علت این‌که ما دشت خوزستان را داریم و دشت سیلاخور و مزارع سرسبز شمال را داریم! اگر آقایان در کشاورزی، مدیریت کشاورزی را عوض کنند، می‌توانند به صورت طبیعی در همین حوزه‌های کشاورزی، غذای حدود ۳۰۰ میلیون نفر را از همین مزارع

۱۹. **نشست خبری** «تبیین پیشنهادهای ۷ گانه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برای برنامه ششم» ۲۱ شهریور ۱۳۹۵ در خبرگزاری تسنیم نامه حجت‌الاسلام علی کشوری به دکتر بهزاد قره‌یاضی (رئیس سابق پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی، رئیس انجمن علمی «ایمنی زیستی کشور» و رئیس تحقیقات و فناوری سازمان برنامه و بودجه) در تاریخ ۱۷ مهر ۱۳۹۵ / ۲. **مناظره** حجت‌الاسلام علی کشوری و دکتر بهزاد قره‌یاضی رئیس تحقیقات و فناوری سازمان برنامه و بودجه در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۹۵ در غرفه خبرگزاری تسنیم در نمایشگاه مطبوعات (در این مناظره به دلیل استنکاف دکتر بهزاد قره‌یاضی برای حضور در محل مناظره حجت‌الاسلام علی کشوری به تبیین برخی از اشکالات پروژه خطرناک تجاری‌سازی تراریخته‌ها پرداختند). / ۳. **نشست** «بررسی ابعاد سیاسی امنیتی پزشکی و نظری محصولات تراریخته» در تاریخ ۲۹ مرداد ۱۳۹۶ در محل سالن اجتماعات دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم / ۴. **نشست** «بررسی ابعاد سیاسی، امنیتی، پزشکی و نظری محصولات تراریخته» در تاریخ ۴ مهر ۱۳۹۶ در محل تالار سوره حوزه هنری شهر اصفهان / ۵. **نشست علمی** بررسی اشکالات پنجگانه مسئله تراریخته در تاریخ ۱۵ آذر ۱۳۹۶ در ساختمان خاتم شهر قم / ۶. **نشست علمی** بررسی اشکالات پنجگانه مسئله خطرناک تراریخته در تاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۶ در دفتر نماینده ولی فقیه و امام جمعه شهر کاشان / ۷. **نشست علمی** بررسی اشکالات پنجگانه مسئله مهم تراریخته‌ها در تاریخ ۹ بهمن ۱۳۹۶ در بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.

۲۰. برای مشاهده دستور مدیر کل امر فرآورده‌های غذایی مبنی بر لزوم برچسب‌گذاری محصولات تراریخته؛ ر.ک: **پیوست ۵**.

تولید کنند. بله شما از کشاورز حمایت نمی‌کنید و برنامه مدون کشاورزی ندارید و برنامه‌ها دقیق نیست، معلوم است که نمی‌توانید [محصول زیاد برداشت کنید]. در حال حاضر چقدر از محصولات غذایی ایران وارد می‌شود؟ برخی از آمارها می‌گویند: حدود ۶۰ درصد از غذای مردم ایران را دارند وارد می‌کنند. آقایان مسئولین بیایند بگویند که این درصد درست است یا درست نیست؟ اگر درست است، آیا ما نمی‌توانستیم با یک برنامه‌ریزی، غذای خودمان را در داخل تولید بکنیم؟ باید این قدر واردات محصولات غذایی داشته باشیم؟ این‌ها مسائلی هستند که باید به آن‌ها بپردازیم. در حال حاضر گفته می‌شود بخش اعظمی از این ۶۰ درصد محصولات غذایی، به واردات تراریخته‌ها اختصاص دارد. باید جلوی واردات تراریخته‌ها گرفته بشود، باید جلوی کشت تراریخته‌ها گرفته بشود [و باید از] کشاورزی طبیعی بحث بشود؛ حالا در بخش نقد سازمان خواروبار جهانی و اقدامات فائو (FAO)^{۲۱} در مورد کشاورزی مطلوب بحث می‌کنم. قسمت اول عرایض را پایان بدهم، ولی بدانید در مورد شهرسازی هم اقدامات خطرناکی در جریان است و باید بحث کنیم، شهرسازی ما باید بهینه بشود. موارد مختلفی وجود دارد؛ ۱۷ آرمان است و در حال حاضر نمی‌توانم به همه آن‌ها بپردازم.

۲/۲. بررسی سند سلامت
 (کتاب مرجع سازمان ملل متحد
 در حوزه سلامت) از هدف سوم
 سند توسعه پایدار؛ دومین بسته از
 مباحث مطروحه درباره اسناد
 بین‌المللی در این جلسه

به سراغ بخش دوم یا مسئله سند سلامت برویم. این سندی که به عنوان کتاب مرجع سازمان ملل در بخش سوم است، نه بخش بحث دارد؛ من اجمالی از این نه بخش را توضیح می‌دهم و همچنین از شما دعوت می‌کنم که خود این سند توسط شما مورد بررسی دقیق‌تر قرار بگیرید. چرا؟ چون این سند، سیاست‌گذاری حوزه سلامت کشور است. WHO^{۲۲} این کتاب را پیشنهاد داده است^{۲۳} و آقای دکتر علی‌اکبر

۲۱. فائو (FAO) مخفف Food And Agriculture Organization Of The United Nations ، سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد و یکی از سازمان‌های تخصصی سازمان ملل است، که تلاش‌های جهانی برای از بین بردن گرسنگی را هدایت می‌کند. این سازمان، به‌منابه یک مجمع بین‌المللی بی‌طرف است؛ که تمام کشورها -اعم از توسعه‌یافته و در حال توسعه- در آن حضور دارند و در جهت بهبود کشاورزی، جنگل‌بانی، شیلات و دست‌یابی به تغذیه مناسب (علی‌الخصوص در کشورهای فقیر و در حال توسعه)، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری می‌کنند. فائو علاوه بر این یک مرجع علمی و اطلاعاتی مناسب در زمینه‌های مذکور نیز به حساب می‌آید.

۲۲. سازمان جهانی بهداشت یکی از آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد است که در سال ۱۹۴۸ با هدف نیل به بالاترین سطح سلامتی برای همه ی مردم تاسیس شد. اساسنامه آن در هفتم آوریل ۱۹۴۸ لازم‌الاجرا گردید که همه ساله این روز به عنوان روز جهانی سلامت گرامی داشته می‌شود.

سیاری^{۲۴} معاون اسبق [وزیر] بهداشت نیز این را امضا کرده و به همه ابلاغ کرده‌اند که ما از ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ سلامت کشور را بر اساس این سند جلو می‌بریم.^{۲۵}

ما به دأب و رویه‌مان در مسئله بررسی اسناد بین‌المللی، از امروز مجموعه جلسات نقد این سند را به صورت عمومی شروع می‌کنیم و این‌شاء‌الله این قضیه را ادامه می‌دهیم. **بخش سوم سند توسعه پایدار از «بخش چهارم سند توسعه پایدار»^{۲۶} که در ایام انتخابات بحث کردیم،^{۲۷} خطرناک‌تر است، بخش چهارم مربوط به آموزش بود؛ به نظر من بخش سوم که مربوط به سلامت است، خطرناک‌تر است؛ چرا که آموزش تنها حوزه فکر و زندگی را به چالش می‌کشد ولی این سند [سوم]، تمام آن حوزه‌ها به علاوه اصل حیات را نیز به چالش می‌کشد! اقدامات زیادی وجود دارد. من همین‌الان از آقای قاضی‌زاده هاشمی - که استعفا داده و رفتند^{۲۸} - [تقاضا می‌کنم؛] البته من از ایشان گله‌مند هستم، چرا که در مشهد به ایشان گفتم که جناب آقای قاضی‌زاده هاشمی! ما یک مجموعه‌ای هستیم و بر روی این کارها مطالعه کردیم، اجازه بدهید در وزارتخانه‌تان بحث کنیم و به شما گزارش دهیم، شما مسئول سلامت این کشور هستید! انسان‌های زحمت‌کشی هم هستند؛ به ایشان گفتم بگذارید مباحثه کنیم، ایشان در ابتدا اجابت فرمودند و گفتند من به شما خبر می‌دهم ولی تا الآن که**

البته بررسی عمیق عملکرد و اسناد و کتاب‌های منتشر شده از طرف سازمان بهداشت جهانی، تأثیرات جدی صهیونیسم جهانی بر آن‌ها را برای رساندن بشریت به سوی «بیماری‌های جسمی» و «فسادهای معنوی» نشان می‌دهد.

۲۳. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs.

۲۴. دکتر علی اکبر سیاری معاون سابق وزیر بهداشت بود. متولد ۱۰ تیرماه ۱۳۳۰ و استاد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی است. او در اجلاس‌های بسیاری از سازمان ملل شرکت داشته است.

آدرس مطلب در سایت وزارت بهداشت yon.ir/zucYt

۲۵. برای مشاهده تصویر مقدمه دکتر علی اکبر سیاری بر کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs؛ ر.ک **پیوست ۶**.

۲۶. آرمان چهارم سند توسعه ی پایدار آموزش باکیفیت است. تضمین آموزش فراگیر و با کیفیت برابر و همچنین ترویج فرصت های یادگیری مادام العمر برای همه.

آدرس مطلب در سایت اطلاعات سازمان ملل متحد در تهران: yon.ir/2bIPi

۲۷. سخنرانی حجت الاسلام علی کشوری در جمع فعالان طب اسلامی در مسجد مقدس جمکران در تاریخ ۱۷ آذر ۱۳۹۶
آدرس مطلب در پایگاه اطلاع رسانی نقشه راه: nro-di.blog.ir/1396/09/18

۲۸. دکتر سید حسن قاضی‌زاده هاشمی وزیر سابق وزارت بهداشت دولت دوازدهم جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۵ دی ۱۳۹۷ استعفای خود را تقدیم دکتر حسن روحانی رئیس جمهوری دولت دوازدهم جمهوری اسلامی کرد.

آدرس مطلب در خبرگزاری ایسنا: yon.ir/Z1fcR

استعفای دکتر سید حسن قاضی‌زاده هاشمی وزیر سابق وزارت بهداشت دولت دوازدهم جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳ دی ۱۳۹۷ توسط دکتر حسن روحانی رئیس جمهوری دولت دوازدهم جمهوری اسلامی ایران پذیرفته شد.

آدرس مطلب در خبرگزاری باشگاه خبرنگاران: yon.ir/QFuZX

تشریف بردند، آن جلسه‌ی وعده داده‌شده برگزار نشد. من از آقای دکتر خدادوست^{۲۹} عزیز - که مرد متدین و بزرگواری هستند - و از آقایان دیگری که در وزارت بهداشت فعال هستند، تقاضا می‌کنم که این گفتگو را با طلبه‌های حوزه علمیه قم بپذیرند، ما یک سری انتقادات به این کتاب داریم. الآن بحث من اصلاً مسئله طب اسلامی نیست، مسئله طب اسلامی بحثی فنی است که باید فقیهانه و به صورت فنی بعداً از رجال و دلالت آن دفاع کنم و یک گفتگویی را صورت دهیم، من آن را الآن بحث نمی‌کنم. خواهش می‌کنم آقایان توجه کنند که دغدغه اول ما فعلاً مسئله طب اسلامی نیست، بلکه مسئله سازمان WHO است. حوزه علمیه و مؤمنین باید از خود بپرسند که WHO در ایران چه می‌کند؟! سؤال که اشکالی ندارد! شما که نمی‌خواهید بگویند مردم در این مورد صحبت و گفتگو نکنند! سلامت حق همه ماست. من باید بدانم WHO برای سلامت من چه می‌کند؟ این‌ها را باید بحث کنیم. اگر آن دوستان این گفتگوها را بپذیرند، ما با هیئت پژوهشی خودمان به وزارتخانه می‌رویم و به محضر آن‌ها هم گزارش می‌دهیم. اگر این اتفاق هم نیافتد ما در جلسات خودمان در حوزه علمیه داریم بر روی این مسئله بحث می‌کنیم و از باب کتب ضاله به این کتب می‌پردازیم. من یک نکته دیگری را قبل از اینکه وارد بحث شوم، خدمتتان عرض کنم.

کسی نباید بگوید [این کتابی که می‌خواهیم نقد کنیم] «یک کتاب عادی است»؛ این کتاب، کتاب مرجع سازمان ملل است؛ یعنی در سیاست‌گذاری حوزه سلامت، تقریباً همه تحقیقات بشر در این کتاب منعکس شده است. بنابراین نقد این کتاب در واقع نشان‌دهنده محاسبات غلط در سازمان ملل است؛ لذا سازمان ملل نمی‌تواند بگوید شما یک نظریه فرعی را نقد کردید. خیر! تقریباً این کتاب و اسناد پیوستی به آن، چکیده تمام دانش بشر در حوزه سیاست‌گذاری سلامت است. لذا اگر کسی این را نقد کند، در واقع در قله دانش فعلی بشر در مسئله سلامت، ایجاد چالش کرده است. بنابراین اگر ما وارد بحث طب اسلامی شدیم و نشان دادیم که [طب اسلامی] برای مشکلاتی که سازمان [بهداشت جهانی] مطرح می‌کند، راه حلی برتر دارد، ما به

۱/۲/۲۰۲۰. نقد کتاب مرجع سلامت سازمان ملل به مثابه نقد قله دانش فعلی بشر در حوزه سلامتی؛ گامی در راستای انتشار علوم اهل بیت به سرتاسر جهان

۲۹. دکتر محمود خدادوست مشاور وزیر و مدیرکل دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دولت دوازدهم جمهوری اسلامی ایران.

روایت «مِنْهُ يُفِيضُ الْعِلْمَ إِلَى سَائِرِ الْبِلَادِ»^{۳۰} هم عمل کردیم؛ یعنی علم اهل بیت علیهم السلام را گسترش دادیم. وقتی شما کتاب های مرجع سازمان ملل را به چالش می کشید، می توانید دعوت اهل بیت علیهم السلام در حوزه های مختلف را جهانی کنید.

۲/۲/۲. طرح نه بحث درباره

کتاب مرجع سلامت (ذیل هدف

چهارم از اهداف هفده گانه سند

توسعه پایدار سازمان ملل متحد)

۲/۲/۲/۱. ارزیابی به محوریت

شاخصه های غلط؛ اولین اشکال

مطرح به کتاب مرجع سلامت

من نه بحث راجع به این سند دارم که به صورت اشاره ای به محضران گزارش می دهم و بعداً به صورت تفصیلی بحث می کنم.

فصل اول چه می گوید؟ فصل اول عبارت است از «ارزیابی سلامت در سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ میلادی»؛ قبلاً سازمان ملل یک سندی به اسم «سند توسعه هزاره»^{۳۱} داشت، آن موقع که ما راجع به آن مباحثه می کردیم به «سند ۸ آرمان» معروف بود و هشت آرمان را مطرح کرده بود و الآن ۱۷ آرمان مطرح کردند. آن موقع یکی از ۸ آرمان، حوزه سلامت بود. این سند می گوید ابتدا یک ارزیابی به شما بدهم که سازمان ملل و WHO و نهادهای وابسته از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ چه خدمتی به سلامت کردند؟! یک گزارش از خدمات خود در حوزه سلامت می دهد. این گزارش این طور است که شخص دبیر کل در ابتدا و پیشگفتار این کتاب می گوید: مهم ترین خدمتی که ما در حوزه سلامت کردیم، دو چیز است: یکی «کاهش مرگ و میر مادران و کودکان»؛ می گوید اگر آمار را از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ مقایسه کنید، می بینید ما پایان ۲۰۱۵ مرگ و میر کمتری در مادران و کودکان داریم، این اولین ادعاست. ادعای دیگر این است که می گویند ما در مبارزه با بیماری های عفونی موفق بوده ایم.^{۳۲} مراد آن ها از بیماری های عفونی که می گویند در مبارزه با آن ها موفق بودیم، سه چیز است. یکی «ایدی سیل» است و دیگری «ایدز» و آخری هم «ویروس مالاریا است». وقتی

۳۰. قال الصادق علیه السلام: «... فَيُفِيضُ الْعِلْمَ مِنْهُ إِلَى سَائِرِ الْبِلَادِ فِي الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ...»

امام صادق علیه السلام فرمودند: ... علم از شهر قم به سایر سرزمین ها در شرق و غرب منتشر می شود.

بحار الانوار ج ۵۷، ص ۲۱۳، ح ۲۳

۳۱. هشت هدف توسعه هزاره - که از به صفر رساندن نرخ فقر مطلق تا متوقف کردن گسترش ایدز / آج آی وی و فراهم کردن آموزش ابتدایی جهانی، همه با تاریخ هدف ۲۰۱۵ - طراحی است که با تمام کشورهای جهان و همه مؤسسات توسعه پیشرو جهان توافق شده است. آن ها تلاش های بی سابقه برای برآورده کردن نیازهای فقیرترین مردم جهان را برانگیخته اند. سازمان ملل همچنین با دولت ها، جامعه مدنی و شرکای دیگر برای ایجاد انگیزه توسط اهداف توسعه هزاره و انجام دستور کار توسعه پس از سال ۲۰۱۵ کار می کند.

آرمان ۱: از بین بردن فقر شدید و گرسنگی؛ آرمان ۲: دست یافتن به آموزش ابتدایی همگانی؛ آرمان ۳: گسترش و ترویج برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان؛ آرمان ۴: کم کردن مرگ کودکان؛ آرمان ۵: بهبود سلامت مادران؛ آرمان ۶: مبارزه با ایدز، مالاریا، توبرکلوز و دیگر بیماری ها؛ آرمان ۷: تضمین پایداری محیط زیست؛ آرمان ۸: گسترش مشارکت جهانی برای توسعه.

آدرس مطلب در وبسایت سازمان ملل متحد: www.un.org/millenniumgoals

۳۲. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۳۴ و ۱۳۵.

سازمان ملل می‌گوید من توانستم مسئله سلامت بشر را بهبود ببخشم، این سه بیماری مد نظرشان است. پس وقتی می‌گویند ما موفق بوده‌ایم یعنی کنترل این دو کار. من الآن راجع به کاهش مرگ‌ومیر کودکان و مادران وارد بحث نمی‌شوم؛ ما بحثی راجع به «طرح غربالگری»^{۳۳} داریم که باید آن را به طور مفصل بحث کنیم، چون الآن آمار و مستنداتم همراه نیست، آن را به بعد موکول می‌کنیم؛ خواهم گفت که اگر وزارت بهداشت در طرح غربالگری اشتباه کرده باشد، مرگ‌ومیر کودکانمان بیشتر شده است؛ یعنی اگر پزشکان ما در قضیه سقط کودکان اشتباه کرده باشند، بنابراین آمار مرگ‌ومیر کودکان کمتر نشده است! چون آن مرگ‌ومیر را جزو آمار نمی‌آورند می‌گویند این آمار کمتر شده است! الآن آمار و ارقامم همراه نیست و اجازه بدهید بعدا بحث کنم.

در مسئله اپیدمی‌های سه‌گانه - که به آن اپیدمی‌های حادّ می‌گویند - نیز اصلاً کشور ایران به این اپیدمی‌ها مبتلا نیست؛ سل و مالاریا و ایدز، بیماری‌های عمومی کشور ایران نیستند.^{۳۴} ایرانیان به بیماری‌های دیگری مبتلا هستند؛ لذا حداقل اشکال به این بخش دوم این است که اصلاً مردم ما به این سه بیماری مبتلا نبودند که شما ادعای موفقیت کنید! این سخنم به این معنا نیست که هیچ بیماری با این سه عنوان نداریم بلکه موارد معدود داریم ولی در ایران اپیدمی نیستند. این راجع به بخش اول این سند که مربوط به «ارزیابی عملکرد سازمان ملل از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵» است؛ ما معتقدیم ارزیابی عملکرد سازمان ملل نباید بنابر این دو شاخصه باشد، بلکه باید مبتنی بر شاخصه‌های دیگری باشد.

برای نمونه یکی از پیشنهادهای مشخص ما این است که اگر از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ میزان مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها و مجموعه داروها کمتر شده، سازمان ملل می‌تواند ادعای

۳۳. غربالگری زنان باردار در دو مرحله غربالگری ۳ ماهه اول و ۳ ماهه دوم انجام می‌شود. اگر در نتایج غربالگری اول پزشک احتمال خطر نقایص مادر زادی را تشخیص دهد، غربالگری دوم به مادر پیشنهاد می‌شود. جنین‌هایی که مبتلا به سندرم داون، تریزومی، سندرم ترنر و نقایص جنینی که مغایر با حیات فرزند است، جواز سقط داده می‌شود.

ماده ۷۵ برنامه ششم توسعه: کلیه متقاضیان ازدواج باید جهت ثبت قانونی ازدواج دائم، گواهی انجام غربالگری در شبکه‌های بهداشت و درمان را به منظور شناسایی ازدواج‌های پرخطر از نظر بروز اختلالات ژن‌شناسی (ژنتیکی) به دفاتر ازدواج ارائه نمایند. موارد در معرض خطر می‌توانند به مراکز مشاوره اعم از مراکز بهداشت وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مراکز مشاوره مورد تأیید سازمان بهزیستی ارجاع و چنانچه نیاز به آزمایش ژن‌شناسی (ژنتیک) باشد در چهارچوب احکام ماده (۷۰) این قانون به مراکز مجاز معرفی شوند.

۳۴. برای مشاهده آمار شیوع این بیماری‌ها در کشور؛ ر.ک: **پیوست شماره ۷.**

موفقیت کند. آن‌ها شاخص را به طور غلط انتخاب کردند و بعد ادعا می‌کند که موفق بوده‌ایم! باید شاخص غلط را اصلاح کرد و شاخص‌های دیگری را مبنای ارزیابی قرار داد. برای نمونه همان‌طور که گفتم اگر «مسئله اصل کاهش بیماری‌ها-نه به صورت بخشی-» را مبنا قرار می‌داد و فرضاً می‌گفت که ابتلای به بیماری‌ها از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ کمتر شده است؛ می‌توانستیم بگوییم که این گزارش منصفانه است. آن‌ها دو مورد را به عنوان مبنای ارزیابی انتخاب کردند که هر دو مورد دارای خدشه است. من از روی پیشگفتار این کتاب خواندم که مسئول WHO این موضوع را مطرح کرده است. پس اشکال ما به این قسمت اول این است که «ارزیابی به محوریت شاخصه‌های غلط» افتاده است. حال ان‌شاءالله اگر جلساتی دیگری را بحث کردیم، خود نظام شاخصه‌های ارزیابی را بحث می‌کنم که از نظر روایات و آیات ما و از نظر طب، ارزیابی باید به محور چه مبنایی باشد؟!

فصل دوم می‌گوید باید زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی سلامت را تحقق ببخشیم. سازمان ملل و WHO می‌گوید سه دسته زمینه هستند که بیماری ایجاد می‌کنند: زمینه‌های اقتصادی مثل «شغل بد» مثلاً همه‌کسانی که در شرکت‌های تویوتا^{۳۵} یا سامسونگ^{۳۶} یا اپل^{۳۷} یا به طور کلی کارخانه‌های الکترونیکی کار می‌کنند، در معرض فلزات خطرناک هستند. می‌گویند این شخص شغل و درآمد خوب دارد، ولی چون در معرض فلزات خطرناک مثل جیوه است، سلامتی او به چالش کشیده می‌شود؛ می‌گویند پس اگر ما می‌خواهیم سلامت بشر را محقق کنیم، باید زمینه‌های سلامت در حوزه اقتصاد را بهینه کنیم.

همچنین می‌گویند امور اجتماعی نیز جزو زمینه‌های بیماری هستند. مثلاً می‌گویند از جمله امور اجتماعی، زندگی شهری است؛ یک آماری را بخوانم: سازمان ملل می‌گوید آمار مربوط به مهاجرت از روستا به شهر، افزایش پیدا کرده است، به این شرحی که الآن محضران عرض می‌کنم؛ می‌گویند «جمعیت شهری ما از ۴۳ درصد

۳۵. تویوتا، معروف‌ترین شرکت خودروساز ژاپنی است. تولیدات تویوتا انواع خودرو و کامیونت (دینا) و کامیون (هینو) -کوچک شهری (دایهاتسو) و لوکس (لکسوس) را تولید می‌کند.

۳۶. سامسونگ، یکی از شرکت‌های خوشه‌ای در کره جنوبی است که از دهه ۱۹۹۰ به تا به امروز تجارت خود را در همه جای دنیا گسترش داده است و به ویژه در زمینه تلفن‌های هوشمند و نیمه‌رساناها فعالیت دارد.

۳۷. شرکت اپل یک شرکت چند ملیتی است که در دره سیلیکون کالیفرنیا واقع شده و در زمینه طراحی و تولید محصولات الکترونیکی و نرم‌افزارهای کامپیوتری فعالیت دارد.

۲/۲/۲۲. تعریف ناقص و غلط از «زمینه‌های بیماری»؛ دومین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت

در سال ۱۹۹۰ به ۵۴ درصد در سال ۲۰۱۵ افزایش پیدا کرده و اینهایی که به حاشیه شهرها آمده‌اند، عمدتاً زاغه‌نشین شده‌اند. در حاشیه شهر و زاغه‌نشین نیز دسترسی به امکانات سلامت نیست؛ پس شهری‌شدن عامل گسترش بیماری است. پس باید فکری به حال مسئله شهری‌شدن کرد.»

من عرض می‌کنم خود شهری‌شدن از عوارض صنعتی‌شدن است؛ یعنی خود سازمان ملل و تدابیر او جوامع را دعوت به صنعتی‌شدن می‌کند. [عدم دسترسی به امکانات سلامت،] از جمله آفاتی است که زندگی شهری ایجاد کرده است. پس در بخش پیشگیری، به سمت این رفته است که زندگی شهری را در بخش امور اجتماعی، عامل بیماری معرفی کرده است، به شرحی که به محضران گفتم.

مورد سوم مسئله محیط زیست است. محیط زیست هم که واضح است و دیگر بحث نمی‌کنم. سازمان ملل می‌گوید زمینه‌های سلامت این سه چیز است که باید راجع به آن بحث شود.

ما این تحلیل را قبول داریم یا نداریم؟ این یک سوال است؛ آیا زمینه پیشگیری از بیماری همین سه چیز است؟ یا زمینه‌های دیگری هم دارد؟ این هم یک بحثی است که باید در آینده به آن بپردازیم. من فقط داخل پیرانتز می‌گویم از نظر الگوی پیشرفت اسلامی نظم جامعه هم جزو زمینه‌های سلامت است؛ یعنی اگر شما نظم را به محوریست قانونی که در ذات خود جبر دارد، ایجاد کردید - همان قانونی که حقوق‌دان‌ها می‌گویند در ذات آن جبر وجود دارد^{۳۸} - اگر گفتیم می‌خواهیم کشور را به محوریست قانون مدرن یا قانون جبری اداره کنیم، معنای آن این است که داریم در همه حوزه‌ها به مردم امر و نهی می‌کنیم و یکی از علل بیماری‌های روحی و روانی امر و نهی دائم است؛ یعنی اگر شما فرزند خود را - که عزیز دل شماست - در خانواده دائماً مورد امر و نهی قرار دهید، او دچار عدم تعادل روحی می‌شود خصوصاً از چهارده سالگی به بعد، بنا بتایید بر استقلال فرزند باشد، منتها به شکلی که در (روایت

۳۸. افراد سعادتی را که می‌شناسند، نمی‌خواهند و ملت سعادتی که نمی‌شناسند می‌خواهد. هر دوی آنها احتیاج به راهنما دارند. باید افراد را مجبور ساخت که اراده و میل خود را با عقل وفق دهند. باید به ملت آموخت که آنچه را که می‌خواهد بشناسد. در آن موقع است که فکر و ذهن عموم روشن می‌شود و در هیئت اجتماعی، عقل با اراده متحد می‌گردد. آنگاه تمام اجزاء جامعه به خوبی به هم کمک می‌کنند و جامعه نیروی بیشتری به دست می‌آورد. لزوم یک قانون‌گزار در اینجا نمایان می‌گردد.

وزیر^{۳۹} توضیح داده شده است. نمی توان به آدمها امر و نهی کرد؛ اگر نظام قانونی کشور مبتنی بر امر و نهی باشد، منشأ گسترش عدم تعادل و بیماری های روحی و روانی است، این یک بحث تفصیلی است. چرا پیامبران می گفتند «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»؛^{۴۰} وقتی پیامبران به تفصیل وارد بحث می شدند، می گفتند اختیار انسانها را به چالش نکشید، بگذارید خودشان تصمیم بگیرند. حال در دنیای مدرن و مدرنیته به اسم ایجاد نظم، دائماً امر و نهی می کنند. این باعث می شود جامعه به لحاظ روحی خسته شود. باید جامعه را هدایت بنیان و اختیاری اداره کرد؛ لذا ما یک ایده ای به اسم «نظم اختیاری» داریم. نظم جبری بیماری زاست ولی نظم اختیاری جلوی ابتلای انسان به بیماری ها را می گیرد. وقتی انسان خلاقیت و هویت پیدا می کند، جلوی «عدم تعادل روحی» او گرفته می شود. بنابراین در بخش دوم ما معتقدیم سازمان ملل مسئله پیشگیری را به صورت دقیق بحث نکرده است، بحث درباره خود این مسئله نیاز به یک نشست دارد که من از آن عبور می کنم. من فقط از شما می خواهم که به داشته ها و علوم خود مراجعه کنید و ببینید آیا پیشگیری از بیماری و زمینه های سلامت، همین هایی است که سازمان ملل گفته است یا اگر ما به سراغ آیات و روایات برویم، [مصادیق دیگری را] در پیشگیری می بینیم یا خیر؟ مثلاً معروف است که دوستان طب اسلامی همیشه یک جمله نورانی را می گویند: «اگر می خواهید سالم باشید، سبک زندگی تان را تغییر دهید». وقتی سبک زندگی انسان تغییر پیدا می کند، سالم تر است، این اصل در پیشگیری است؛ پیشگیری محدود و مخصوص به موارد گفته شده در این کتاب نیست و همچنین ما درباره تحلیل هایی که درباره «شهری شدن»، «مهاجرت» و «سالمندی» مطرح است اشکالات خرد داریم. از این فصل هم عبور می کنم.

فصل سوم به امری به اسم «پوشش همگانی سلامت» اختصاص دارد؛ سازمان ملل می گوید از ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ باید مسئله پوشش همگانی سلامت را جدی بگیریم.

۳۹. قال النبی ﷺ: **الْوَلَدُ سَبْعٌ سِنِينَ، وَعَبْدٌ سَبْعٌ سِنِينَ، وَوَزِيرٌ سَبْعٌ سِنِينَ، فَإِنْ رَضِيتُمْ شُكَّانَتَهُ لِأَوْحَدِي وَعَشْرِينَ وَإِلَّا فَاضْرِبْ عَلَيَّ جَنْبِهِ؛ فَقَدْ اعْتَدَرْتُ أَلَى اللَّهِ تَعَالَى**

پیامبر خدا ﷺ: فرزند تا هفت سال، آقا، هفت سال خدمتکار و هفت سال وزیر است. اگر در بیست و یک سالگی از تربیت او راضی بودی، که خوب، وگرنه، به پهلویش بزنی [تا دنبال کار خودش برود] که نزد خداوند، معذوری.

مکارم الاخلاق، ص ۲۲۲

۴۰. ما راه را به او نشان دادیم یا سپاس گزار خواهد بود یا ناسپاس / سوره مبارکه انسان، آیه ۳

۲/۲/۳. «مطرح نکردن اطلاعات درباره عوارض داروها» و تأکید بر تعریف غلط از «واکسن»: سومین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت

می‌گویند این مهم‌ترین کاری است که در طی این سال‌ها باید انجام دهیم. خود خانم دبیر کل می‌گوید: اگر شما این پوشش همگانی سلامت را جدی نگیرید، تمام اهداف دیگر ما زیر سؤال است. بنابراین مهم‌ترین هدف از این اهداف ۱۳ گانه بخش سلامت، پوشش همگانی سلامت است.

من اینجا یک بحثی دارم، خواهش می‌کنم دقت فرمایید؛ می‌گویند پوشش همگانی سلامت، اولاً یعنی «تأمین مالی سلامت»؛^{۴۱} یعنی وقتی مردم مریض می‌شوند، نباید مشکل مالی پیدا کنند. دوم آنکه «مسئله نیروی کار سلامت» است؛ یعنی باید «په‌ورز» و «پرستار» و «پزشک» به اندازه کافی در سراسر کشور وجود داشته باشد. مسئله سوم هم «اطلاعات سلامت» است؛ یعنی اطلاعات مردم در حوزه سلامت باید افزایش پیدا کند.

من همین‌جا عرض کنم که وزارت بهداشت و درمان ما متهم است که اطلاعات سلامت مردم را بالا نمی‌برد. من یک مورد را عرض کنم؛ عمده مردم درباره همین قرص‌هایی که برای کنترل درد داده می‌شود، نمی‌دانند که چه آثاری بر روی «پوکی استخوان» و «تخریب بافت‌های معده» و «سرطان» دارد و مانند نقل و نبات با اندک سردردی از این قرص‌ها استفاده می‌کنند! چرا وزارت بهداشت «اطلاعات درباره عوارض داروها» را به مردم نمی‌رساند؟ خودتان که قبول دارید که این داروها عرضه دارد؛ پس چرا وزارت بهداشت از «شبکه سلامت» یا تریبون‌های رسمی بی‌پایه نمی‌دهد و دائماً با مردم راجع به عوارض داروها صحبت نمی‌کند؟

حداقل به کتاب سازمان ملل عمل کنید! آیا از این می‌ترسید که اگر مردم اطلاعات بیشتری از دارو داشته باشند، به داروخانه کمتر رجوع کنند؟ آیا از این می‌ترسند که اگر اطلاعات مردم در حوزه دارو بالا رود و عوارض آن‌ها را بدانند به تجارت عظیم داروها در کشور ضربه بخورد؟ بنده فکر می‌کنم که دوستان وزارت بهداشت این‌گونه نیستند؛ انسان‌های سالمی هستند. آن‌ها به هیچ‌عنوان در تجارت کثیف دارو دخالت ندارند، مسئول جمهوری اسلامی که اهل این کارها نیست؛ اما حتماً به این متهم هستند که چرا به مردم مستقلاً در مورد عوارض داروها بحث نمی‌کنند؟ این یک مسئله مهم است.

مسئله ديگري که در بحث پوشش همگاني سلامت وجود دارد مسئله محصولات پزشکی است؛ در مورد محصولات پزشکی می گویند که باید در دسترس همه ایرانی ها - فعلاً در مورد ایران صحبت می کنیم - و در دسترس همه انسان های در دنیا باشد. زمانی که محصولات پزشکی را طبقه بندی می کنند عمده آن محصولات سه چیز است؛ دارو، ابزار پزشکی و واکسن.^{۴۲} می گویند باید این سه محصول از محصولات پزشکی، در همه جای کشور وجود داشته باشد. بنده در حال حاضر در مورد دارو و ابزارهای پزشکی بحث نمی کنم؛ بحث آن به یک جلسه تفصیلی نیاز دارد. آن چیزی که در حال حاضر می خواهم بحث کنم این است که ما در حوزه علمیه قم، معتقدیم که باید تعریف واکسن تغییر کند؛ اصل این که بدن را در برابر بیماری ها مقاوم کنیم، یک اصل عقلایی پذیرفته شده است؛ هرکس که این را انکار کند یک مسئله بدیهی را انکار کرده است.

سؤال ما در حوزه علمیه قم این است که آیا واکسن به معنای تزریق بیماری ضعیف شده به بدن است؟^{۴۳} آیا می خواهید از این طریق مقاومت بدن را بالا ببرید؟ ما در این تعریف خدشه داریم. ما تعریف جدیدی از واکسن داریم؛ واکسن از نظر طب اسلامی به معنای «افزایش مقاومت در فرایند دفاعی بدن، از طریق اقدامات محیطی، تغذیه ای و روحی» است. بنده بار دیگر تعریف خودمان را بخوانم، خواهش می کنم دوستان وزارت بهداشت توجه کنند؛ «افزایش مقاومت در فرایند دفاعی بدن از طریق اقدامات محیطی، تغذیه ای و روحی»؛ اگر ما سه دسته اقدام را در محیط و در تغذیه و در روحیات افراد انجام دهیم بدن آن ها مقاوم تر خواهد شد، این تعریف ما از واکسن است. به چه علتی بنده باید به تعاریف ناقص WHO تمکین کنم؟ ما به روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام رجوع کردیم؛ اهل بیت علیهم السلام در این سه دسته روایتی که بنده طبقه بندی کردم مطالبی می فرمایند که مقاومت شما را در حوزه سلامت و بدن ارتقاء می دهد، این یک حرف واضحی است.

۴۲. دسترسی به محصولات پزشکی ضروری با کیفیت - شامل دارو، واکسن ها، خون و فرآورده های خونی، و تجهیزات پزشکی برای رسیدن به پوشش همگانی سلامت ضروری می باشد. در تمام این ۴ حیطه ها از منظر دسترسی و استفاده از خدمات سلامت ارائه شده می توان روندهای مثبتی را در طول ۱۵ سال گذشته مشاهده نمود. با این وجود چالش های اصلی باقی مانده اند.

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۷۴

۴۳. واکسن معمولاً حاوی یک عامل است که شبیه به بیماری است، و اغلب از گونه های ضعیف شده یا کشته شده میکروب، سموم آن یا یکی از پروتئین های سطحی آن تولید می شود.

۲/۲/۳/۱. پیشنهاد ایجاد فرصت برای تحقیقات درباره کارآمدی یا ناکارآمدی تعریف جایگزین جریان طب اسلامی از «واکسن»

یک نکته عرض کنم. خود سازمان ملل گفته‌است که «ما برای پوشش همگانی سلامت نیاز به پژوهش داریم»؛^{۴۴} بنده از باب این بند و از باب جدال احسن از وزارت بهداشت تقاضا می‌کنم تحقیقات راجع به واکسن‌های طب اسلامی را شروع کند. بنده عرض می‌کنم ورود ما به مسئله واکسن، فنی‌تر از سازمان WHO و کسانی است که در حوزه سلامت ورود پیدا کرده‌اند. بنده به حمل و نقل بشر تشبیه می‌کنم؛ حمل و نقل بشر در قدیم چگونه بوده است؟ برای مثال ما با همان ماشین‌های اولیه مثل ثیان حرکت می‌کردیم، با هواپیمای برادران رایت^{۴۵} سفر می‌کردیم؛ در حال حاضر بشر در حوزه هواپیما و حمل و نقل تکنولوژی‌های برتری آورده است. همه می‌گویند این‌که اگر خطوط هوایی را با هواپیمای برادران رایت تنظیم کنید عقب‌ماندگی است. هیچ فردی با تکنولوژی‌های قدیمی به میدان نمی‌رود؟ چرا دوستان ما حاضر نیستند تکنولوژی واکسن را ارتقاء دهند؟ چرا می‌خواهند تعریف‌های ترجمه‌ای غرب را مبنا قرار دهند؟ مگر دست ما خالی است؟ ما در مسئله واکسن حرف جدی داریم؛ در حال حاضر ما در بعضی از نمونه‌ها در حال استفاده از واکسن‌های خودمان هستیم و در این نمونه‌هایی که ما بررسی کردیم ابتلاء به بیماری‌ها کاهش پیدا کرده است. واضح است که واکسن ما قوی‌تر است، این یک مسئله است.

مسئله دیگر این‌که در برخی از واکسن‌ها به عنوان این‌که جلوی رشد قارچ و باکتری را در واکسن بگیرند از فلز جیوه استفاده می‌کنند.^{۴۶} بنده سؤال می‌کنم بر مبنای

۴۴. شواهد به دست آمده از تحقیقات برای توسعه تکنولوژی، سیستم‌ها و خدمات مورد نیاز برای دستیابی به پوشش همگانی سلامت ضروری می‌باشد. استراتژی‌های تحقیقات آگاهانه دارای بیشترین اهمیت در هر ۲ حیطه درک و غلبه بر موانع موجود برای ارائه خدمات سلامت در شرایط محدودیت‌های منابع سخت می‌باشد، هدف استراتژی‌های تحقیقات آگاهانه بهبود کیفیت مراقبت‌های سلامت و ارتقا عدالت می‌باشد. در نهایت، تحقیق و شواهدی که ایجاد می‌نماید برای تعیین میزان بهینه پوشش مداخلات موجود و نحوه انتخاب و معرفی موارد مداخلات جدید برای تلاش‌های بیشتر در جهت پوشش همگانی سلامت مورد نیاز می‌باشد.

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۸۲

۴۵. در هفدهم دسامبر ۱۹۰۳، دو برادر از ایالت اهایو آمریکا، ماشین ابداعی خود را به پرواز درآوردند. برادران رایت پس از تدارک و پیشبینی تمامی تمهیدات لازم برای انجام پروازی سهل و آمو، روز ۱۶ دسامبر ۱۹۰۳ را برای اولین پرواز آزمایشی هواپیمای ابداعی خود انتخاب کردند که اولین اقدام آنها هرگز موفقیت‌آمیز نبود.

۴۶. برای اطلاع از وضعیت بعضی از مواد افزودنی به واکسن‌ها و خطرناک بودن آنها و نحوه برخورد غیر علمی سازمان بهداشت جهانی با این خطرات؛ ر.ک پیوست ۸.

پزشکی موجود، جیوه روی حافظه، استخوان و سیستم اعصاب تأثیر دارد یا خیر؟^{۴۷}
 چرا این‌ها را به مردم نمی‌گویید؟ چرا به مادرهایی که فرزندانشان را دوست دارند و حاضرند به هر صورتی فداکاری کنند نمی‌گویید که در واکسن جیوه وجود دارد؟ چرا مردم را از حق دانستن محروم می‌کنید؟ این مسئله بسیار مهمی است. اگر واکسن پیشرفته تولید نکردید، حداقل به مردم بگویید که در کدام یکی از این‌ها از جیوه استفاده کردید و ضرر آن برای سلامتی چیست؟

۱/۱/۳/۲/۲۰۲۰. نوع ساخت
 مسکن؛ هم‌زیستی با حیوانات،
 تغذیه و غیره؛ از جمله مصادیق
 واکسن از دیدگاه طب اسلامی

إن شاء الله یک جلسهٔ مستقل برای بحث واکسن می‌گذاریم و مجموعهٔ اقدامات محیطی، تغذیه‌ای و روحی که از روایات استنباط کردیم و سلامت را ارتقاء می‌دهند بحث می‌کنم. بنده تنها در اینجا اشاره‌ای کنم؛ برای مثال از جمله اقدامات محیطی که سلامت را تأمین می‌کند نوع ساخت مسکن است، این جزو اقدامات محیطی مهم است. نمی‌توانیم مسکن را به هر صورت دلخواه، با هر مصالحی و در هر ارتفاعی بسازیم. به قول آن آقا: «خانه‌ای که حیاط ندارد حیات ندارد». شما نمی‌توانید مسکن را به قوطی کبریت و آپارتمان تقلیل دهید؛ باید در مسئلهٔ ساخت مسکن تحول ایجاد شود تا مردم سالم‌تر شوند. در آینده، بنده تفصیلی‌تر بحث خواهم کرد.

هم‌زیستی انسان با بعضی از حیوانات در روایات توصیه شده است؛^{۴۸} اما هم‌زیستی به معنای در بغل گرفتن حیوانات نیست، بلکه به این معناست که اگر بعضی از حیوانات را در خانه داشته باشید در حکم واکسینه کردن فرزندان شما و خودتان است، باید این‌ها را بحث کنیم. بنده در آینده به صورت مفصل در مورد اثر پزشکی توصیه‌های اهل بیت علیهم‌السلام که فرمودند مستحب است فلان حیوانات در خانه شما باشد را بحث می‌کنم، این‌ها را می‌توان توصیه کرد. چرا حتماً شما باید میکروب ضعیف شده را وارد بدن کنید. آن هم زمانی که فرزند تازه متولد شده است؟ می‌دانید که رحم مادر یک پلمپ طبیعی است و هیچ میکروبی در رحم مگر در موارد خاصی نفوذ نمی‌کند. فرزند، تازه متولد شده و او را از یک محیط کاملاً ایزوله بیرون می‌آورید و میکروب ضعیف‌شده را وارد بدن او می‌کنید. این اقدام از لحاظ پزشکی و سلامت زیر سؤال است. این‌ها را ان‌شاء الله بحث می‌کنم.

۴۷. جیوه ممکن است اثرات سمی روی سیستم عصبی، گوارشی، ایمنی، بر ریه‌ها، کلیه‌ها، پوست و چشم‌ها داشته باشد. قرار گرفتن در معرض جیوه - حتی مقادیر کم - ممکن است باعث مشکلات جدی سلامتی شود و تهدیدی برای رشد کودک در رحم و اوایل زندگی است.

آدرس مطلب در سایت رسمی سازمان بهداشت جهانی yon.ir/Fu7gA

۴۸. برای اطلاع از روایات مربوط به این مسئله؛ ر.ک: پیوست شماره ۹.

مسئله بعد، تغذیه است؛ نمک سرّ الاسرار داروهای اهل بیت علیهم‌السلام است؛^{۴۹} اگر شما نمک را به صورت دائم و مداوم مصرف کنید نوعی واکنش‌های واکنش‌ناهنجاری است؛ اما نمک کلرید سدیم بدون پتاسیم نیست. بنده شنیدم - و منتظرم که گزارش رسمی دوستان تحقیقات ما بیابید - پتاسیم از ترکیبات نمک حذف می‌شود؛ نمکی که تصفیه می‌کنند چیزهایی به آن اضافه می‌کنند و چیزهایی از آن می‌گیرند. سازمان ملل می‌گوید این نمک عامل بیماری است،^{۵۰} ما نیز قبول داریم این نمک عامل بیماری است. اما اگر این نمک طبیعی بود عامل جلوگیری از بیماری‌هاست.^{۵۱} سرکه طبیعی عامل جلوگیری از بیماری‌هاست.^{۵۲} بخشی دیگر از اقدامات که در آینده بحث می‌کنم. پس ان‌شاء الله وعده‌ای بگذاریم در مورد بحث واکنش‌های واکنش‌ناهنجاری به سرعت وارد شویم. ما

۴۹. مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ زَائِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه‌السلام قَالَ قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام إِبْدَاءُ وَبِالْمَلْحِ فِي أَوَّلِ طَعَامِكُمْ فَلَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْمَلْحِ لَأَخْتَارُوهُ عَلَى الدَّرْيَاقِ الْمُجَرَّبِ. امام علی عليه‌السلام: غذایان را با خوردن نمک آغاز کنید؛ چه، اگر مردم می‌دانستند که نمک چه فوایدی دارد آن را بر پادزهر مجرب ترجیح می‌دادند.

کافی ج ۶ ص ۳۳۶

۵۰. مصرف بالای سدیم (بیش از ۲ گرم در روز، معادل با مصرف ۵ گرم نمک در روز) و مصرف ناکافی پتاسیم (کم‌تر از ۳/۵ گرم در روز) در فشار خون بالا و افزایش خطر بیماری قلبی و سکنه نقش دارند. کاهش مصرف نمک به عنوان یکی از موثرترین معیارهای موثر برای کشورها جهت بهبود سلامت جمعیت شناسایی شده‌است.

آدرس مطلب در سایت رسمی سازمان بهداشت جهانی www.who.int/mediacentre/factsheets/fs104/en/

۵۱. مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ بَكْرِ عَنْ زُرَّادَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ عليه‌السلام لَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام يَا عَلِيُّ افْتَتِحْ بِالْمَلْحِ فِي طَعَامِكَ وَ اخْتِمِ بِالْمَلْحِ فَإِنَّهُ مَنْ افْتَتَحَ طَعَامَهُ بِالْمَلْحِ وَ خَتَمَهُ بِالْمَلْحِ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ أَيْسَرُهَا الْجُدَامُ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به علی عليه‌السلام فرمودند: ای علی! غذایت را با نمک آغاز کن و با نمک پایان ده؛ زیرا کسی که غذایش را با نمک آغاز کند و با نمک پایان دهد، از هفتاد و دو نوع درد و مرض، سالم می‌ماند، از جمله از: جذام و دیوانگی و بیسی.

کافی، ج ۶، ص ۳۲۵

۵۲. وَ يَهْدَى الْإِنْسَانَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه‌السلام قَالَ: كُلُوا خَلَّ الْخَمْرِ فَإِنَّهُ يَثْقُلُ الدِّبْدَانَ فِي الْبَطْنِ

امام رضا عليه‌السلام به نقل از پدرانش: امام علی عليه‌السلام فرمود: سرکه شراب بخورید؛ چرا که کرم‌ها را در شکم می‌کشد.»

عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۴۰

عَلِيٌّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ سَلِيمَانَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه‌السلام قَالَ: الْخَلُّ شِدُّ الْعَقْلِ.

امام صادق عليه‌السلام: سرکه، عقل را محکم می‌سازد.

الکافی، ج ۶، ص ۳۲۹

عَلِيٌّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه‌السلام قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام نَعْمَ الْإِدَامُ الْخَلُّ - يَكْبِرُ الْمِرَّةَ وَ يُطْفِئُ الصَّفْرَاءَ وَ يُخَيِّبُ الْقَلْبَ.

امام علی عليه‌السلام فرمودند: خوب خورشی است سرکه. تلخه را می‌شکند، صفرا را خاموش می‌کند و دل را زنده می‌گرداند.

همان

یک تعریف پیشرفته‌ای از واکسن داریم و می‌خواهیم آن را مطرح کنیم؛ بحث علمی نیز می‌کنیم. در حال حاضر [این واکسن‌ها را] نمی‌سازیم و ورود به اقدام نمی‌کنیم، اگر مردم خواستند عمل کنند خودشان عمل کنند. خود وزارت بهداشت باید از این تعریف پیشرفته‌ای از واکسن استقبال کند؛ از تحجر، ترجمه و تقلید دست‌بردارند! یک مقدار آزاداندیش و ملاً باشند! بحث کنیم؛ «مقاوم‌سازی از بیرون یا از درون؟» ما به مقاوم‌سازی از درون خدشه داریم؛ اما اصل مقاوم‌سازی و واکسیناسیون را قبول داریم. بنده از این بحث نیز بگذرم؛ درباره فصل سوم حرف‌های بسیاری داریم. اصل این بحث که سازمان ملل WHO به دنبال ایجاد پوشش همگانی سلامت است^{۵۳} نیز زیر سؤال است.

اولین اقدام باید ارتقاء ساختار پیشگیری می‌بود؛ نه پوشش همگانی سلامت. چون پوشش همگانی سلامت برای درمان است؛ می‌خواهند خدمات درمان را گسترش دهند، در حالی که اصل در سلامت، پیشگیری است؛ بنابراین با خانم دبیر کل^{۵۴}، اختلاف نظر داریم، این حرف که گفته‌اند - بنده خواهش می‌کنم سرکار خانم دبیر کل WHO توجه کنند - هدف سوم ما در میان سیزده هدف، پوشش همگانی سلامت است،^{۵۵} جای مناقشه دارد. اگر سازمان ملل قبول کند در سازمان ملل و اگر قبول نکرد در داخل وزارت بهداشت ما باید پیشگیری را اصل قرار دهیم.

ما در تعریف پیشگیری نیز قائل به این هستیم که ساختار پیشگیری اصل است و نه پیشگیری توصیه‌ای. ساختار پیش‌گیری را نیز بعداً در مباحثاتی مطرح می‌کنم، این نیز فصل سوم.

۵۳. هدف ۸/۳ SDG خواهان این است که کشورها: "به پوشش همگانی سلامت دست یابند، شامل حفاظت در برابر خطرات مالی، دسترسی به خدمات مراقبت سلامت ضروری با کیفیت و دسترسی ایمن، اثربخش، با کیفیت، و مقرون به صرفه به داروهای ضروری و واکسن برای همه".

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۵۷

۵۴. خانم دکتر مارگارت چان متولد سال ۱۹۴۷ میلادی متولد هنگ کنگ است. او از ۸ نوامبر سال ۲۰۰۶ مسئولیت سرپرستی و مدیریت سازمان بهداشت جهانی WHO را بدست آورده است.

۵۵. در بخش سلامت اهداف مربوط به پوشش همگانی سلامت (UHC) چارچوبی را برای اقدامات یکپارچه برای تمام ۱۳ هدف فراهم می‌نماید. نظر من این است به جای اینکه پوشش همگانی سلامت را به عنوان یک هدف در میان تعداد زیادی هدف ببینیم، باید آن را به عنوان عنصر محوری برنامه کاری توسعه سلامت در نظر بگیریم، که نه تنها یک عنصر محوری برای یک رویکرد یکپارچه‌تر برای دستیابی به سایر اهداف سلامت می‌باشد بلکه موجب ایجاد تعادل میان آنها نیز می‌شود.

پیشگفتار دکتر مارگارت چان (دبیر کل سازمان بهداشت جهانی از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷) بر کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs

۲/۲/۴. «کنترل جمعیت دنیا» و «فراهم کردن بسترهای سقط جنین» و «تعریف غلط از سوء تغذیه»: چهارمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت

در فصل چهارم سازمان ملل عمده «عوامل ضد سلامت» را برشمرده است؛ عامل اول «سلامت و سوء تغذیه در تولیدمثل مادران، نوزادان تازه متولدشده، کودکان و بزرگسالان» است،^{۵۶} خود سازمان ملل گفته است مهم‌ترین عاملی که وجود دارد مسئله سوء تغذیه است.^{۵۷} خواهش می‌کنم دقت بفرمایید؛ ما در بخش مسئله سوء تغذیه نیز یک جلسه برگزار می‌کنیم و اظهارنظر کارشناسی‌تر و فنی‌تری راجع به اصل سوء تغذیه انجام می‌دهیم؛ ولی دقت کنید که در بخش مربوط به سوء تغذیه، عنوان «سلامت و حقوق مرتبط با مسائل جنسی و تولید مثل»^{۵۸} وجود دارد. می‌گویند الآن سلامت و حقوق مرتبط با مسائل جنسی و تولید مثل رعایت نمی‌شود. [سازمان ملل] این حرف را می‌زند و در ادامه می‌گوید که اگر شما می‌خواهید مثلاً حق تولید مثل برای زنان باقی بماند و اصطلاحاً جلوی بارداری ناخواسته گرفته شود؛ پیشنهاد ما برای اینکه این حق بانوان باقی بماند این است که از وسایل جلوگیری از بارداری استفاده شود.^{۵۹}

در ادامه خود سازمان ملل گزارش می‌دهد که در سال ۱۹۹۰، ۵۵ درصد زنان ما از وسایل جلوگیری از بارداری استفاده می‌کرده‌اند و در سال ۲۰۱۰ استفاده از این وسایل به ۶۳ درصد رسیده است؛^{۶۰} یعنی سازمان ملل ذیل حقوق مرتبط با مسائل جنسی و تولید مثل در دنیا کنترل جمعیت می‌کند. آمار را دقت کنید؛ از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰، ۶۳ درصد زنان ما از انواع و اقسام وسایل پیشگیری از بارداری استفاده می‌کنند.^{۶۱} خود سازمان ملل می‌گوید که جلوی بارداری‌ها را گرفته‌ایم. توجه کنید که فیل زیر فنجان پنهان شده است؛ سازمان ملل می‌گوید که کل قضیه کنترل جمعیت در دنیا کار خود ماست منتها ذیل چه عنوانی؟ ذیل اینکه زنان و مردان در زمینه تولید مثل حق دارند؛ این را بهانه قرار داده و به سمت این اقدام رفته‌اند. یک آمار عجیبی در صفحه ۱۲۵ وجود دارد و می‌گوید که آینده ما این است که می‌خواهیم روش‌های

۵۶. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۹۷ و ۹۸.

۵۷. کاهش سوء تغذیه عنصری کلیدی برای بهبود سلامت - شامل سلامت کودکان و مادران باردار می‌باشد.

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۰۱

۵۸. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۲۵.

۵۹. همان ص ۱۰۴.

۶۰. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۲۵.

۶۱. همان

مدرن را [در این حوزه] افزایش دهیم؛^{۶۲} یعنی پیشگیری از بارداری را از روش‌های سنتی به روش‌های مدرن ببریم که این روش‌های مدرن را در جلسات تفصیلی بحث می‌کنم. در ادامه می‌گوید که ۸۵ درصد زنان آفریقا از ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ استفاده از این روش‌های مدرن را اصل قرار داده‌اند،^{۶۳} یعنی سیاست‌های کنترل جمعیت آن‌ها در آفریقا قوی‌تر است. این یک بحث است که خواهش می‌کنم به آن دقت کنید.

یک بحث دیگری وجود دارد که آن‌ها می‌گویند ما باید سقط جنین ایمن داشته باشیم؛^{۶۴} خواهش می‌کنم دوستانی که شاگردان فقها هستند، حتماً این بخش را به محضر استادشان گزارش دهند. در جمهوری اسلامی ایران مفهومی به تبع WHO در حال اجرایی شدن است به اسم سقط جنین ایمن؛ می‌گوید که ممکن است بارداری به صورت ناخواسته اتفاق بیفتد و ما توصیه می‌کنیم که سقط جنین ایمن اتفاق بیفتد. [این مسئله] قطعاً خلاف بین شرع است؛ حکم سقط جنین ایمنی که این‌ها دارند انجام می‌دهند را همه ما می‌دانیم که تقریباً بلکه تحقیقاً همه فقها اجماع دارند بر اینکه سقط جنین به شکلی که این‌ها دارند می‌گویند خلاف شرع است.^{۶۵} از این دست موارد نیز در این بخش وجود دارد.

من یک مقدار باید وقت اضافه بگیرم تا این بخش تکمیل شود؛ این بحث سوء تغذیه را من بعداً در یک جلسه بحث می‌کنم. چراکه در این اسناد سوء تغذیه مبتنی بر متابولیسم بحث شده است و ما به تعریف سلول و متابولیسم و اینکه واحد اولیه حیات را سلول می‌دانند^{۶۶} اشکال داریم و من بعداً آن را بحث می‌کنم. اجازه دهید در آن جلسات تخصصی بحث کنیم که چه اشکالی بر اینکه سلامت و حیات را به محوریت سلول تعریف کنیم وجود دارد.

۶۲. همان

۶۳. همان

۶۴. تخمین زده شده است در سال ۲۰۰۸ تقریباً نیمی از ۴۳/۸ میلیون سقط انجام شده در سطح جهان ایمن نبودند، بخش اعظم آنها در کشورهای در حال توسعه صورت گرفته است. ۱۱۳ در مناطقی که دارای محدودیت‌های قانونی در مورد سقط القا شده می‌باشند نرخ‌های سقط القا شده بین ۲۰ تا ۴۰ مورد به ازای ۱۰۰۰ زن که در سن بارداری قرار دارند بوده است. حدود ۸ درصد مرگ و میرهای مادران به علت سقط می‌باشد.

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۲۶

۶۵. برای مشاهده فتاوی فقهای عظام؛ ر.ک: پیوست شماره ۱۰.

۶۶. نظریه سلولی؛ بر اساس این نظریه همه موجودات زنده از سلول و فرآورده‌های فعالیت سلول‌ها تشکیل شده‌اند.

زیست‌شناسی سلولی و مولکولی، دکتر احمد مجد - دکتر سید محمد علی شریعت‌زاده، آیز، تهران، سیزدهم، ۱۳۸۹، ص ۱۱

۲/۲/۲/۵. بی‌ارتباط بودن توصیه

مبارزه با بیماری‌های عفونی مثل «ایدز»، «سل» و «مالاریا» نسبت به وضعیت بسیاری از کشورها مثل ایران؛ پنجمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت

۲/۲/۲/۶. تحلیل غلط از عوامل ایجاد بیماری‌های غیرواگیردار مثل سرطان؛ ششمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت

فصل پنجم بیماری‌های عفونی است؛ می‌گویند یکی دیگر از مشکلات بشر بعد از سوء تغذیه بیماری‌های عفونی است که چون توضیح داده‌ام دیگر این فصل را توضیح نمی‌دهم. می‌گویند عمده بیماری‌های عفونی سه چیز است؛ ایدز، سل و مالاریا^{۶۷} و این سه بیماری را باید کنترل کنیم. می‌گویند که ما در کنترل اپیدمی این بیماری‌ها موفق نیز بوده‌ایم.^{۶۸} این فصل را دیگر من بحث نمی‌کنم، فقط این نکته وجود دارد که در ایران بیماری‌های اصلی، این [بیماری‌ها] نیستند.

فصل ششم بیماری‌های غیر واگیر است^{۶۹} و مراد آن سه چیز است: **بیماری‌های قلبی و عروقی و سرطان و دیابت؛**^{۷۰} این‌ها نیز دوباره مشکلاتی است که می‌خواهند آن‌ها را حل کنند. دوباره ما فکر می‌کنیم که مثلاً در تحلیل سرطان که چرا سرطان به وجود می‌آید دوستان در حال اشتباه هستند. **غلبه یکی از طبایع چهارگانه علت سرطان است^{۷۱} ولی آقایان می‌گویند که علت سرطان مثلاً مرگ حرکت سلولی و فرآیندهای سلولی است.^{۷۲}** این مطالب را باید بحث کنیم، باید دعوت به بررسی در این مسائل بکنیم. اگر گفتیم که تحلیل از سرطان همین تحلیل موجود است، راه حل تولید داروهای ضد سرطان راه حل خواهد بود، همان‌طور که در جمهوری اسلامی این کار را می‌کنند؛ می‌بینید که دائماً می‌گویند [در حال تحقیق بر روی] داروهای نو ترکیب و مانند آن [هستند] و در این مسائل مطالعه می‌کنند که سرطان را درمان کنند.

۶۷. در هدف ۳/۳ SDG بر بیماری‌های عفونی عمده شامل HIV / ایدز (۱/۲ میلیون مرگ)، سل (۱/۱ میلیون مرگ و مالاریا ۴۳۸ هزار مرگ) تمرکز شده است.

کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۳۴

۶۸. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، صص ۱۳۶ - ۱۳۸.

۶۹. همان صص ۱۷۱ - ۱۹۶.

۷۰. همان صص ۱۷۲.

۷۱. محمد ابراهیم ابراهیمی محقق طب سنتی: ازدیاد خلط سودا در دراز مدت موجب سرطان می‌شود.

در گفتگو با خبرگزاری فارس ۰۶/۲۰/۱۳۹۷ yon.ir/uML

بعضی از محققین طب اسلامی معتقدند: غلبه هر یک از اخلاط باعث سرطان‌های مربوط به همان خلط می‌شود؛ مثلاً سرطان سینه ناشی از غلبه «بلغم» و «ریح» است و سرطان روده، ناشی از غلبه «سودا»، «صفرا» و «بلغم» است.

۷۲. یکی از ویژگی‌های تعریف‌کننده سرطان، ایجاد سریع سلول‌های غیر عادی است که فراتر از مرزهای معمول خود رشد می‌کنند و سپس می‌توانند به قسمت‌های مجاور بدن نفوذ کرده و به اندام‌های دیگر سرایت کنند، فرآیند دوم به عنوان گسترش یاد می‌شود.

آدرس مطلب در سایت رسمی وزارت جهانی بهداشت: yon.ir/7nUeW

۲/۲/۲/۶/۱. دعوت از وزارت بهداشت برای ایجاد بستر راستی آزمایی تحلیل طب اسلامی مبنی بر «غلبه بعضی از طبایع چهارگانه به عنوان عامل ایجاد سرطان»

۲/۲/۲/۶/۲. لزوم بررسی پیشنهاد های طب اسلامی به صرف وجود احتمال کارآمدی این طب اسلامی برای درمان بیماری ها

دوباره وزارت بهداشت را دعوت می کنیم که در اثر طبایع چهارگانه بر روی مسئله سرطان وارد بحث شود. مسئله دیابت و بیماری های قلبی و عروقی نیز هست که در این موارد نیز راه حل های خوبی وجود دارد و ما آن ها را بعداً بحث می کنیم.

فصل هفتم نیز بیماری های ذهنی و استفاده از مواد مخدر است،^{۷۳} این ها چالش های بشر است. این را نیز ان شاء الله در جلساتی نقد می کنیم و راه حل آن را می دهیم، من الآن نمی خواهم از وقت جلسه خیلی خارج شوم.

فصل هشتم نیز آسیب ها و خشونت هایی که برای سلامت وجود دارد است؛^{۷۴} **خشونت مثل جنگ**^{۷۵} و **آسیب مانند ترافیک.**^{۷۶} این مسائل را نیز بحث کرده است. پس در مجموع پنج سرفصل را نیز به عنوان عوامل ضد سلامت بحث کرده است.^{۷۷}

حال یک سؤالی وجود دارد؛ ما در طب اسلامی می توانیم راه حل های قوی تر برای این پنج سرفصل بدهیم یا نه؟ من می گویم که اگر احتمال آن وجود داشته باشد و قطعی نمی گویم! اگر احتمال این وجود داشته باشد که ما در حوزه علمیه قم راه حل های قوی تری برای این پنج دسته بیماری به دست آورده باشیم، وزارت بهداشت و درمان با نپذیرفتن گفتگوهای ملی در حوزه طب اسلامی به سلامت مردم ضربه می زند. ما چون داریم روایت و آیه می خوانیم کوتاه نمی آییم، ما می آییم نقد و بحث و گفتگو می کنیم. من از روی کتاب سازمان ملل دارم می خوانم و این یک بحث علمی است.

اگر آقایان این گفتگوها را نپذیرند و دائماً چالش ایجاد کنند، سلامت مردم به چالش کشیده می شود، این حرف اصلی ما است. من مجدداً وزارت بهداشت و سازمان برنامه و بودجه را دعوت می کنم که ماساچوست و کمبریج و استنفورد نروید، یک مقداری نیز به حوزه علمیه قم بیایید و گفتگوهای فنی را بپذیرید.

فصل نهم و فصل آخری که این بحث دارد این است که چالش های سلامت و به کارگیری این سند را از ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ بحث کرده است^{۷۸} که این را نیز بعداً عرض

۷۳. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۱۳۴.

۷۴. همان صص ۲۱۶ - ۲۳۴

۷۵. همان صص ۲۲۵ - ۲۲۸

۷۶. همان صص ۲۳۵ - ۲۲۳

۱.۷۷. **سوء تغذیه** (در تولید مثل، مادران، نوزادان تازه متولد شده، کودکان و بزرگسالان) (Reproductive)، **۲. شیوع بیماری های عفونی و واگیر** (Infectious diseases)، **۳. بیماری های غیر واگیر** (Noncommunicable diseases)، **۴. سلامت روانی و مصرف مواد الکلی و مخدر** (Mental health and substance use)، **۵. آسیب و خشونت** (Injuries and violence).

می‌کنم، این نه دسته بحث ذیل قسمت دوم بود که به دلیل ضیق وقت تنها به آن‌ها اشاره کردم.

۲/۳. تبیین چند راه مطرح درباره مقابله با اسناد بین‌المللی
 اما چند دقیقه راجع به راه‌حل توضیح دهم که با اسناد بین‌المللی باید چه کار کرد؛ آیا فقط جلسه بگذاریم و این گفتگوها را بکنیم؟ آیا مستقل از قوانین کشور خودمان درمان‌گری را گسترش بدهیم؟

۲/۳/۱. نظام مقایسه بین راه‌حل‌ها و مفاهیم و ساختارهای جایگزین طب اسلامی و ساختارها و مفاهیم و راه‌حل‌های WHO؛ یگانه راه یافتن بهترین پاسخ برای درمان بیماری‌ها
 ممکن است شما این راه‌حل‌ها را تجویز کنید، اما راه‌حل اصلی‌ای که من پیشنهاد می‌کنم یک جمله است: در کشور و خصوصاً در نهادهای رسمی کشور «نظام مقایسه میان راه‌حل‌ها، مفاهیم و ساختارهای جایگزین ما و ساختارها و مفاهیم و راه‌حل‌های WHO باید صورت بگیرد»؛ وزارت بهداشت اجازه مقایسه دهد، کار علمی را بپذیرد، گفتگوی بین مکتب‌های مختلف طبی را بپذیرد. عجیب است که طب سوزنی و سایر مکاتب طبی در کشور ما در حال رشد پیدا کردن است^{۷۹} و آقایان وقتی به طب اسلامی می‌رسند اصلاً اجازه گفتگو نمی‌دهند. من یک سؤالی بپرسم؛ برادر خوب جناب آقای خدادوست! دوستان محترم وزارت بهداشت! اگر ما در حوزه علمیه قم از الآن به شما تعهد بدهیم که دیگر راجع به طب صحبت نکنیم شما نیز تعهد می‌دهید که مسئله سلامت مردم حل شود؟ اگر دوستان به ما این تعهد را می‌دهند ما نیز می‌نشینیم و یک بیانیه امضا می‌کنیم و می‌گوییم که ما مثلاً می‌رویم تا حوزه شهرسازی را اصلاح کنیم ولی اگر نمی‌توانند تعهد دهند - که نمی‌توانند تعهد دهند! - بگذارند با همدیگر گفتگو کنیم، بگذارند با هم برادری بکنیم. این قدر نگذارید که فضا حقوقی و قضایی شود؛ دعوا، دعوای تمدنی است. در روایت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، خداوند متعال به کسانی که روایات اهل بیت و سنت پیامبر را احیا می‌کنند وعده بهشت و عاقبت به‌خیری داده است؛^{۸۰} چرا از این فرصت استفاده نمی‌کنند.

۷۸. کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، صص ۲۳۵ - ۲۴۸

۷۹. دکتر قاضی زاده‌هاشمی (وزیر بهداشت وقت): در حد توان خود از طب سنتی حمایت می‌کنیم؛ اعتقاد دارم که طب سنتی به عنوان طب مکمل، میراث ملی ما ایرانی‌ها است و باید از آن حمایت کنیم.

آدرس مطلب در سایت شبکه خبر yon.ir/Ec\Hs

۸۰. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَّاحِدِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ دُوسِ الثَّيْسَابُورِيُّ الْعَطَّارُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُتَيْبَةَ الثَّيْسَابُورِيُّ عَنْ عَبْدِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ صَالِحِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: رَجَمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا. فَقُلْتُ لَهُ: وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قَالَ: يَتَعَلَّمُ غُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَأَكْبَعُونَا ...

بگذاريم اين گفتگوها شکل بگيرد. بنا بر اين در بخش راه حل سخن اصلی ما «ارتقای الگوی نكهبانی از نظام مبتنی بر نظام مقایسه»^{۸۱} است؛ اگر فقط و فقط اجازه مقایسه در سطح مفاهيم و ساختارها و راه حل ها و نسخه ها را بدهند؛ مردم و مدیران و نخبگان ما در دهه آینده به قضاوت بهتری راجع به مسئله سلامت می رسند. این سه بخش بحثی بنده بود؛ از همه شما تشکر می کنم و مجدداً تقاضا می کنم که ان شاء الله در جلسات تفصیلی تر این مباحثات علمی را ادامه دهیم.

و الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

به نقل از عبد السلام بن صالح هروی از ابو الحسن الرضا علیه السلام شنیدم که می فرماید: «رحمت خدا بر آن بنده ای که قضیه ما را زنده گرداند!». گفتیم: چگونه قضیه شما را زنده می کند؟ فرمود: «تعالیم ما را فرا می گیرد و آنها را به مردم می آموزد؛ زیرا مردم اگر زیبایی های سخن ما را بدانند، بی گمان، از ما پیروی می کنند»

عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۰۷

۸۱. برای اطلاع از نظریه «الگوی جدید نكهبانی از نظام بر اساس نظام مقایسه» به جزوه شماره از مجموعه پیشخوان های نشست های الگوی پیشرفت اسلامی رجوع کنید. این جزوه در واقع متن پیاده شده سخنان حجت الاسلام و المسلمین علی کشوری در جمع نخبگان شهر مشهد در «نشست تخصصی تبیین الگوی جدید نكهبانی از نظام بر اساس نظام مقایسه» است که در تاریخ ۱۸ شهریور ۱۳۹۷ در «تالار شیخ طبرسی بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی» در شهر مقدس مشهد برگزار شد.

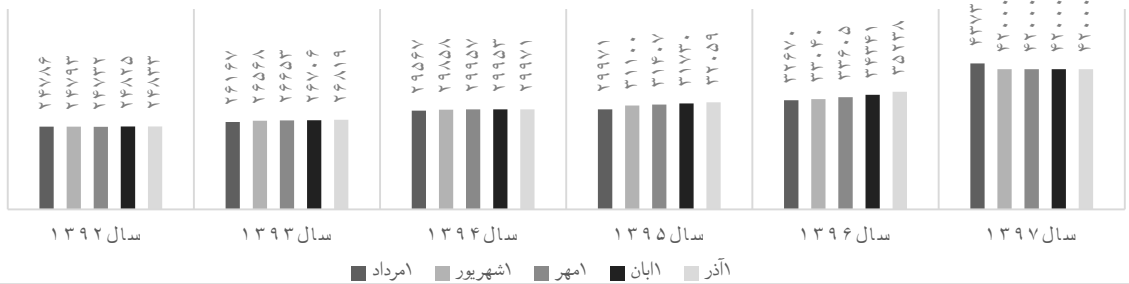
پیوست‌ها

پیوست ۱: کاهش ارزش پول ملی در دوران ریاست جمهوری حسن روحانی و مخصوصاً دوران پذیرفتن برجام

نرخ ارز از مرداد سال ۹۲ شروع به افزایش کرده است. [۱] بنابر آمار بانک مرکزی، نرخ ارز مبادلاتی در اواخر خرداد ۱۳۹۵ (ژانویه ۲۰۱۶ و روز اجرایی شدن برجام) شروع به افزایش کرد و از آذر ماه ۱۳۹۵ (زمان انعقاد قرارداد با شرکت خدمات نفتی خارجی با موضوع نفت وگاز بعد از اجرا شدن برجام) تا تاریخ در ۱ آذر ۱۳۹۷ این افزایش حدود ۱/۳ محاسبه شد. [۲] و در مدت مشابه، در سامانه سنا (سامانه نظارت ارز، متعلق به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) از آذر ماه ۱۳۹۵ تا تاریخ ۱ مهر ۱۳۹۷ نرخ ارز مبادلاتی را ۳/۹ برابر محاسبه کرد. [۳] این بدان معنا است که دولت یازدهم و دوازدهم نرخ ارز مؤثر اسمی [۴] را به عنوان نرخ ارز انتخاب کرده و نرخ ارز مؤثر حقیقی [۵] را کنار گذاشته است. [۶]

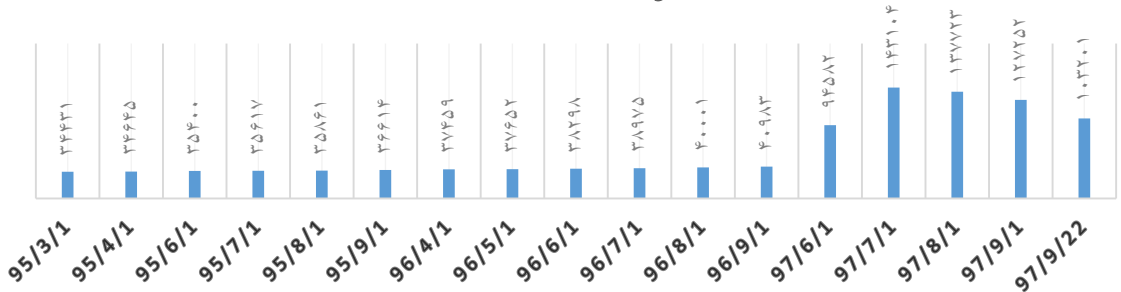
بانک مرکزی

تمامی نرخ‌ها بر مبنای ریال می باشد

سامانه سنا

تمامی نرخ‌ها بر مبنای ریال می باشد

تمامی آمارها استخراج شده ازسایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.cbi.ir است.

تمامی آمارهای موجود ازسایت نیما به نشانی www.sanarate.ir استخراج شده .

- [۱] ۱ مرداد ۱۳۹۲، سامانه اطلاع رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نرخ ارز
- [۲] ۸ آبان ۱۳۹۷ و ۱ آذر ۱۳۹۷، سامانه اطلاع رسانی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نرخ ارز
- [۳] ۱ مهر ۱۳۹۷، سامانه میانگین موزون سنا
- [۴] نرخ ارز مؤثر اسمی ارزش پول یک کشور را برحسب یک میانگین وزنی از پول سایر کشورها اندازه گیری می کند که در آن وزن ها انعکاس دهنده سهم هر کشور در تجارت بین المللی این کشور می باشد. به همین دلیل به آن نرخ ارز با وزن تجاری هم می گویند.
- [۵] نرخ ارز مؤثر حقیقی از تقسیم یک میانگین وزنی از قیمت سبد کالایی در کشورهای طرف تجاری بر حسب پول داخلی نسبت به قیمت آن در کشور به دست می آید.
- [۶] ۸ مرداد ۱۳۹۷، خبرگزاری فارس، مجله فارس پلاس، گزارش ویژه

پیوست ۲: افزایش تحریم ها پس از تصویب برجام

دکتر ولی الله سیف رئیس بانک مرکزی: اجازه دهید به آنچه که از سه ماه گذشته از تاریخ اجرای برنامه جامع اقدام مشترک روی داده است، نگاه اجمالی داشته باشم: تقریباً هیچ چیز اتفاق نیفتاده است. براساس برنامه جامع اقدام مشترک، اتحادیه اروپا و آمریکا متعهد شدند تمام اقدامات لازم اداری و قانونی را برای اطمینان از برداشتن موفقیت آمیز و موثر تحریم ها انجام دهند تا بتواند موجب بازگشت مجدد ایران به بازارهای بین المللی گردد. ما در حال نادیده گرفتن آنچه که اتفاق افتاده است، آنچه که انجام شده است مانند دستور العمل دفتر کنترل دارایی های خارجی، سفرهای اخیر به دیگر کشورها و ترغیب جامعه مالی برای همکاری با ما، مجوزهای کلی و خاص صادر شده برای ترغیب تعامل در تجارت و سرمایه گذاری نیستیم اما اینها با گذشت سه ماه ثابت شده است که کافی نیست.

منبع: خبرگزاری صدا و سیما، کد خبر: ۱۰۹۸۶۲۳

در پی خروج آمریکا از برجام، وزارت خزانه داری این کشور در دستورالعملی نحوه بازگشت تحریم های رفع شده علیه ایران به موجب برجام، بعد از دوره های ۹۰ و ۱۸۰ روزه را تشریح کرده است.

منبع: خبرگزاری فارس <http://fna.ir/bm\bVo>

مجوز فروش هواپیماهای مسافربری به ایران لغو شد.

منبع خبر: خبرگزاری ایندیندنت yon.ir/h4ibk

نایک: تحریم های امریکا به معنای تحریم شرکت های درون آن است و نایک نمی تواند کفش بازیکنان تیم ملی ایران را تامین کند...

منبع: گاردین، لینک خبر: yon.ir/r7r2H

[به گزارش ایسنا، دولت آمریکا روز جمعه اعلام کرد: تمامی تحریم ها علیه ایران که به موجب توافق هسته ای برجام رفع شده بودند، بازگشته اند. این تحریم ها بخش های کشتیرانی، مالی و انرژی ایران را هدف قرار می دهند و دومین بسته تحریم هایی هستند که بعد از خروج آمریکا از برجام، باز می گردند.

منبع: خبرگزاری ایسنا کد خبر: ۹۷۰۸۱۲۰۵۶۸۴

پیوست ۳: معنای «بدعت» در آیات و روایات.

و قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﷺ وَ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الشُّنَّةِ وَ الْبِدْعَةِ وَ الْفِرْقَةِ وَ الْجَمَاعَةِ فَقَالَ ﷺ أَمَا الشُّنَّةُ فَسُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ أَمَا الْبِدْعَةُ فَمَا خَالَفَهَا وَ أَمَا الْفِرْقَةُ فَأَهْلُ الْبَاطِلِ وَ إِنَّ كَثُرُوا وَ أَمَا الْجَمَاعَةُ فَأَهْلُ الْحَقِّ وَ إِنَّ قَلُّوا وَ قَالَ ﷺ لَا يَرْجُو الْعَبْدُ إِلَّا رَبَّهُ وَ لَا يَخَافُ إِلَّا ذَنْبَهُ وَ لَا يَسْتَحْيِي الْعَالَمَ إِذَا سئِلَ عَمَّا لَا يَعْلَمُ أَنْ يَقُولَ اللَّهُ أَعْلَمُ وَ الصَّبْرُ مِنَ الْإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ.

مردی از امیر المؤمنین علی ﷺ در باره سنت، بدعت، فرقت و جماعت پرسید. حضرت در پاسخ فرمود: اما سنت، همان روش رسول خدا ﷺ است. و اما بدعت، هر چیزی است که برخلاف آن [روش پیامبر] باشد. و اما فرقت، اهل باطل‌اند گرچه بسیار باشند. و اما جماعت، اهل حق‌اند گرچه اندک باشند. و فرمود: ﷺ [در متن چنین است]: بنده فقط به پروردگارش امید می‌بندد و فقط از گناه خود ترسان می‌شود و هر گاه از دانشمندی سؤال کنند و او پاسخ آن را نداند شرمش نمی‌آید که بگوید: «خدا داناترست». جایگاه شکیبایی نسبت به ایمان، چون جایگاه سر نسبت به پیکر است. [ترجمه حسن‌زاده]

تحف العقول، ص ۲۱۱

بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّالِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ رَفَعَهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ﷺ فَقَالَ أُنَبِّئُنِي عَنِ الشُّنَّةِ وَ الْبِدْعَةِ وَ عَنِ الْجَمَاعَةِ وَ عَنِ الْفِرْقَةِ فَقَالَ ﷺ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﷺ الشُّنَّةُ مَا سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ص وَ الْبِدْعَةُ مَا أُحْدِثَ مِنْ بَعْدِهِ وَ الْجَمَاعَةُ أَهْلُ الْحَقِّ وَ إِنَّ كَانُوا قَلِيلًا وَ الْفِرْقَةُ أَهْلُ الْبَاطِلِ وَ إِنَّ كَانُوا كَثِيرًا.

عاصم بن حمید مرفوعاً روایت کرده که: شخصی خدمت امیر المؤمنین ﷺ رسید و عرض کرد معنی این کلمات چیست: سنت، بدعت، جماعت، و فرقه؟ امیر المؤمنین فرمود: «سنت» راه و روشی است که پیامبر صلی الله علیه و آله مقرر فرموده، و «بدعت» روشی است که بعد از آن حضرت پیدا شده، و «جماعت» آنانند که به حق معتقدند، اگر چه اندک باشند، و «فرقه» پیروان باطلند اگر چه بسیار باشند. [ترجمه محمدی]

معانی الأخبار، ص ۱۵۴

پیوست ۴: در این پیوست به بخشی از جلسات ارتباطی که با علما، فضلا و مراجع عظام تقلید درباره مسئله خطرناک

«هجوم اسناد بین‌المللی به هویت شیعی» برگزار شده، اشاره می‌شود.

نشست‌های و جلسات شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی با محوریت هجوم اسناد بین‌المللی به هویت شیعی

جلسه هم‌اندیشی (۱) با **حجت الاسلام والمسلمین نبوی (معاون تبلیغ حوزه)** درباره چگونگی مقابله با هجوم اسناد بین‌المللی

به هویت شیعی و چگونگی مقابله با خطرات سند ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۳ خرداد ۱۳۹۶ در قم مقدس

جلسه هم‌اندیشی (۲) با **استاد حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا عابدینی** درباره چگونگی مقابله با هجوم اسناد بین‌المللی

به هویت شیعه به ویژه سند ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۳ خرداد ۱۳۹۶ در حوزه علمیه قم

جلسه هم‌اندیشی (۳) درباره هجوم اسناد بین‌المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ صبح در تاریخ

۱۴ خرداد ۱۳۹۶ با **آیت الله علی رضا اسلامیان** در حوزه علمیه قم

جلسه هم‌اندیشی (۴) درباره هجوم اسناد بین‌المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۵

خرداد ۱۳۹۶ با **حجت الاسلام والمسلمین ماندگاری** در حوزه علمیه قم

جلسه هم‌اندیشی (۵) درباره هجوم اسناد بین‌المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۶

خرداد ۱۳۹۶ با **آیت الله کعبی** در موسسه امام خمینی حوزه علمیه قم

- جلسه هم اندیشی (۶) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۶ خرداد ۱۳۹۶ با **آیت الله عبداللهی** در جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
- جلسه هم اندیشی (۷) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۹۶ با **استاد حجت الاسلام والمسلمین مومنی** در حوزه علمیه قم
- جلسه هم اندیشی (۸) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۹۶ با **حجت الاسلام والمسلمین قوامی** امام جمعه شهر بردیسان
- جلسه هم اندیشی (۹) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۹۶ با **آیت الله محمود رجبی** (عضو سابق شورای عالی حوزه)
- جلسه هم اندیشی (۱۰) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ ۱۸ خرداد ۱۳۹۶ با **استاد حجت الاسلام والمسلمین مهدی طائب** در شهر مقدس قم
- جلسه هم اندیشی (۱۱) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی مقابله با سند خطرناک ۲۰۳۰ در تاریخ در تاریخ ۲۵ خرداد ۱۳۹۶ با **استاد حجت الاسلام والمسلمین آقانهرائی**
- جلسه مشورت (۱۲) درباره هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی و چگونگی اصلاح نظام برنامه ریزی در تاریخ ۲۴ تیر ۱۳۹۶ با **آیت الله سیفی مازندرانی**
- گفتگوی حجت الاسلام کشوری دبیر شورای الگوی پیشرفت اسلامی با **آیت الله حسینی بوشهری** عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم درباره الگوی پیشرفت اسلامی و هجوم اسناد بین المللی به هویت شیعی در تاریخ ۵ شهریور ۱۳۹۶
- دیدار حجت الاسلام کشوری با **مرجع عالی قدر تشیع حضرت آیت الله علوی گرگانی** در تاریخ ۱۹ مهر ۱۳۹۶
- دیدار و گفتگوی حجت الاسلام علی کشوری با **آیت الله جنتی** دبیر محترم شورای نگهبان درباره نقشه الگوی پیشرفت اسلامی در تاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۶ در شورای نگهبان

پیوست ۵: دستور مدیر کل امور فرآورده‌های غذایی مبنی بر لزوم برجسب‌گذاری محصولات تراریخته.

شماره: ۶۷۵/۱۵۸۶۸
تاریخ: ۱۳۹۷/۰۲/۲۶
پیوست: ندارد
کد مدرک: FB- Ci- ۱۳۹۷-

معاون محترم غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سراسر کشور

موضوع: در خصوص برجسب گذاری محصولات تراریخته

سلام علیکم؛

احتراماً، پیرو نامه شماره ۶۷۵/۱۵۶۶۴۸ مورخ ۹۵/۱۲/۱۶ و با توجه به بند ج ماده ۳۱ قانون برنامه ششم توسعه کشور (تصویر پیوست)، موارد محصولات تراریخته در چارچوب قانون ایمنی زیستی و با رعایت مقررات و موازین ملی و بین‌المللی مجاز است. در این راستا طبق ماده ۴ قانون ملی ایمنی زیستی، مسئولیت صدور، تمدید، و لغو مجوز فعالیت در امور مرتبط با فن آوری زیستی جدید با رعایت قوانین مربوط به هر دستگاه و ضوابط ایمنی زیستی این قانون بر عهده دستگاه‌های اجرایی ذی صلاح بوده و وزارت بهداشت، درمان، آموزش پزشکی در امور مرتبط با ایمنی زیستی و سلامت مواد غذایی، آرایشی و بهداشتی عهده دار مسئولیت می‌باشد. لذا با توجه به تدوین ضوابط و ابلاغ رسمی آن تحت عنوان دستورالعمل اجرایی وزارت بهداشت در خصوص موجودات زنده تغییر ژنتیکی یافته و فرآورده‌های آن مرتبط با مواد غذایی و ضابطه برجسب گذاری محصولات غذایی تراریخته، ضرورت دارد علاوه بر الزام رعایت مفاد دستورالعمل‌های مذکور اقدام لازم در خصوص درج لوگو (نشان) تراریخته به صورت دایره سفید رنگ و به قطر ۱،۵ سانتیمتر که واژه تراریخته در درون آن با فونت قابل رؤیت بر روی برجسب محصول در کنار آرم سازمان غذا و دارو معمول گردد همچنین لازم است تا اتمام برجسب‌های باقی مانده، در واحد‌های تولیدی عبارت تراریخته بوسیله جت پرینتر بر روی برجسب محصولات لحاظ شود و برای شرکتهای وارداتی درج نشان تراریخته از تاریخ صدور نامه الزامی می‌باشد. بدیهی است در صورت عدم اجرای اصلاح برجسب توسط مدیران عامل و مسئولین فنی نظر ان معاونت را به نامه شماره ۱۰۰/۱ مورخ ۹۷/۰۱/۱۵ وزارت بهداشت مجدداً در خصوص لزوم برجسب گذاری محصولات مذکور جلب می‌نماید.

دکتر وحید مفید-مدیر کل امور فرآورده های غذایی و آشامیدنی

www.fda.gov.ir

تهران روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، خیابان فخر زاری، نبش خیابان شهید وحید نظری، سازمان غذا و دارو

تلفن: ۹-۶۶۴۶۲۶۸ نمایر: ۶۶۴۶۹۱۲۲ کد پستی: ۱۳۱۴۷۱۵۳۱۱

پیوست ۶: تصویر کتاب «سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سمت SDGs» و مقدمه دکتر علی اکبر سیاری بر این کتاب.

مقدمه

در برنامه توسعه پایدار (SDG) تلاش جهانی بر آن است که مردم جهان در هر کشور و محلی که زندگی می‌کنند سلامتی و زندگی سالم و شرافتمندانه برای همه آنان در تمام سنین تضمین شود. این شعار و هدفی بلند پروازانه، انسانی و آرمانی جهان شمول است. توسعه پایدار از طریق انسان‌های سالم، توسعه یافته، توانمند و مولد محقق می‌شود. این موضوع نیازمند سرمایه‌گذاری برای توسعه نیروی انسانی سالم است. در حوزه توسعه انسانی، به ویژه تربیت و آماده‌سازی مجموعه‌ای خیره‌از خیره از نیروی انسانی برای رسیدن به تمام اهداف توسعه پایدار در کشور لازم است. اهداف آرمان‌های توسعه پایدار باید در برنامه توسعه کشور مورد توجه قرار گرفته و در آن لحاظ شود و همه مردم و مسئولان در تحقق آن اهتمام ورزند.

طرح تحول سلامت با هدف تحقق پوشش همگنی سلامت از نظر دسترسی مردم به خدمات و بهره‌مندی از خدمات مورد نیاز و تقاضای آنان و حفاظت مالی از کسانی که از خدمات بهره‌مند می‌شوند، از سال ۹۳ در دولت یازدهم به اجرا درآمد. در حوزه بهداشت، طرح تحول با ۱۵ برنامه و ۱۰ پروژه پشتیبان طراحی و در سراسر کشور در دست اجرا است. این برنامه‌ها با ایجاد پرونده الکترونیک سلامت، توجه به بیماری‌های غیرواگیر، اختلالات روان، اصلاح الگوی تغذیه و پررنگ نمودن نقش خودمراقبتی، زیرساخت‌هایی را برای عملیاتی شدن اهداف آرمان سوم SDG مهیا نموده است. برای اولین بار در کشور خدمات PHC به بیش از ۱۰ میلیون حاشیه‌نشین در سراسر کشور که نمادی از فقر شهری و نابرابری نهفته و پنهان در درون شهرها است و از زیرساخت‌های بهداشتی و درمانی محروم بودند، با ایجاد ساختار جدید مبنی بر پایگاه‌های سلامت و مراکز خدمات جامع سلامت در حال ارائه است و این ساختار ابزار مهمی برای رسیدن به آرمان سوم از آرمان‌های ۱۷ گانه توسعه پایدار در کشور خواهد بود. مناطق محروم و حاشیه‌نشین در تمام کشورها پاشنه آشیل دستیابی به اهداف آرمان سوم توسعه پایدار خواهند بود و در صورت عدم توجه به این مناطق، نابرابری‌ها در سلامت شدیدتر و این نابرابری در سلامت، خود دیگر آرمان‌های توسعه پایدار را با چالش‌های جدی مواجه خواهد نمود.

جهان با استفاده از تجربه اهداف توسعه هزاره به این نتیجه رسیده است که تنها با تمرکز بر برنامه‌های مجزا و یا تمرکز صرف بر برنامه سلامت نمی‌توان به موفقیت‌های همه‌جانبه دست یافت. از این رو کشورهای جهان اهداف توسعه پایدار را که کاملاً وابسته و تکمیل‌کننده یکدیگرند، طراحی نمودند. این اهداف فرصتی را به وجود آورده‌اند که حاکمیت سلامت در مرکز توجه قرار گیرد و مسئولیت اثرات سلامتی دیگر حوزه‌ها از جمله محیط زیست، امنیت، صنعت، کشاورزی و بسیاری از حوزه‌های در نظر گرفته شده در ۱۷ آرمان توسعه پایدار پرنرنگتر از هر دوره‌ای دیگر در تاریخ شود.

برای نیل به اهداف توسعه پایدار ضرورت دارد از فرایند حرکت جهانی از اهداف توسعه هزاره (MDG) به اهداف توسعه پایدار (SDG) آگهی یابیم. کتاب حاضر که توسط جناب آقای دکتر امیرحسین تکیان، مدیر گروه سلامت جهانی و سیاستگذاری عمومی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران و همکاران ایشان به فارسی برگردان و ویرایش شده است این مهم را برآورده است. از ایشان و همکارانم در دفتر آموزش و ارتقای سلامت بابت آماده‌سازی این کتاب ارزشمند سازمان جهانی بهداشت که باعث آگاه‌سازی فعالان در سلامت از اقدامات صورت گرفته در خصوص اهداف توسعه پایدار خواهد شد و طبیعتاً برنامه‌ریزی‌های آتی را تحت تاثیر خود قرار خواهد داد؛ سپاسگزارم.

امیدوارم مطالعه و نشر این کتاب و حمایت در اجرای برنامه توسعه ما را در تحقق اهداف توسعه پایدار یاری نموده و شاهد کاهش نابرابری‌های اجتماعی، بهبود رفاه اجتماعی و عدالت در سلامت و ارتقاء شاخص‌های توسعه پایدار در سه بعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در کشور باشیم.

دکتر علی اکبر سیاری

معاون بهداشت

پيوست ۷: آمار بيماری های سل، ايدز و مالاریا در ايران

الف) بيماری سل: دکتر مهشيد ناصحي - رئيس اداره کنترل سل و جذام مرکز مديريت بيماری های واگير وزارت بهداشت، درباره آمار سل در ايران به اينسا می گوید: اگر بخواهيم مقايسه ای میان آمار جهانی و کشورمان داشته باشيم، بايد ذکر کنم که ميزان بروز تخمين زده شده سل توسط سازمان جهانی بهداشت برای جمهوری اسلامی ايران ۱۴ مورد در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعيت است؛ به عبارتی ميزان بروز سل در ايران ۱۰ برابر کمتر از آمار جهانی است، از طرفی بررسی روند ۵۰ ساله ميزان بروز بيماری سل در کشورمان نشان دهنده کاهش ۱۳ برابری اين مقدار است.

وی ادامه می دهد: اين موفقیت ها در شرايطی حاصل شده است که ما در همسايگی دو کشور با شیوع بالای سل یعنی افغانستان و پاکستان به ترتيب با ميزان های بروز ۱۸۹ و ۲۶۸ مورد در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعيت، همچنين عراق با بحران های دو دهه اخير و جمهوری های شمالی کشور با شیوع بالای سل های مقاوم به چند دارو قرار داریم.

وی می افزايد: در سال ۱۳۹۶ در کشورمان تعداد ۸ هزار و ۸۱۹ نفر مورد بيمار مبتلا به سل گزارش شده است که از اين میان ۴۶ درصد موارد را زنان بيمار و ۷/۱۴ درصد موارد را بيماران غير ایرانی (اغلب افغانی) تشکیل می دادند. همچنين بيشترين ميزان بروز سل مربوط به گروه سنی ۶۵ سال به بالا بوده است که اين حاکی از موفقیت چشمگير کشور در کنترل اين بيماری است.

<http://yon.ir/amarsel>

ب) بيماری مالاریا: رئيس اداره کنترل مالاریا مرکز مديريت بيماری های واگير وزارت بهداشت گفت: هر ساله در دنيا ۲۵ آوريل مصادف با ۵ اردیبهشت به عنوان روز جهانی مالاریا شناخته می شود و اين بيماری هنوز یکی از مهم ترين علل مرگ و مير در بعضی از کشورهای در حال توسعه است.

ريسی یادآور شد: بر اساس آخرين گزارش های دانشگاه های علوم پزشکی کشور، تعداد موارد بومی مالاریا در پنج سال گذشته از حدود ۸۰۰۰ مورد به کمتر از ۱۰۰ مورد در پايان سال ۹۵ کاهش یافته و در سال گذشته هيچ موردی از مرگ مردم ايران بر اثر بيماری مالاریا ثبت و گزارش نشده است.

<http://yon.ir/amamalaria>

ج) آمار ايدز: پروين افسر کازرونی رئيس اداره کنترل ايدز و بيماری های آميزشی وزارت بهداشت با اعلام جديدترين آمار مبتلایان شناسایی شده ايدز در کشور افزود: طبق اين آمار هم اکنون ۳۰ هزار و ۷۲۷ مورد یعنی تنها ۳۰ درصد از کل مبتلایان به ايدز در کشور از سال ۹۳ تا ابتدای دی ماه ۹۶ شناسایی شده اند و اين درحالی است که متاسفانه ۷۰ درصد بقيه افراد از بيماری خود بی خبر هستند و آماری از ساير مبتلایان در دست نيست.

اين آمار در کل دنيا بالغ بر ۴۲ ميليون نفر است.

<http://yon.ir/amareids>

پیوست ۸:

۱- تیومرسال چیست؟

تیومرسال نگهدارنده واکسن است که بیشترین استفاده را به عنوان نگهدارنده دارد. [۱] تیومرسال، ترکیبی حاوی اتیل جیوه است که برای جلوگیری از رشد باکتری و قارچ در برخی از واکسن‌های غیرفعال‌شده در محفظه‌ی مخصوصی نگهداری می‌شود. [۲]

آدرس مطلب از سایت رسمی سازمان جهانی بهداشت: yon.ir/Qc3bc

۲- نظر WHO درباره تیومرسال چیست؟

سوال: آیا مقدار تیومرسال در واکسن‌ها یک خطر سلامتی محسوب می‌شود؟

پاسخ: سازمان بهداشت جهانی شواهد علمی مربوط به استفاده از تیومرسال به عنوان نگهدارنده واکسن را برای بیش از ده سال به طور خاص از طریق گروه مشاوره تخصصی مستقل خود، کمیته مشورتی جهانی ایمنی واکسن بررسی کرده‌است. کمیته به طور مداوم به یک نتیجه‌گیری رسیده‌است: هیچ مدرکی وجود ندارد که نشان دهد میزان تیومرسال مورد استفاده در واکسن‌ها یک خطر بهداشتی محسوب می‌شود. سایر گروه‌های تخصصی (برای مثال موسسه پزشکی آمریکا، آکادمی امراض کودکان آمریکا، کمیته سلطنتی ایمنی دارویی آمریکا و آژانس اروپایی برای ارزیابی محصولات دارویی) به نتایج مشابهی دست یافته‌اند. [۳]

آدرس مطلب از سایت رسمی سازمان جهانی بهداشت: yon.ir/Qc3bc

۳- آیا پژوهشگاه‌های دیگر با این قضیه موافق هستند؟

سازمان بهداشت جهانی مقادیر کم تیومرسال را بی خطر می‌داند بدون توجه به اینکه در دوران بارداری و کودکی به صورت متعدد از این واکسن‌ها استفاده می‌شوند. [۴]

آدرس مقاله در نشریه پاب مد: yon.ir/9dJAX

اتیل مرکوری برخلاف متیل مرکوری باعث آسیب دیدن کلیه در انسان‌ها می‌شود. [۵]

The Toxicology of Mercury — Current Exposures and Clinical Manifestations

نویسندگان: Thomas W. Clarkson, Ph.D., Laszlo Magos, M.D., and Gary J. Myers, M.D.

نام ژورنال: The new england journal of medicine

آدرس مقاله در سایت ژورنال: yon.ir/kB0i2

۴- دلیل آنها چیست؟

تعدادی از کشورهای ثروتمند در حال حرکت برای حذف تیومرسال، به عنوان مواد نگهدارنده اتیل مرکوری [ماده شیمیایی تشکیل شده از ۲ مولکول کربن و ۵ هیدروژن و یک جیوه] از واکسن‌ها به عنوان یک تدبیر احتیاطی به دلیل نگرانی در مورد اثرات منفی ناشی از عوارض جانبی جیوه در نوزادان هستند. سازمان بهداشت جهانی از تداوم استفاده از واکسیناسیون حاوی تیومرسال در کشورهای در حال توسعه به دلیل موثر بودن، ایمنی، هزینه پایین، دسترسی وسیع و مناسب بودن لجستیکی در این زمینه، دفاع می‌کند. [۶]

آدرس مطلب در سایت اسپرینگر: yon.ir/yjZp8

واکسن‌هایی در ایالات متحده به طور معمول برای کودکان ۶ سال و پایین‌تر پیشنهاد می‌شود که حاوی تیومرسال نیستند. واکسن‌هایی که حاوی تیومرسال به عنوان نگهدارنده نیستند نیز برای نوجوانان و بزرگسالان در دسترس هستند. استفاده از تیومرسال به عنوان نگهدارنده در واکسن‌ها به طور قابل ملاحظه‌ای به خاطر رشد و توسعه واکسن‌های جدید کاهش یافته است. [۷]

آدرس مطلب در سایت رسمی سازمان غذا و دارو ایالات متحده آمریکا: yon.ir/SGεFL

از دو بزرگسال و چهار کودکی که در معرض اتیل مرکوری به صورت تصادفی قرار گرفتند، ۵ نفر از آن شش نفر مردند. [۸]
نام مقاله: Six cases of poisoning after a parenteral organic mercurial compound (Merthiolate).
نویسنده: Axton JHM

آدرس مطلب در پابمد سنترال: <http://yon.ir/rnxxm>

(سایت رسمی سازمان جهانی بهداشت) Thiomersal is the most widely-used preservative for vaccines [۱]
بهداشت).

[۲] Thiomersal is a compound containing ethyl mercury used to prevent bacterial and fungal growth in some inactivated vaccines in multi-dose vials. (سایت رسمی سازمان جهانی بهداشت).

[۳] Q: Does the amount of thiomersal in vaccines pose a health risk ?

A: WHO has closely monitored scientific evidence relating to the use of thiomersal as a vaccine preservative for over ۱۰ years, in particular through its independent expert advisory group, the Global Advisory Committee on Vaccine Safety. The Committee has consistently reached the same conclusion: there is no evidence to suggest that the amount of thiomersal used in vaccines poses a health risk. Other expert groups (for example the U.S. Institute of Medicine, the

American Academy of Pediatrics, the United Kingdom Committee on Safety of Medicine, and the European Agency for the Evaluation of Medicinal Products) have reached similar conclusions. (سایت رسمی سازمان جهانی بهداشت).

[۴] the World Health Organization considers small doses of thimerosal safe regardless of multiple/repetitive exposures to vaccines that are predominantly taken during pregnancy or infancy. (سایت رسمی پاب مد).

[۵] ethyl mercury, unlike methyl mercury, causes kidney damage in humans. (مقاله در ژورنال نیوانگلند)

[۶] A number of affluent countries are moving to eliminate thiomersal (thimerosal), an ethylmercury preservative, from vaccines as a precautionary measure because of concerns about the potential adverse effects of mercury in infants. The WHO advocates continued use of thiomersal-containing vaccines in developing countries because of their effectiveness, safety, low cost, wide availability and logistical suitability in this setting. (سایت رسمی اسپرینگر).

[۷] All vaccines routinely recommended for children ۶ years of age and younger in the U.S. are available in formulations that do not contain thimerosal.

Vaccines that do not contain thimerosal as a preservative are also available for adolescents and adults.

The use of thimerosal as a preservative in vaccines has markedly declined due to reformulation and development of new vaccines in single-use presentations.

[۸] The case histories of four children and two adults who were accidentally given toxic amounts of Merthiolate are recorded. The possible modes of action of Merthiolate in causing symptoms are discussed. Five out of the six patients died.

پیوست ۹: تأکید روایات بر همزیستی انسان با برخی از حیوانات

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ الْجَمْرِيِّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلُوَانَ عَنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ أَبِيهِ ع قَالَ: كَانُوا يُجَبُّونَ أَنْ يَكُونَ فِي الْبَيْتِ الشَّيْءُ الدَّاجِنُ مِثْلَ الْحَمَامِ وَالدَّجَاجِ لِيُعْبَتَ بِهِ صِبْيَانُ الْجِنِّ وَلَا يَعْشُونَ بِصِبْيَانِهِمْ. امام باقر علیه السلام: [مسلمانان] دوست داشتند که پرندگان اهلی مانند کبوتر و مرغ را در خانه نگاه دارند تا کودکان جیبیان با آنها بازی کنند و به فرزندان ایشان نپردازند.

وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص: ۵۲۴

عَلِيٌّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ صَالِحِ بْنِ أَبِي حَمَّادٍ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنِ الْوَشَاءِ عَنِ أَحْمَدَ بْنِ عَائِدٍ عَنِ أَبِي خَدِيجَةَ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ مِنْ بَيْتٍ فِيهِ حَمَامٌ إِلَّا لَمْ يُصَبْ أَهْلُ ذَلِكَ الْبَيْتِ آفَةٌ مِنَ الْجِنِّ إِنَّ سَفَهَاءَ الْجِنِّ يَعْشُونَ فِي الْبَيْتِ فَيَعْشُونَ بِالْحَمَامِ وَ يَتْرَكُونَ الْإِنْسَانَ. امام صادق علیه السلام: هیچ خانه ای نیست که در آن کبوتر باشد مگر آن که به اهل آن خانه آسبیبی از جن نمی‌رسد. رشد نایافتگان جن در خانه بازی می‌کنند و به کبوتر می‌پردازند و انسان را وای می‌گذارند.

الکافی، ج ۶، ص: ۵۴۶

قَالَ ص الشَّاءُ بَرَكَةٌ وَ الشَّاتَانِ بَرَكْتَانِ وَ ثَلَاثُ شِيَاوِ عَيْمَةٍ.

پیامبر خدا ﷺ: يك گوسفند در خانه، [يك] برکت است؛ دو گوسفند، دو برکت؛ و سه گوسفند، برکت ها.

بحار الأنوار، ج ۵۹، ص: ۲۹۵

مِنَ الْفِرْدَوْسِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ص الشَّاءُ فِي الْبَيْتِ تَرُدُّ سَبْعِينَ تَاباً مِنَ الْفَقْرِ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: یک گوسفند در خانه، هفتاد باب از فقر را از بین می برد.

مکارم الأخلاق، ص: ۱۲۹

الإمام علي عليه السلام: أَفْضَلُ مَا يَتَّخِذُهُ الرَّجُلُ فِي مَنْزِلِهِ لِجِبَالِهِ الشَّاءُ؛ فَمَنْ كَانَتْ فِي مَنْزِلِهِ شَاءَةٌ فَدَسَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً، وَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ شَاتَانِ فَدَسَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مَرَّتَيْنِ فِي كُلِّ يَوْمٍ، وَكَذَلِكَ فِي الثَّلَاثِ تَقُولُ: بورك فيكم.

امام علی علیه السلام: بهترین چیزی که مرد برای خانواده اش در خانه فراهم می آورد، گوسفند است. هر که در خانه اش يك گوسفند داشته باشد، فرشتگان، روزی يك بار، او را تقدیس می کنند، و هر که دو گوسفند داشته باشد، فرشتگان، روزی دو بار، تقدیسش می کنند، و در سه [گوسفند] به آنان می گویند: خدا برکتان دهد!

وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص: ۲۹

قال رسول الله ﷺ: الشَّاءُ فِي الدَّارِ بَرَكَةٌ، وَالدَّجَاجُ فِي الدَّارِ بَرَكَةٌ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند: گوسفند در خانه، برکت است. مرغ در خانه، برکت است.

کنز العمال: ج ۱۲ ص ۳۲۶ ح ۳۵۲۳۸

عن محمد بن مارد: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَكُونُ لَهُ فِي مَنْزِلِهِ عَنَزٌ حُلُوبٌ إِلَّا قُدَّسَ أَهْلُ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ وَبُورِكَ عَلَيْهِمْ، فَإِنْ كَانَتْ اثْنَتَيْنِ قُدَّسُوا كُلُّ يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا: كَيْفَ يُقَدَّسُونَ؟ قَالَ: يُعَالَى لَهُمْ؛ بورك عليكم، وطبتم وطاب أدامكم!

از محمد بن مارد: شنیدم که امام صادق علیه السلام فرمود: «هیچ مؤمنی نیست که در خانه اش ماده بزی شیرده داشته باشد، جز آن که اهل آن خانه تقدیس شوند و برای برکت آنها دعا خواهد شد؛ و اگر دو ماده بز باشند، اهل خانه را روزی دو بار تقدیس شوند». یکی از اصحاب ما گفت: «چگونه تقدیس می شوند؟» فرمود: «به ایشان گفته می شود: برکتان افزون باد؛ خود و خوراکتان پاک باد!».

من لايحضره الفقيه، ج ۳، ص ۳۴۹

پیوست ۱۰: نظر فقهای شیعه در مورد سقط جنین

حضرت آیت الله خامنه‌ای

سقط جنین شرعاً حرام است و در هیچ حالتی جایز نیست مگر آن‌که استمرار حاملگی برای حیات مادر خطرناک باشد که در این صورت سقط جنین قبل از ولوج روح، اشکال ندارد، ولی بعد از دمیدن روح جایز نیست حتی اگر ادامه حاملگی برای حیات مادر خطرناک باشد مگر آن‌که استمرار بارداری، حیات مادر و جنین هر دو را تهدید کند و نجات زندگی طفل به هیچ وجه ممکن نباشد ولی نجات زندگی مادر به تنهایی با سقط جنین امکان داشته باشد.

- ناقص الخلقه بودن جنین، مجوز شرعی برای سقط جنین حتی قبل از ولوج روح در آن محسوب نمی‌شود، ولی اگر تهدید حیات مادر بر اثر استمرار حاملگی مستند به نظر پزشک متخصص و مورد اطمینان باشد، سقط جنین قبل از ولوج روح در آن اشکال ندارد.

- (در پاسخ به استفتایی درباره سقط جنین مبتلا به بیماری‌های ژنتیکی لاعلاج) اگر تشخیص بیماری در جنین قطعی است و داشتن و نگهداشتن جنین فرزندی موجب حرج می‌باشد، در این صورت جایز است قبل از دمیده شدن روح، جنین را اسقاط کنند ولی بنا بر احتیاط، دیه آن باید پرداخت شود.

رساله اجوبه الاستفتانات، خامنه‌ای سیدعلی، نشر بین الملل نوبت چاپ: ۷۳ بهار ۱۳۹۱، ص ۲۷۹

آیت الله سیستانی

انداختن حمل پس از انعقاد نطفه، جایز نیست و دیه و کفاره (دو ماه روزه متوالی) دارد، مگر این که باقی ماندن حمل برای مادر ضرر جانی داشته باشد، یا مستلزم حرج شدیدی باشد که معمولاً تحمل نمی‌شود، که در این صورت قبل از دمیدن روح و جان گرفتن جنین اسقاط آن جایز است، و بعد از آن مطلقاً جایز نیست. و اگر مادر حمل خود را بیاندازد، دیه آن بر مادر واجب است، و باید آن را به پدر یا دیگر ورثه‌اش بپردازد. و اگر پدر حمل را بیاندازد، دیه‌اش بر او واجب است، و باید آن را به مادر بپردازد. و اگر پزشک این عمل را انجام دهد، دیه بر او واجب است، مگر اینکه وارث ببخشد، هر چند اسقاط جنین به درخواست پدر و مادر باشد.

وبسایت آیت‌الله سیستانی <http://yon.ir/XldVI>

آیت الله مکارم شیرازی

اسقاط جنین حرام است، ولی هرگاه جنین در مراحل ابتدایی باشد، و به صورت انسان کامل در نیامده باشد، و باقیماندن جنین در آن حالت و سپس تولد ناقص آن به تصدیق اهل اطلاع متدین باعث عسر و حرج شدید برای پدر و مادر گردد، پایان دادن به حاملگی جایز است، و احتیاطاً باید دیه را بدهند.

استفتاء و بسایت اسلام کوئست از دفتر آیت‌الله صافی گلپایگانی yon.ir/seght

آیت الله صافی گلپایگانی

کشتن جنین مطلقاً حرام است و دیه دارد که به وارث او در صورتی که سبب سقط نباشند می‌رسد و چنانچه ولوج روح هم شده باشد (جنین روح داشته باشد) کفاره هم دارد ولی تا زنده به دنیا نیامده باشد مطلقاً قصاص ندارد.

استفتاء و بسایت اسلام کوئست از دفتر آیت‌الله صافی گلپایگانی yon.ir/seght

آیت الله سبحانی

- سقط جنین توسط هر کسی و با هر وسیله‌ای جایز نیست.

- اگر مادر در غیر ضرورت کاری کند که فرزندش سقط شود علاوه بر اینکه فعل حرامی را مرتکب شده، باید دیه آن را بپردازد و از آن دیه چیزی به خود مادر به عنوان ارث نمی‌رسد.

- حفاظت از بچه در رحم واجب است. (یعنی مادر باید تمام شرایط لازم جهت حفظ و سلامتی بچه را فراهم کند.)
استفتانات آیت الله سبحانی، ج ۱، ص ۳۲۱

آیت الله وحید خراسانی

سقط جنین در صورتی که پدر و مادر یا یکی از آنها مسلمان باشند جایز نیست و بنا بر احتیاط واجب از سقط جنینی که پدر و مادرش هر دو غیر مسلمان باشند باید اجتناب نمود.

وبسایت آیت الله وحید خراسانی <http://yon.ir/yifwett>

پیوست رجالی

پیوست رجالی مرتبط با روایت شریف «إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ»

شرح سؤالات مرتبط با احراز وثوق صدوری نسبت به احادیث بر اساس دو مبنای مشهور و تکاملی

الف) سؤالات مرتبط با احراز وثوق صدوری بر مبنای مشهور

در صورت پاسخ به سؤالات شش‌گانه زیر می‌توان به موثق‌الصدور بودن روایت بر اساس این مبنا، اطمینان پیدا کرد.

سؤال اول - مصدر روایت چیست؟

انتساب این حدیث شریف به رسول گرامی اسلام ﷺ از طریق سه مصدر حدیثی شیعی (کافی و محاسن و دعائم‌الاسلام) و حداقل سه مصدر حدیثی اهل تسنن یکی با همان متن (مسند الربیع بن حبیب - متوفای ۱۰۳ ق) و دو تا با اندکی تفاوت متن [«الجامع لأخلاق الراوی و آداب السامع للخطیب - متوفای ۶۳۳ ق» و «حدیث ابن رزقویه - متوفای ۴۱۲ ق»] استناد داده شده است. [برای اطلاع از وضعیت سندی این احادیث بنابر مبنای اهل تسنن به «بی‌نوشت» آخر این پیوست رجوع فرمایید.]

همچنین این حدیث با متن «قَالُوا إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فَعَلَى الْعَالِمِ أَنْ يُظْهِرَ عِلْمَهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ سَلِبَ مِنْهُ نُورُ الْإِيمَانِ» در ۵ مصدر شیعی [الإمامة و التبصرة (صدوق اول رحمته - متوفای ۳۲۹ ق)، رجال کشی (متوفای نیمه اول قرن ۴)، علل الشرائع و عیون اخبار الرضا علیه السلام (صدوق ثانی رحمته - متوفای ۳۸۱ ق) و الغيبة (شیخ طوسی رحمته - متوفای ۴۶۰ ق)] به «صادقین علیهم السلام» استناد داده شده است.

سؤال دوم - آیا حدیث مسند است؟ اگر آری، به ترتیب سلسله سند را نوشته و اتصال طبقات روات را از حیث امکان ارتباط بین آنها بحث کنید.

۱- حدیث نبوی صلی الله علیه و آله

[۱] الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ [۲] مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ [۳] مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورِ الْعَمِّيِّ رَفَعَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ.

کافی ج ۱ ص ۵۴

عَنْهُ = أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الْبَرْقِيِّ عَنْ [۴] يَعْقُوبَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ [۳] مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورِ الْعَمِّيِّ رَفَعَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ. (۲)

محاسن ج ۱ ص ۲۳۱

رَوَيْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ.

دعائم‌الاسلام ج ۱ ص ۲

[۱] الحسين بن محمد بن عامر:

الحسين بن محمد بن عمران بن أبي بكر الأشعري القمي أبو عبد الله ثقة. له كتاب النوادر أخبرناه محمد بن محمد عن أبي غالب الزراري عن محمد بن يعقوب عنه.

رجال النجاشي ص ٦٦

[٢] المعلى بن محمد

مضطرب الحديث والمذهب وكتبه قريبة.

رجال نجاشي ص ٤١٨

يعرف حديثه وينكر ويروي عن الضعفاء ويجوز أن يخرج شاهداً.

رجال ابن غضائري ج ١ ص ٩٦

أخبرنا محمد بن محمد قال حدثنا جعفر بن محمد قال حدثنا الحسين بن محمد بن عامر عن معلى بن محمد.

رجال نجاشي ص ٤١٨

أخبرنا بها جماعة عن أبي المفضل عن ابن بطة عن الحسين بن محمد بن عامر الأشعري عن المعلى بن محمد البصري ... و روى عنه كتاب الملاحم عن محمد بن جمهور العمي.

فهرست طوسي ص ٤٦١

آيت الله خويي: أقول: الظاهر أن الرجل ثقة يعتمد على رواياته، و أما قول النجاشي من اضطرابه في الحديث و المذهب فلا يكون مانعاً عن وثاقته. أما اضطرابه في المذهب فلم يثبت كما ذكره بعضهم، و على تقدير الثبوت فهو لا ينافي الوثاقة، و أما اضطرابه في الحديث فمعناه أنه قد يروي ما يعرف، و قد يروي ما ينكر، و هذا أيضاً لا ينافي الوثاقة. و يؤكد ذلك قول النجاشي: و كتبه قريبة. و أما روايته عن الضعفاء على ما ذكره ابن الغضائري، فهي على تقدير ثبوتها لا تضر بالعمل بما يرويه عن الثقات، فالظاهر أن الرجل معتمد عليه، و الله العالم.

معجم رجال الحديث ج ١٩ ص ٢٨٠

سيد بحر العلوم: قال المجلسي: « لم نطلع على خبر يدل على اضطرابه في الحديث و المذهب » و في « الوجيزة »: و لا يضر ضعفه لأنه من مشايخ الاجازة و في (المعراج) نقلاً عن بعض معاصريه -القول بصحة حديثه لكونه من المشايخ و الاشارة فيه الى ما تقدمه، و فيه تصريح الشيخ و النجاشي بأن له كتباً، فعمل الرواية منها، بل الظاهر: أنه كذلك.

الفوائد الرجالية ج ٣ ص ٣٤٠

آيت الله مظاهري: معلى بن محمد البصري: وثقه ابن الغضائري بقوله: « يعرف حديثه وينكر ومعناه أنه ثقة في الحديث إلا أنه يروي المناكير، ومراده بها ما يدل على كونه غالباً، وقد مرّ منّا -كراراً- أنّ تلك المناكير عندنا هي المعارف الحقّة.

الثقات الأخيار من رواة الأخبار ص ٣٧٦

[٣] محمد بن جمهور

أبو محمد بصري ثقة في نفسه ينسب إلى بني العم من تميم يروي عن الضعفاء و يعتمد على المراسيل. ذكره أصحابنا بذلك و قالوا: كان أوثق من أبيه و أصلح. له كتاب الواحدة أخبرنا أحمد بن عبد الواحد و غيره عن أبي طالب الأنباري عن الحسن بالواحدة.

رجال نجاشي ص ٦٢

محمد بن جمهور أبو عبد الله العمي؛ **ضعيف في الحديث فاسد المذهب و قيل فيه أشياء الله أعلم بها من عظمها**. روى عن الرضا عليه السلام. و له كتب: كتاب الملاحم الكبير كتاب نوادر الحج كتاب أدب العلم. أخبرنا محمد بن علي الكاتب قال: حدثنا محمد بن عبد الله قال: حدثنا علي بن الحسين الهذلي المسعودي قال: لقيت الحسن بن محمد بن جمهور فقال لي: حدثني أبي محمد بن جمهور و هو ابن مائة و عشر سنين. أخبرنا ابن شاذان عن أحمد بن محمد بن يحيى قال: حدثنا سعد قال: حدثنا أحمد بن الحسين بن سعيد عن محمد بن جمهور بجميع كتبه.

رجال نجاشی ص ۳۳۷

محمد بن الحسن بن جمهور؛ العمي البصري. له كتب جماعة منها: كتاب الملاحم كتاب الواحدة كتاب صاحب الزمان و الرسالة المذهبة عن الرضا عليه السلام و له كتاب وقت خروج القائم عليه السلام. أخبرنا بروايته كلها إلا ما كان فيها من غلو أو تخليط جماعة عن محمد بن علي بن الحسين عن أبيه عن سعد بن عبد الله عن أحمد بن الحسين بن سعيد عن محمد بن جمهور. و رواها محمد بن علي (بن الحسين) عن محمد بن الحسن بن الوليد عن الحسن بن متيل عن محمد بن أحمد العلوي عن العمركي بن علي عن محمد بن جمهور.

فهرست طوسی ص ۴۱۳

محمد بن جمهور العمي؛ عربي بصري غال.

رجال طوسی ص ۳۶۴

محمد بن الحسن بن جمهور أبو عبد الله العمي؛ **غال فاسد الحديث لا يكتب حديثه. رأيت له شعرا يحلل فيه محرمات الله عز و جل.**

رجال ابن غضائری ص ۹۲

أخبرنا أبو محمد هارون بن موسى التلعكبري رضي الله عنه قال حدثنا محمد بن همام بن سهيل رحمه الله عليه قال حدثنا الحسن بن محمد بن جمهور قال حدثني أبي و كان عالماً بأبي الحسن عليه من موسى الرضا صلوات الله عليه خاصة به ملازماً لخدمته و كان معه حين حمل من المدينة إلى المأمون إلى خراسان و استشهد عليه بطوس و هو ابن تسع و أربعين سنة قال كان المأمون يتيسر و في مجلسه سيدي أبو الحسن الرضا عليه و جماعة من الفلاسفة و المتطهين مثل يوحنا بن ماسويه و جبرائيل بن بختيشوع و صالح بن بهلمة الهندي و غيرهم من متحلي العلوم و ذوي البحث و النظر فجزى ذكر الطب و ما فيه صلاح الأجسام ...

طب الرضا عليه (الرسالة الذهبية) صص ۳-۷

رَوَيْتَاهُ بِعِدَّةِ أَصَانِيدٍ عَنِ ابْنِ جُمُهَورِ الْقُمِيِّ وَ كَانَ عَالِمًا فَاضِلًا فِي كِتَابِ الْوَأَحِدَةِ فِي أُخْبَارِ مَوْلَانَا الرَّضَا ص قَالَ ...

سید بن الطاوس رحمته الله - فرج المهموم في تاريخ علماء النجوم ص ۹۶

قضاوت نهایی درباره «معلی بن محمد» و «محمد بن جمهور»:

۱- آنچه بعضی از متقدمین قم و ... به عنوان «غلو» و «تخلیط» و «فساد مذهب» معرفی می‌نمودند، امروزه جزو قطعیات مذهب امامیه است. نقل روایات عمیق معرفتی و اسرار اهل بیت علیهم السلام در بسیاری از موارد منجر به تضعیف، نفی بلد راویان و ... می‌شد. بررسی دقیق روایات منقول از جناب «معلی بن محمد» و «محمد بن جمهور» و دیگر متهمین به غلو این را

مسجل می کند که خود آنها در عقیده و منبای روایی دچار ضعفی نبودند و تضعیفات بعضی از قدما نسبت به ایشان مبتنی بر اجتهاد آن بزرگان بر اساس اعتقادات کلامی خاص شان بوده است نه ضعف واقعی روات.

۲- بر خلاف آن بزرگان، امثال حدیث شناس قهار و غواص دریای علم اهل بیت علیهم السلام، شیخ کلینی نزدیک به ۶۷ حدیث از «محمد بن جمهور» و نزدیک ۶۳۰ حدیث از «المعلی بن محمد» نقل کرده که این «اکثار روایت کلینی» از ایشان دال بر ثقه دانستن آنها نزد او می کند و همچنین نقل از ایشان در «تفسیر قمی» و «کامل الزیارات» که مصنفینشان شهادت بر نقل از ثقات داده اند و همچنین توثیق سید بن طاوس رحمته الله نیز مؤید وثاقت خواهد بود؛ لذا این توثیقات در تعارض با تضعیفات بعض دیگر بزرگان است (برای نمونه جناب ابن غضائری درباره احادیث «محمد بن جمهور» تعبیر «لا یکتب حدیثه» را به کار می برد که دال بر عدم رضایت نقل احادیث وی توسط ایشان است، حال آنکه همان طور که گفته شد حریت این فن، شیخ کلینی از او ۶۷ حدیث نقل می کند)

۳- بررسی دقیق روایات ایشان برای دفع اتهام غلو و توثیق عملی حدیث شناسانی چون کلینی و ... بر مرویات ایشان، محقق را بر این می دارد که آنها را جزو ثقات بدانند.

[۴] یعقوب بن یزید الأنباری

كان ثقة صدوقا / كثير الرواية ثقة / ثقة.

به ترتیب: رجال النجاشی ص ۴۵۰ / فهرست الطوسی ص ۵۰۸ / رجال الطوسی ص ۳۹۳

ج) نتیجه بررسی رجالی روایت منتسب به نبی اکرم صلی الله علیه و آله: بنا بر شواهد مذکور در هر دو سند، همه روات، ثقه و مقبول الروایة هستند ولی با توجه به اینکه از «محمد بن جمهور» تا نبی اکرم صلی الله علیه و آله سلسله سند مشخص نیست، باید حکم به ضعف سندی حدیث کافی و محاسن دهیم و حدیث دعائم هم به دلیل ارسال، ضعیف السند قلمداد می شود. البته این به معنای عدم قبول حدیث نیست بلکه در مراحل بعدی باید قرائن دیگر را نیز بررسی نمود.

حدیث صادقین علیهم السلام:

مضمون حدیث مذکور ذیل قضیه ای توسط جناب «یونس بن عبد الرحمان رحمته الله» از «صادقین علیهم السلام» نقل شده است. ابتدا متن داستان و سپس طرق کتب به آن را نقل می کنیم.

مَاتَ أَبُو الْحَسَنِ علیه السلام وَ لَيْسَ مِنْ قَوْمِهِ أَحَدٌ إِلَّا وَ عِنْدَهُ الْمَالُ الْكَثِيرُ فَكَانَ ذَلِكَ سَبَبَ وَفَقِهِمْ وَ جُخُودِهِمْ لِمَوْتِهِ وَ كَانَ عِنْدَ زِيَادِ الْقُنْدَرِيِّ سَبْعُونَ أَلْفَ دِينَارٍ وَ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ ثَلَاثُونَ أَلْفَ دِينَارٍ قَالَ فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ وَ تَبَيَّنَ الْحَقُّ وَ عَرَفْتُ مِنْ أَمْرِ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام مَا عَلِمْتُ تَكَلِّمْتُ وَ دَعَوْتُ النَّاسَ إِلَيْهِ قَالَ فَبَعَثْنَا إِلَيْهِ وَ قَالَا لِي مَا يَدْعُوكَ إِلَى هَذَا إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَتَسْحُ نَغْيِكَ وَ ضَمِنَا لِي عَشْرَةَ آلَافِ دِينَارٍ وَ قَالَا لِي كُنْ فَأَبَيْتُ وَ قُلْتُ لَهُمْ إِنَّا زُؤِنَا عَنْ الصَّادِقِينَ علیهم السلام أَنَّهُمْ قَالُوا إِذَا ظَهَرَتْ الْبِدْعُ فَعَلَى الْعَالِمِ أَنْ يَظْهَرَ عِلْمُهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ سَلِبَ مِنْهُ نُورُ الْإِيمَانِ وَ مَا كُنْتُ لِأَدْعَ الْجِهَادَ فِي أَمْرِ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ فَتَأَصَّبَانِي وَ أَضْمَرَا لِي الْعَدَاوَةَ.

۱- علل الشرائع (ج ۱ ص ۲۳۵) و عيون إخبار الرضا علیه السلام (ج ۱ ص ۱۱۲):

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْقَضْلِ بْنِ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: ...

۲- رجال کشی رضی الله عنه (ص ۴۹۳):

عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ...

۳- الغيبة للطوسي رضی الله عنه (ص ۶۴):

فَرَوَى مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهورٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: ...

۴- الإمامة و التبصرة من الحيرة للصدوق الاول رضی الله عنه (ص ۷۵):

أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبراهيمَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ...

[بخش مورد بحث در این کتاب وارد نشده است ولی با توجه به یکسانی صدر روایت و همچنین سند آن از «احمد بن الفضل تا یونس» مشخص می‌شود مصنف بر اساس تبویبی که داشته روایت را تقطیع کرده و تنها به بخش مرتبت با موضوع آن بایی که روایت را در آن ذکر کرده که عبارت از «باب السبب الذي من أجله قيل بالوقف» است، نقل فرموده است.]

* با توجه به اولاً نقل مستفیض متن روایت در طبقات اولیه و ثانیاً شهرت راویان تا قبل از «محمد بن جمهور» از بررسی رجالی راویان قبل از وی خودداری می‌کنیم.

[۵] یونس بن عبد الرحمن:

مولی علی بن یقطين ضعفه القميون و هو ثقة. / طعن عليه القميون و هو عندي ثقة.

رجال طوسی صص ۳۶۴، ۳۶۸

الفضل بن شاذان قال حدثني عبد العزيز بن المهدي و كان خيرا قمي رأيتُه و كان وكيلا الرضا و خاصته قال سألت الرضا عليه السلام قلت إني لا ألقاك في كل وقت فعن من أخذ معالم ديني قال خذ من يونس بن عبد الرحمن رضي الله عنه.

رجال کشی ص ۴۸۳

[۶] أَحْمَدُ بْنُ الْفَضْلِ:

درباره او توثیق قطعی یافت نشد. غیر آنکه با توجه به حدیث مذکور توسط وی، ظاهراً «واقفی» نبوده است. البته مؤیداتی برای وثاقت وی قابل طرح است لیکن به دلیل قطعی نبودن از طرح آنها خودداری می‌کنیم.

بررسی حدیث: با اینکه حدیث اول مرفوع اس ولی قرائن نشان از اتصال حدیث صادقین عليهم السلام دارد. همچنین حدیث شریف بر اساس روش سند شناسی، قابل دفاع نیست.

سؤال سوم- روایت از لحاظ اتصال و منزلت راویان دچار چه نوع مشکلاتی است؟ آیا با قرائتی می‌توان ضعف سند را جبران نمود؟ اگر در موردی قرائن اطمینان‌آور وجود داشته باشد، آن را ذکر نمایید.

روایت نبوی مذکور از لحاظ اتصال یا ارسال، «مرفوعه» و در طبقات قبل از رفع، ثقات است. روایت صادقین علیهم السلام متصل و در تمام طبقات جز «احمد بن الفضل» ثقات است. با استفاده چند از قرائن قطعی می توان این حدیث را موثق الصدور دانست؛ از جمله: «نقل در کتب معتبر با مبانی رجالی متفاوت مانند کافی، عیون أخبار الرضا علیه السلام، علل الشرائع»، «اعتماد ویژه قدما در بحث "واقفیه شناسی" به حدیث مذکور» و «شهرت قسمت مورد مناقشه طریق حدیث در بین اهل حدیث و مقبولیت آن (= تأیید حدیث با روش فهرستی)»، «مطابقت مضمون حدیث با کثیری از آیات و روایات»، «حصول تواتر با تجمیع نقل های شیعه و سنی نسبت به حدیث» «عمل اصحاب از متقدمین تا امروز به مضمون حدیث، یعنی وجوب اظهار علم در غیر تقیه» و ...

سؤال چهارم و پنجم - نوع قرینه جابر ضعف را بحث کنید و حیث قرینه بودن آن را آشکار نمایید؛ آیا این حدیث را می توان با استفاده از این قرائن تصحیح کرد؟

برای نمونه با توجه به شهرت عظیم کتاب کافی و دقت کم نظیر شیخ کلینی رحمته الله علیه در نقل احادیث به نحوی که بعضی از بزرگان مانند میرزای نائینی رحمته الله علیه مناقشه در اسناد آن را کار افراد ناتوان دانسته اند (منقول از آیت الله خویی رحمته الله علیه)؛ یعنی بر حجیت تمام احادیث کافی معتقد بوده اند؛ می توان نقل این حدیث در این دو منبع را قرینه ای برای اطمینان به صدور آن از جانب معصوم دانست.

معجم رجال الحدیث ج ۱ ص ۸۷

همچنین عمل اصحاب به روایت که خود نشان از وجود قرائنی قطعی در نزد آنها برای پذیرش روایت دارد و همچنین قرائنی نشان از معتبر بودن طریق و کتب ناقلین در بین آنها می کرده نیز از جمله قرائن هستند. از مجموع قرائن زیر این معنا قابل استفاده است که کتب «محمد بن جمهور» یا «معلی بن محمد» در نزد اصحاب مورد وثوق بوده و برای بررسی صحت (به تعریف قدما) احادیث موجود در آنها تنها به «بررسی محتواشناسانه» اکتفا می کردند و نه سند شناسی به معنای امروزی.

طریق «حسین بن محمد عن المعلی بن محمد عن محمد بن جمهور»

۱- جناب علی بن ابراهیم قمی رحمته الله علیه: سه روایت از طریق «أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمَعْلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهَوْرٍ» نقل می کند که در موضوعات «ولایت» (تفسیر قمی ج ۲ صص ۱۵۴، ۲۵۶) و - ظاهراً - «قیام ولی عصر علیه السلام» (همان ج ۲ ص ۲۰۶) است.

۲- جناب محمد بن صفار قمی رحمته الله علیه در بصائر الدرجات، شش روایت با همان طریق در موضوعات «ولایت» (ج ۱ صص ۳۱، ۸۱، ۴۷۷، ۴۸۹، ۴۹۴، ۴۹۷) نقل می فرماید.

۳- شیخ کلینی رحمته الله علیه نیز در کافی ۳۳ روایت با طریق مذکور در موضوعات «فقاها»، «وظیفه عالم»، «نسبت توحید عبادت و امامت»، «معرفت امام»، «تقیه»، «ریاء»، «پروندگان»، «حجامت» نقل می فرمایند. (ر.ک کافی ج ۱ صص ۴۸، ۵۴، ۱۴۳، ۱۸۰، ۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۷، ۲۱۰، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۷۸، ۲۹۱، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۴۰۵، ۴۱۵، ۴۲۰، ۴۲۲، ۴۲۵، ۴۳۷؛ ج ۲ صص ۲۲، ۲۲۰، ۲۹۵؛ ج ۶ صص ۵۴۹؛ ج ۸ صص ۱۵۲، ۱۹۱)

۴- صدوق اول رحمته الله علیه نیز در «الإمامة و التبصرة من الحيرة» بابت درباره «ولادت و غیبت صغری ولی عصر علیه السلام» را با دو روایت که یکی از طریق مذکور است منعقد می فرمایند. (ر.ک صص ۱۰۹)

۵- ابن قولویه قمی رحمته الله علیه در کامل الزیارات (ص ۱۷۴)، یک حدیث درباره ثواب زیارت امام حسین علیه السلام با طریق مذکور نقل می فرماید.

- ۶- شیخ صدوق رحمته‌الله در «خصال» (ج ۱ ص ۱۲۴) بابتی را مربوط به «اموری که مسلمان را کامل می‌کند» تفقه در دین، تقدیر در معیشت و صبر بر نوابی با طریق مذکور منعقد می‌فرماید.
- همو در «کمال الدین» (ج ۱ ص ۱۵۲، ج ۲ ص ۳۴۰) در دو جای کتاب حدیث مذکور توسط پدرش را درباره «اولادت و غیبت صغری ولی عصر علیه‌السلام» با طریق مذکور نقل می‌فرماید.
- همچنین ایشان حدیثی معرفتی درباره «معنای صلوات» در «معانی الأخبار» (ص ۳۶۸) و حدیثی درباره «دلیل نپذیرفتن توبه بدعت‌گذار» در «علل الشرائع» (ج ۲ ص ۴۹۲) نقل می‌فرمایند.
- ۷- شیخ مفید رحمته‌الله در «اختصاص» حدیثی را از طریق «ابن قولویه» از طریق مذکور درباره «جایگاه احادیث و فقاهت» (ص ۲) نقل می‌فرماید. ایشان همان حدیث و همچنین حدیث دیگری درباره «جایگاه رفیع جناب عبدالمطلب علیه‌السلام و داستان ابرهه» را در «أمالی» خود نقل می‌فرمایند. (صص ۲۹۰، ۳۱۲)
- ۸- شیخ طوسی رحمته‌الله در «أمالی» خود از طریق ابن قولویه، حدیثی به طریق مذکور درباره «حوض بهشت و شفاعت رسول گرامی اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نسبت به شیعیان» نقل می‌فرمایند. ایشان حدیث «جناب عبدالمطلب علیه‌السلام و ابرهه» را نیز به همان سند شیخ مفید رحمته‌الله نقل می‌فرمایند. (صص ۶۷، ۸۰)

سؤال ششم- آیا این حدیث را می‌توان با استفاده از قرینه «ایفای نقش در فرآیند هدایت» نیز تصحیح کرد؟

چالش «نحوه مقابله با بدعت‌های عصر» از جمله مسائلی است که طرح آنها توسط شارع -بما هو شارع- ضروری است؛ چرا که در صورت سکوت در این موضوع، اصل هدایت که غرض شارع از ارسال رسل و انزال کتب است، نقض می‌شود. روایت شریف در مقام پاسخ به همین مسئله است. حضرت نبی اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و حضرت صادقین علیه‌السلام و به تبع آنها جناب یونس بن عبدالرحمن در مقام توضیح این حکم بر حکمت الهی و سیره‌شان نیز مشحون از عمل کردن به آن برای حفظ شریعت اسلامی است. از طرفی از مهم‌ترین تهدیدها برای هر مکتبی، طرح مطالب مخالف با آن مکتب به عنوان آن مکتب است، این فرآیند «بدعت» نامیده می‌شود. حال این حدیث شریف در مقابل این قضیه، عالم دینی را به اظهار علم در مقابل بدعت موظف می‌دارد؛ این نشان قطعی از وجود نداشتن داعی جعل برای این مسئله است؛ چرا که قطعاً جاعل خود به دنبال تغییر مطالب دینی است و این روایت کاملاً حصن و حفاظتی علیه وی -یعنی مقابله علمی علما- درست می‌کند. این نبود داعی جعل و مطابقت با فرآیند هدایت خود دلیلی قطعی بر صحت حدیث مذکور است.

پی‌نوشت:

در کتب اهل تسنن:

حدیث مذکور عیناً با سند ضعیف و با اندکی تفاوت با چند سند «حسن» در منابع اهل تسنن مبتنی بر مبانی رجالی آنها نیز روایت شده است؛ برای نمونه:

۱. الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع للخطيب (أنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رِزْقٍ ، نَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيشِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَيْسَى بْنِ خَاقَانَ النَّاقِدِ ، مِنْ لَفْظِهِ ، وَمَنْ حَفِظَهُ نَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الْمُسَاوِرِ الْجَوْهَرِيُّ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْمُفْلُوحِ ، نَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مَعَاذِ بْنِ جَبَلٍ)
همگی روات جز «محمد بن عبد المجید» که مقبول است، نقل هستند؛ لذا حدیث «حسن» است.

۲. حدیث ابن رزویه (حَدَّثَنِي أَبُو الْحُسَيْنِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيِّ بْنِ حَبِيشِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَيْسَى بْنِ خَاقَانَ النَّاقِدِ ، مِنْ لَفْظِهِ وَمِنْ حَفِظِهِ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الْمُسَاوِرِ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْمُفْلُوحِ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مَعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ...)
همگی روات جز «محمد بن عبد المجید» که مقبول است، نقل هستند. لذا حدیث «حسن» است.

ب) سؤالات مرتبط با احراز وثوق صدور بر مبنای تکاملی

سؤال اول: مصدر حدیث چیست؟

اولین نکته ای که در مورد حدیث فوق و به طوری کلی در بررسی احادیث باید مورد بحث قرار گیرد، مصدری است که حدیث در آن مصدر روایت و ذکر شده است؛ معنای مصدر نیز قدیمی ترین منبع حدیثی است که روایت شریف در آن ضبط شده است. با تتبع در کتب حدیثی و روایی مشخص گردید که فقره فوق، در کتبی مانند کافی، محاسن، دعائم الاسلام، علل الشرائع، عیون اخبار الرضا علیه السلام، رجال کشی علیه السلام، غیبت طوسی علیه السلام، الإمامة و التبصرة نقل شده است.

سؤال دوم: جایگاه سند در اشراف چیست؟

در سؤال دوم در مورد یک حدیث باید به طور کلی به تبیین جایگاه سند در اتکا به اشراف بحث کرد؛ در واقع باید مشخص کرد که سند چه نقشی در رساندن علم متکی به اشراف - حدیث معصوم علیه السلام - به ما دارد؟ در واقع در این بخش تعریف جدیدی از سند ارائه می گردد که محور آن، مسئله هدایت انبیا بشر توسط معصوم علیه السلام است و سند به عنوان یکی از ابزارهای معصوم علیه السلام برای مدیریت امر هدایت در عالم تعریف می شود، نه به عنوان ابزاری که ما برای رسیدن به معصوم علیه السلام از آن استفاده می کنیم. برای درک نکته فوق باید دقت کرد که معصوم علیه السلام - که حدیث از او صادر می شود- در تمام شئونات و حالات خود مترصد امر هدایت جامعه بوده و در حال جریان دادن امر بسیار مهم هدایت در جامعه است. حال امام معصوم علیه السلام برای جریان دادن هدایت در جامعه از ساختارها و راه های مختلفی استفاده می کند که یکی از این ساختارها، جاری کردن هدایت در جامعه از طریق یک فرد مؤمن است که در واقع این فرد مؤمن، همان سند است. در واقع سندی که روایت، ابزاری برای رسیدن ما به معصوم علیه السلام نیست؛ بلکه سند، فرد مؤمنی است که معصوم علیه السلام از آن برای جاری کردن هدایت در جامعه و هدایت انسان ها بهره می برد و در حقیقت بزرگترین لطف و رحمتی که شامل حال یک فرد مؤمن می شود نیز همین موضوع است که خدای متعال و معصوم علیه السلام او را به عنوان یار خود قرار داده و امر خود را از طریق او در جامعه جاری و ساری کنید، بزرگترین نعمتی که خدای متعال به یک فرد می دهد لزوماً داخل کردن او در بهشت نیست، بلکه بزرگترین نعمت برای یک فرد مؤمن قرار گرفتن او در طریق هدایت و رساندن هدایت از طریق او به جامعه است. بنابراین سند یعنی فرد مؤمن انتخاب شده توسط معصوم علیه السلام یکی از راه هایی است که معصوم علیه السلام از طریق آن، علم مبتنی بر اشراف خود را در جامعه جریان داده و جامعه را هدایت می کند.

سؤال سوم: ساختار اتکا به اشراف به صورت استظهاری چیست؟

نکته‌ای که در سؤال سوم باید مورد دقت قرار گیرد این است که معصوم علیه السلام به عنوان مدیر هدایت در عالم، امر هدایت را تنها از طریق سند فرد مؤمن انتخاب‌شده - در عالم جریان نمی‌دهد، بلکه ساختارهای دیگری نیز وجود دارد که افراد جامعه در زمان غیبت معصوم علیه السلام نیز می‌توانند از آن طریق هدایت را دریافت نموده و در جامعه جریان دهند، زیرا معصوم علیه السلام همواره حی و زنده بوده و مجری امر هدایت در عالم است و این امر را با ساختارهای مختلفی در جامعه جریان می‌دهد که سند یکی از آن‌هاست. در ادامه به بررسی استظهاری چند مورد از ساختارها و راه‌های اتکا به اشراف ساختارهایی که معصوم علیه السلام امر هدایت را در جامعه جاری می‌کند - می‌پردازیم. **ضمناً هرگز خروجی ساختار اتکا به اشراف نباید با استظهار از آیات و روایات در تعارض باشد.**

الف) زیارت: یکی از راه‌هایی که افراد می‌توانند از طریق آن امر هدایت و علم مبتنی بر اشراف را از معصوم علیه السلام تلقی کنند، زیارت معصومین علیهم السلام است که به دلیل زنده بودن همیشگی معصومین علیهم السلام، زیارت منحصر به حضور و ظهور امام نمی‌باشد، بلکه می‌توان از طریق زیارت قبور ائمه نیز به علم مبتنی بر اشراف دست یافت و هدایت را از معصوم علیه السلام تلقی نموده و توفیق حضور در طریق هدایت و یاری امام معصوم علیه السلام را به دست آورد.

دلیل استظهاری این مطلب نیز روایت شریف امام حسین علیه السلام است که می‌فرماید: «مَنْ أَتَانَا لَمْ يَعْدَمْ حَصَلَةً مِنْ أَرْبَعٍ؛ آيَةُ مُحْكَمَةٍ وَ قَضِيَّةٍ عَادِلَةٍ وَ أَحَا مُسْتَفَادٍ وَ مُجَالَسَةَ الْعُلَمَاءِ»؛ هر کس به نزد ما آید هیچ یک از این چهار خصلت را از دست نمی‌دهد ۱. نشانه‌های محکم و استوار (که همان علم است) می‌شوند ۲. از قضاوتی عادلانه برخوردار می‌گردد ۳. با برادری سودمند و پرفایده روبرو خواهد شد ۴. اجر و پاداش مصاحبت و هم‌نشینی با علما و دانشمندان را خواهد برد.

بحار الانوار ج ۴۴ ص ۱۹۵

ب) نیت: امر دومی که تأثیر بسیار زیادی در قرار گرفتن انسان به عنوان مجرای هدایت دارد، نیتی است که انسان‌ها در فواید و قلب خود دارند. در واقع نیت اصلی‌ترین مسئله‌ای است که موجب توفیق نصرت امام علیه السلام می‌گردد؛ اگر فرد شبانه روز نیت نصرت امام علیه السلام را داشته باشد و واقعاً شوق به این کار را در سینه داشته باشد، امام معصوم علیه السلام او را مجرای هدایت قرار داده و از طریق او هدایت را در جامعه جریان می‌دهد. اما اگر فرد در پی نصرت امام علیه السلام نباشد، حتی اگر قرآن نیز بخواند، لا یزید الظالمین إلا حساراً؛ قرآن خواندن نیز نه تنها به هدایت او نمی‌افزاید بلکه موجب گمراهی بیشتر او می‌گردد.

اهمیت مسئله نیت در توفیق نصرت امام علیه السلام را می‌توان از روایت شریف امام صادق علیه السلام به دست آورد که فرمودند: «عَلَى بِنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمُتَقَرِّي عَنِ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: ... قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكَلِيهِ يَعْثُبُ عَلَى نَبْتِهِ»

کافی ج ۲ ص ۱۶

ج) سند روایت: یکی دیگر از ساختارهای اتکا به اشراف و گسترش هدایت در جامعه توسط معصوم علیه السلام، مسئله سند روایت است که در سؤال دوم از همین پیوست سند به مؤمن انتخاب شده توسط معصوم علیه السلام برای جریان امر هدایت در جامعه تعریف گردید.

اهمیت سند روایت در اتکا به اشراف و گسترش هدایت در جامعه توسط معصوم علیه السلام نیز از طریق روایت امام صادق علیه السلام استظهار می‌گردد: «قَالَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ علیه السلام اعْرِفُوا مَنَازِلَ شِيعَتِنَا عِنْدَنَا عَلَى قَدْرِ رَوَايَتِهِمْ عَنَا وَ فَهْمِهِمْ مِنَّا؛ منزلت شیعیان نزد ما را به قدر روایاتی که از ما روایت می‌کنند و فهمی که از ما دارند بشناسید. در این روایت این نکته بیان شده است

که منزلت و قدر هر فرد نزد امام علیه السلام، به میزان روایاتی است که از امام نقل می‌کند و فهمی است که از امام دارد؛ یعنی فرد هر قدر منزلت بالاتری داشته باشد امام علیه السلام بیشتر از او در مسئله مدیریت هدایت استفاده می‌کند و قدر و منزلت بیشتری نزد امام علیه السلام دارد و روایات بیشتری را از امام علیه السلام نقل می‌کند.

غیبت نعمانی، ص ۲۲

د) عمل به علم: از دیگر ساختارهای اتکا به اشراف، عمل به علم است؛ هر فرد به میزان عملی که به علم خود دارد، علم بیشتری را از معصوم علیه السلام دریافت می‌کند و از این راه در طریق مدیریت هدایت توسط معصوم علیه السلام قرار می‌گیرد. نقش عمل به علم در اتکا به اشراف نیز از روایت «قَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ عَمِلَ بِمَا يَعْلَمُ وَرَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمًا مَا لَمْ يَعْلَمْ» استفاده می‌گردد؛ هر کس به چیزی که می‌داند عمل کند خداوند علم آنچه را که نمی‌داند به او می‌دهد. بنابراین از طریق عمل به علم نیز می‌توان مجرای علم مبتنی بر اشراف قرار گرفت.

بحار الانوار ج ۴۰ ص ۱۲۸

سؤال چهارم: فرایند هدایت مرتبط با این روایت چیست؟

چهارمین سؤالی که در مورد حدیث فوق مطرح می‌باشد این است که این روایت کدام فرایند مرتبط با هدایت را تشریح می‌کند؟ برای پاسخ به این سؤال مقدمتاً باید به این نکته دقت کرد که هر کلامی که از معصوم علیه السلام صادر می‌شود به غرض ایجاد هدایت در جامعه بوده و یک یا چند بُعد از ابعاد هدایت را مورد بحث قرار می‌دهد، زیرا معصوم علیه السلام هدفی جز هدایت جامعه ندارد و تمام سخنان او نیز به همین غرض صادر می‌شود. پس باید نقش حدیث فوق را در فرایند هدایت مشخص کرد و بیان نمود که حدیث فوق کدام بُعد از ابعاد مختلف هدایت را بیان می‌دارد.

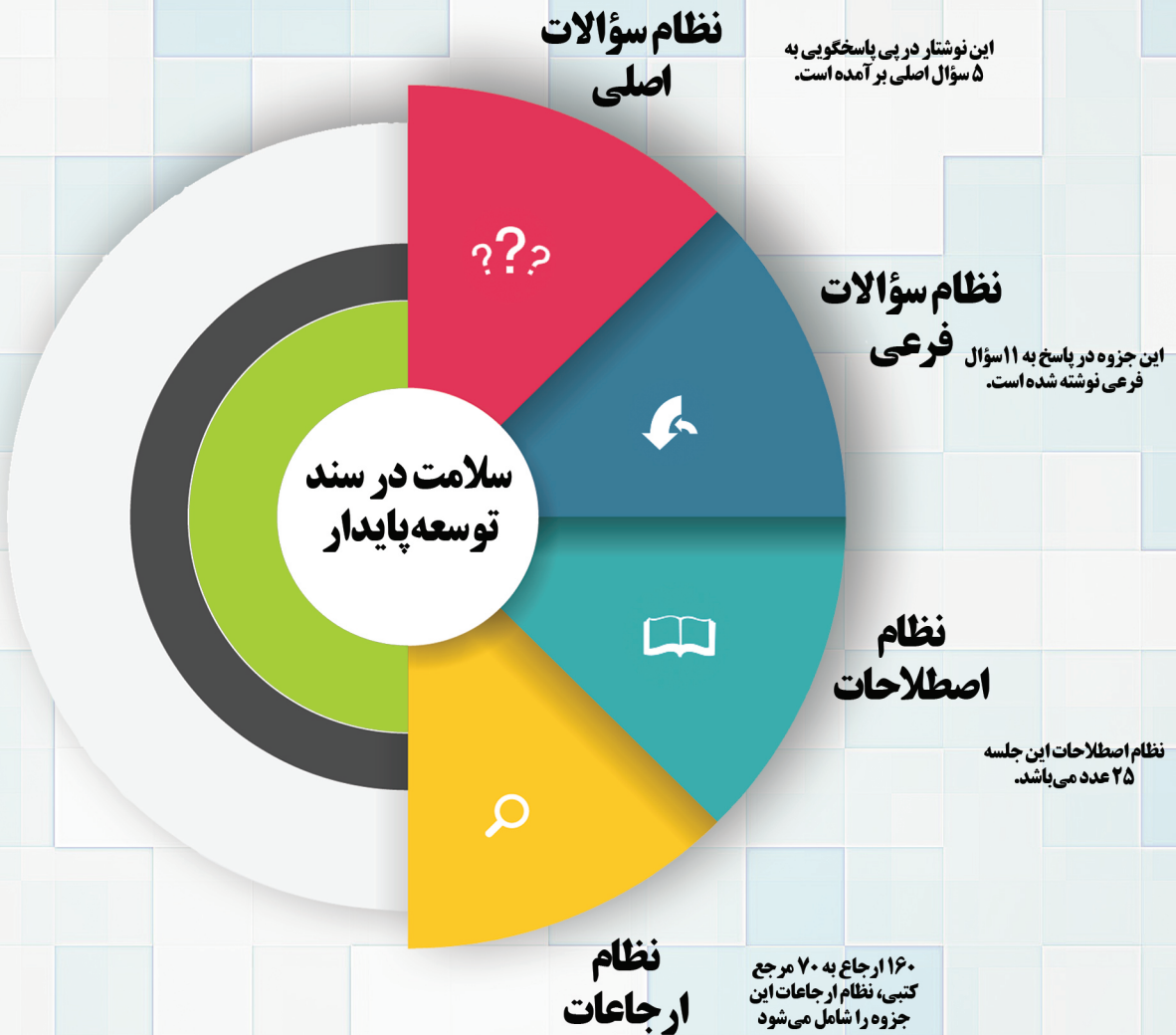
چالش «نحوه مقابله با بدعت‌های عصر» از جمله مسائلی است که طرح آنها توسط شارع -بما هو شارع- ضروری است؛ چرا که در صورت سکوت در این موضوع، اصل هدایت که غرض شارع از ارسال رسل و انزال کتب است، نقض می‌شود. روایت شریف در مقام پاسخ به همین مسئله است. حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت صادقین علیهما السلام و به تبع آنها جناب یونس بن عبدالرحمن رضی الله عنه در مقام توضیح این حکم پر حکمت الهی و سیره‌شان نیز مشحون از عمل کردن به آن برای حفظ شریعت اسلامی است. از طرفی از مهم‌ترین تهدیدها برای هر مکتبی، طرح مطالب مخالف با آن مکتب به عنوان آن مکتب است، این مسئله «بدعت» نامیده می‌شود. حال این حدیث شریف در مقابل این قضیه، عالم دینی را به اظهار علم در مقابل بدعت موظف می‌دارد؛ این نشان قطعی از وجود نداشتن داعی جعل برای این مسئله است؛ چرا که قطعاً جاعل خود به دنبال تغییر مطالب دینی است و این روایت کاملاً حصن و حفاظتی علیه وی -یعنی مقابله علمی علما- درست می‌کند. این فرض نشدن داعی جعل و مطابقت با فرایند هدایت خود دلیلی قطعی بر صحت حدیث مذکور است.

سؤال پنجم: این روایت دقیقاً چه نقشی در فرایند هدایت مرتبط با خود دارد؟

این روایت شریف در مقام پاسخ به قسمت پردازش قاعده مُکث نسبت به موضوع «وظیفه عالم در برابر بدعت‌هاست».

شناسنامه محتوایی

معایب و چالش های بخش سوم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (بخش سلامت)

نظام سوالات

۱. علت اصلی ایجاد چالش ها و آسیب های فراوان در کشور چیست؟
  - ۱/۱. علت تولد نظریه ای ناکارآمد مانند برجام (مبتنی بر نظام سیاست خارجه توسعه گرا) چه بود؟
  ۲. آیا در نظر شریعت اسلام، اسناد بین المللی بدعت محسوب می شوند؟
  ۳. سند توسعه پایدار چیست و چه کارکردهایی دارد؟
- ۳/۱. تعریف «فقر» اراده شده در ذیل هدف اول سند توسعه پایدار چیست و آن تعریف چه نسبتی با مفهوم خانواده دارد؟
- ۳/۲. «امنیت غذایی» ذیل هدف دوم سند توسعه پایدار، با چه محصولات کشاورزی مرتبط می شود؟
۴. جایگاه سلامت در سند توسعه پایدار چیست و با چه مراجع دیگری از سازمان ملل در ارتباط است؟
  - ۴/۱. در مقایسه هدف سوم (سند سلامت) و هدف چهارم (سند آموزش) در سند توسعه پایدار، کدام یک خطر بیشتری دارد؟
  - ۴/۲. چند بحث در ذیل کتاب مرجع سلامت مطرح است و شاخصه این تقسیم بندی چیست؟
  - ۴/۳. چه موضوعات حیاتی در کتاب مرجع سلامت مورد غفلت واقع شده است؟
  - ۴/۴. تعاریف غلط صورت گرفته ذیل کتاب مرجع سلامت چیست؟
  - ۴/۵. مفاهیم معارض با فتاوی صریح مراجع عظام تقلید در کتاب مرجع سلامت چیست؟
  - ۴/۶. مفاهیم بی ارتباط با وضعیت فعلی کشور در کتاب مرجع سلامت چیست؟
  - ۴/۷. چه تحلیل های ناقص و غلطی در کتاب مرجع سلامت یافت می شود؟
۵. راه حل مؤثر و اجرایی برای مقابله با سند سلامت توسعه پایدار و به طور کلی با اسناد مهاجم سازمان ملل چیست؟
  - ۵/۱. «الگوی جدید نگرانی از نظام مبتنی بر نظام مقایسه» با سند سلامت و به طور کلی اسناد بین المللی چه ارتباطی دارد؟

نظام اصطلاحات

نظام اصطلاحات دیگران	نظام اصطلاحات الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
<p>توسعه غربی - برجام - سیاست خارجه توسعه‌گرا - پول ملی - اسناد بین‌المللی - رویکرد حقوقی - توسعه پایدار - سند سلامت - سازمان ملل - اسناد پالرمو - رفع فقر - بسط آزادی انتخاب - لیبرالیسم - آزادی‌های جنسی - UNDP - امنیت غذایی - محصولات تراریخته - بیوتوریسم - بیوتکنولوژی - WHO - FAO - سند توسعه هزاره (سند ۸ آرمان) - طرح غربالگری - آنتی‌بیوتیک - صنعتی شدن - قانون مدرن - نظم جبری - عدم تعادل روحی - مدرنیته - پوشش همگانی سلامت - واکسن - آپارتمان - تکنولوژی - سوء تغذیه - حقوق جنسی و تولید مثل - جلوگیری از بارداری - کنترل جمعیت - سقط جنین ایمن - متابولیسم - سلول - حرکت سلولی - فرآیندهای سلولی - داروهای نو ترکیب - مواد مخدر - ترافیک - ماساچوست - کمبریج - استنفورد - طب سوزنی</p>	<p>الگوی پیشرفت اسلامی - طب اسلامی - حوزه علمیه قم - جمهوری اسلامی - بدعت - هویت شیعی - فقه - مقابله با تسلط یهود - تعالیم انبیاء - بصیرت - فحشاء - کتاب ضالّه - نظام شاخصه‌های ارزیابی - نظم اجتماعی - روایت وزیر - سبک زندگی سالم - فرایند دفاعی بدن - واکسن طب اسلامی - سترالاسرار داروها - پیشگیری ساختاری - خلاف بین شرع - غلبه طبایع چهارگانه - نظام مقایسه - احیای احادیث - ارتقای الگوی نگهبانی از نظام مبتنی بر نظام مقایسه -</p>

نظام ارجاعات

۱. قرآن کریم / ۴ بار / ص ۶، ۸، ۱۷
۲. الکافی / ۱۵ بار / ص ۲، ۴، ۲۲، ۴۰، ۴۹، ۵۲
کلینی، محمد بن یعقوب (۳۲۹ ق)، تهران: دار الکتب الإسلامية (۱۴۰۷ ق)
۳. من لایحضره الفقیه / ۱ بار / ص ۴۱
ابن بابویه، محمد بن علی (۳۸۱ ق)، قم: انتشارات دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم (۱۴۱۳ ق)
۴. المحاسن / ۱ بار / ص ۴۴
برقی، احمد بن محمد بن خالد (۲۷۴ یا ۲۸۰ ق)، قم: دار الکتب الإسلامية (۱۳۷۱ ق)
۵. طب الإمام الرضا علیه السلام (الرسالة الذهبية) / ۱ بار / ص ۴۶
علی بن موسی، امام هشتم علیه السلام (۲۰۳ ق)، قم: دارالخیمام (۱۴۰۲ ق)
۶. الغیبة (للطوسی) - کتاب الغیبة للحجة / ۱ بار / ص ۴۸
طوسی، محمد بن الحسن (۴۶۰ ق)، قم: دار المعارف الإسلامية (۱۴۱۱ ق)
۷. الغیبة للنعمانی / ۱ بار / ص ۵۳
ابن اَبی زینب، محمد بن ابراهیم (۳۶۰ ق)، تهران: نشر صدوق (۱۳۹۷ ق)
۸. علل الشرائع / ۲ بار / ص ۴۷، ۵۰
ابن بابویه، محمد بن علی (۳۸۱ ق)، تهران: کتاب فروشی داوری (۱۳۸۵ ش)
۹. عیون اخبار الرضا / ۳ بار / ص ۲۲، ۴۷، ۲۹
ابن بابویه، محمد بن علی (۳۸۱ ق)، تهران: نشر جهان (۱۳۷۸ ش)
۱۰. تفسیر القمی / ۲ بار / ص ۴۹
قمی، علی بن ابراهیم (قرن سوم)، قم: دار الکتب (۱۴۰۴ ق)
۱۱. الإمامة والتبصرة من الحیرة / ۲ بار / ص ۴۸، ۴۹
ابن بابویه، علی بن حسین (۳۲۹ ق)، قم: مدرسة الإمام المهدي عجل الله تعالی فرجه الشریف (۱۴۰۴ ق)
۱۲. معانی الاخبار / ۲ بار / ص ۳۲، ۵۰
ابن بابویه، محمد بن علی (۳۸۱ ق)، تهران: انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم (۱۴۰۳ ق)
۱۳. الخصال / ۱ بار / ص ۵۰
ابن بابویه، محمد بن علی (۳۸۱ ق)، قم: جامعه مدرسین (۱۳۶۲ ش)
۱۴. کمال الدین و تمام النعمة / ۱ بار / ص ۵۰

ابن بابویه، محمد بن علی (٣٨١ ق)، تهران: اسلامیه (١٣٩٥ ق)

١٥. الاختصاص / ١ بار / ص ٥٠

مفید، محمد بن محمد (٤١٣ ق)، قم: المؤتمر العالمي لالفية الشيخ المفيد (١٤١٣ ق)

١٦. امالی للمفید / ٢ بار / ص ٥٠

مفید، محمد بن محمد (٤١٣ ق)، قم: کنگره شیخ مفید (١٤١٣ ق)

١٧. امالی للطوسی / ٢ بار / ص ٥٠

طوسی، محمد بن الحسن (٤٦٠ ق)، قم: دار الثقافة (١٤١٤ ق)

١٨. کامل الزیارات / ١ بار / ص ٤٩

ابن قولویه، جعفر بن محمد (٣٢٧ ق)، نجف: دار المرتضوية (١٣٥٦ ش)

١٩. بصائر الدرجات / ١ بار / ص ٤٩

صفار، محمد بن حسن (٢٩٠ ق)، قم: مكتبة آية الله المرعشي النجفي (١٤٠٤ ق)

٢٠. مكارم الاخلاق / ٢ بار / ص ٤١، ١٧

طبرسی، حسن بن فضل (٥٤٨ ق)، قم: الشريف الرضي (١٣٧٠ ش)

٢١. دعائم الاسلام / ١ بار / ص ٤٤

ابن حیون، نعمان بن محمد مغربی (٣٦٣ ق)، قم: مؤسسة آل بيت عليهم السلام (١٣٨٥ ق)

٢٢. تحف العقول / ١ بار / ص ٣٢

ابن شعبه حرانی، حسن بن علی (قرن ٤)، تحف العقول، قم: انتشارات جامعه مدرسين (١٤٠٤ ق)

٢٣. بحار الانوار / ٤ بار / ص ١٣، ٤١، ٥٢، ٥٣

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (١١١٠ ق)، بیروت: انتشارات دار إحياء التراث العربي (١٤٠٣ ق)

٢٤. وسائل الشیعه / ٢ بار / ص ٤٠، ٤١

شیخ حر عاملی، محمد بن حسن (١١٠٤ ق)، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام (٤٠٩ ق)

٢٥. رجال النجاشی / ٥ بار / ص ٤٥، ٤٦

نجاشی، احمد بن علی (٤٥٠ ق)، قم: مؤسسة النشر الاسلامي التابعه لجامعة المدرسين بقم المشرفه

(١٣٦٥ ش)

٢٦. رجال الكشي / ٢ بار / ص ٤٨

کشی، محمد بن عمر (نیمه اول قرن چهارم)، مشهد: مؤسسه نشر دانشگاه مشهد (١٤٠٩ ق)

٢٧. رجال الطوسی / ٣ بار / ص ٤٦، ٤٧، ٤٨

طوسی، محمد بن الحسن (٤٦٠ ق)، قم: مؤسسة النشر الاسلامي التابعة لجامعة المدرسين بقم المقدسه

(١٣٧٣ ش)

٢٨. رجال ابن غضائری / ١ بار / ص ٤٥، ٤٦

ابن غضائری، احمد بن حسین (قرن پنجم)، قم: دار الحديث

۲۹. فهرست شیخ طوسی / ۱ بار / ص ۴۵، ۴۶، ۴۷
طوسی، محمد بن حسن (۴۶۰ ق)، قم: ستاره
۳۰. فرج المهموم في تاريخ علماء النجوم / ۱ بار / ص ۴۵
ابن طاووس، علی بن موسی (۶۶۴ ق)، قم: دار الذخائر (۱۳۲۸ ش)
۳۱. معجم رجال الحديث و تفصیل طبقات الرواة / ۲ بار / ص ۴۵، ۴۹
خویی، ابو القاسم (۱۴۱۳ ق)، قم: مرکز نشر الثقافة الإسلامية (۱۳۷۲ ش)
۳۲. الفوائد الرجالية / ۱ بار / ص ۴۵
السید بحر العلوم (۱۲۱۲ ق)، تهران: منشورات مکتبه الصادق
۳۳. الثقات الأخیار من رواة الأخبار / ۱ بار / ص ۴۵
مظاهری، حسین، قم: موسسه الزهراء علیها السلام الثقافية الدراسية (۱۳۸۵ ش)
۳۴. كنز العمال / ۱ بار / ص ۴۱
هندي، متقی (۹۷۵ ق)، بیروت: موسسه الرسالة (۱۴۰۱ ق)
۳۵. الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع / ۱ بار / ص ۵۱
أبو بكر أحمد بن علي بن ثابت بن أحمد بن مهدي الخطيب البغدادي (۴۶۳ ق)، الرياض: مکتبه المعارف (۱۳۹۱ ش)
۳۶. حديث ابن رزقويه / ۱ بار / ص ۵۱
ابن رزقويه أبو الحسن محمد بن أحمد بن محمد بن رزق بن عبد الله بن يزيد البغدادي، البزاز (۴۱۲ ق)، مخطوط نُشر في برنامج جوامع الكلم المجاني التابع لموقع الشبكة الإسلامية (۲۰۰۴ م)
۳۷. رساله اجوبه الاستفتانات / ۱ بار / ص ۴۲
خامنه‌ای، سید علی، تهران: نشر بین الملل، چاپ ۷۳ (۱۳۹۱ ش)
۳۸. استفتانات آیت الله سبحانی / ۱ بار / ص ۴۲
سبحانی، جعفر، قم: مؤسسه امام صادق علیه السلام (۱۳۸۹ ش)
۳۹. صحیفه امام خمینی ره / ۱ بار / ص ۷
خمینی، روح الله (۱۳۶۸ ش)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
۴۰. ترجمه قرآن انصاریان / ۴ بار / ص ۶، ۸، ۱۷
۴۱. سلامت در سال ۲۰۱۵: حرکت از MDGs اهداف توسعه هزاره به سمت SDGs اهداف توسعه پایدار /
۳۱ بار / ص ۵، ۱۱، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۵
- زیر نظر: دکتر علی اکبر سیاری، دکتر امیرحسین تکیان و دکتر شهرام رفیعی، ترجمه احد بختیاری، صادق غضنفری و یوسف چاوه پور، تهران: پارسای سلامت
۴۲. توانمندسازی و کاهش فقر: کتاب مرجع بانک جهانی / ۱ بار / ص ۷

ویراستار: دیبا نارایان، ترجمه فرزاد پوراصغر سنگاچین و جواد رضایی، تهران: کریم‌خان زند (۱۳۹۵ش)

۴۳. زیست‌شناسی سلولی و مولکولی / ۱ بار / ص ۲۵

دکتر احمد مجد - دکتر سید محمد علی شریعت‌زاده، زیست‌شناسی سلولی و مولکولی، تهران: آبیژ سیزدهم (۱۳۸۹ش)

۴۴. قرارداد اجتماعی / ۱ بار / ص ۱۶

روسو، ژان ژاک، قرارداد اجتماعی، ترجمه مرتضی منوچهر کیا: انتشارات گنجینه (۱۳۶۶ش)

۴۵. پایگاه رسمی آیت‌الله سیستانی / ۱ بار / ص ۴۲

۴۶. پایگاه رسمی آیت‌الله وحید خراسانی / ۱ بار / ص ۴۳

۴۷. پایگاه رسمی اسلام کوئیست / ۲ بار / ص ۴۲

۴۸. برنامه ششم توسعه / ۱ بار / ص ۱۴

۴۹. پایگاه رسمی مرکز تحقیقات مجمع تشخیص مصلحت نظام / ۱ بار / ص ۱

۵۰. پایگاه رسمی وزارت بهداشت / ۱ بار / ص ۱۱

۵۱. پایگاه رسمی سازمان غذا و دارو / ۱ بار / ص ۳۴

۵۲. پایگاه رسمی بانک مرکزی / ۲ بار / ص ۳۰

۵۳. سامانه میانگین موزون سنا / ۱ بار / ص ۳۰

۵۴. پایگاه رسمی سازمان بهداشت جهانی / ۹ بار / ص ۵، ۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۶، ۳۸

۵۵. پایگاه رسمی نشریه ملی ایالات متحده PubMed / ۲ بار / ص ۳۸، ۳۹

۵۶. پایگاه رسمی ژورنال دانشگاه استنفورد / ۱ بار / ص ۳۸

۵۷. پایگاه رسمی علمی اسپرینگر (Springer) / ۱ بار / ص ۳۹

۵۸. پایگاه رسمی غذا و دارو ایالات متحده آمریکا / ۱ بار / ص ۳۹

۵۹. پایگاه رسمی مرکز اطلاعات سازمان ملل متحد تهران / ۲ بار / ص ۱۰، ۱۱

۶۰. پایگاه رسمی اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد / ۲ بار / ص ۵، ۱۳

۶۱. پایگاه رسمی شبکه خبر / ۱ بار / ص ۲۸

۶۲. پایگاه رسمی خبرگزاری صدا و سیما / ۱ بار / ص ۳۱

۶۳. پایگاه خبرگزاری فارس / ۳ بار / ص ۲۶، ۳۱

۶۴. پایگاه خبرگزاری ایسنا / ۵ بار / ص ۳، ۱۱، ۳۱، ۳۷

۶۵. پایگاه خبرگزاری ایندپندنت (Independent) / ۱ بار / ص ۳۱

۶۶. پایگاه خبرگزاری گاردین (Guardian) / ۱ بار / ص ۳۱

۶۷. پایگاه خبرگزاری مهر / ۱ بار / ص ۸

۶۸. پایگاه خبرگزاری باشگاه خبرنگاران / ۱ بار / ص ۱۱

۶۹. پیشخوان الگوی جدید نگرانی از نظام بر اساس نظام مقایسه / ۱ بار / ص ۲۹

۷۰. پایگاه نقشه راه / ۱ بار / ص ۱۱

فهرست تفصیلی

۱. ایجاد چالش‌ها و آسیب‌های فراوان برای کشور در پی هر تحلیل و محاسبه غلط ۱
- ۱/۱. برجام (مبتنی بر نظریه ناکارآمد سیاست خارجه توسعه‌گرا): از بارزترین تحلیل‌های غلط تجربه شده و منجر به آسیب‌های فراوان برای کشور ۱
- ۱/۱/۱. «کاهش ارزش پول ملی»، «افزایش تحریم‌ها»، «ایجاد مشکلات امنیتی»: از جمله آثار سوء اجرایی شدن برجام (مبتنی بر نظریه سیاست خارجه توسعه‌گرا) ۲
- ۱/۲. تعریف بدعت به عنوان هر امر مخالف قرآن و سنت و وظیفه روشنگری عالمان در برابر بدعت‌ها؛ از قطعیات شریعت اسلام ۲
- ۱/۲/۱. تحلیل بسته اسناد بین‌المللی به عنوان یک پدیده پر از بدعت؛ وظیفه عالمان دینی ۳
- ۱/۲/۱/۱. بررسی اسناد بین‌المللی از حیث «الزام‌آوری» یا «عدم الزام‌آوری» نسبت به تعهدات؛ رویکرد رایج نسبت به نقد اسناد بین‌المللی ۳
- ۱/۲/۱/۲. بررسی اسناد بین‌المللی از حیث تعارض با هدایت و آیات و روایات؛ رویکرد مختار نسبت به نقد اسناد بین‌المللی ۳
۲. «توضیحات اجمالی درباره سند توسعه پایدار»، «بررسی سند سلامت از هدف سوم سند توسعه پایدار» و «تبیین راه‌حل‌های مواجهه با اسناد بین‌المللی»: سه بسته بحثی مطرح درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه ۴
- ۲/۱. معرفی سند توسعه پایدار؛ اولین بسته از مباحث مطروحه درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه ۵
- ۲/۱/۱. مخالفت با تمامی تحلیل‌های انبیاء در ۱۷ هدف مطرح در سند توسعه پایدار ۵
- ۲/۱/۲. وعده امام خمینی درباره به چالش کشیده شدن سازمان ملل مبتنی بر مبانی اسلام؛ پیشبینی در حال شکل‌گیری اولیه ۷
- ۲/۱/۳. تعریف فقر به «بسط آزادی اختیار» و تلقی کردن هنجارهای مترقی خانوادگی به عنوان «عامل فقر»: از جمله انحرافات آشکار هدف اول سند توسعه پایدار ۷
- ۲/۱/۴. توصیه به کشت محصولات خطرناک تراریخته؛ از جمله انحرافات مطرح در ذیل هدف دوم سند توسعه پایدار ۸
- ۲/۱/۴/۱. احتمال طراحی حملات بیوترورسم علیه مردم ایران ذیل محصولات تراریخته ۸
- ۲/۲. بررسی سند سلامت (کتاب مرجع سازمان ملل متحد در حوزه سلامت) از هدف سوم سند توسعه پایدار؛ دومین بسته از مباحث مطروحه درباره اسناد بین‌المللی در این جلسه ۱۰

- ۲/۲/۱. خطرناک‌تر بودن مباحث مطرح در هدف سوم (سلامت) از مباحث مطرح در هدف چهارم (آموزش)؛ به دلیل نشانه‌گرفتن اصل حیات انسان‌ها ۱۱
- ۲/۲/۱/۱. نقد کتاب مرجع سلامت سازمان ملل به مثابه نقد قله دانش فعلی بشر در حوزه سلامت؛ گامی در راستای انتشار علوم اهل بیت به سرتاسر جهان ۱۲
- ۲/۲/۲. طرح نه بحث درباره کتاب مرجع سلامت (ذیل هدف چهارم از اهداف هفده‌گانه سند توسعه پایدار سازمان ملل متحد) ۱۳
- ۲/۲/۲/۱. ارزیابی به محوریت شاخصه‌های غلط؛ اولین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت . ۱۳
- ۲/۲/۲/۲. تعریف ناقص و غلط از «زمینه‌های بیماری»؛ دومین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت ۱۵
- ۲/۲/۲/۳. «مطرح نکردن اطلاعات درباره عوارض داروها» و تأکید بر تعریف غلط از «واکسن»؛ سومین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت ۱۸
- ۲/۲/۲/۳/۱. پیشنهاد ایجاد فرصت برای تحقیقات درباره کارآمدی یا ناکارآمدی تعریف جایگزین جریان طب اسلامی از «واکسن» ۲۰
- ۲/۲/۲/۳/۱/۱. نوع ساخت مسکن؛ هم‌زیستی با حیوانات، تغذیه و غیره؛ از جمله مصادیق واکسن از دیدگاه طب اسلامی ۲۱
- ۲/۲/۲/۴. «کنترل جمعیت دنیا» و «فراهم کردن بسترهای سقط جنین» و «تعریف غلط از سوء تغذیه»؛ چهارمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت ۲۴
- ۲/۲/۲/۵. بی‌ارتباط بودن توصیه مبارزه با بیماری‌های عفونی مثل «ایدز»، «سل» و «مالاریا» نسبت به وضعیت بسیاری از کشورها مثل ایران؛ پنجمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت .. ۲۶
- ۲/۲/۲/۶. تحلیل غلط از عوامل ایجاد بیماری‌های غیرواگیردار مثل سرطان؛ ششمین اشکال مطرح به کتاب مرجع سلامت ۲۶
- ۲/۲/۲/۶/۱. دعوت از وزارت بهداشت برای ایجاد بستر راستی‌آزمایی تحلیل طب اسلامی مبنی بر «غلبه بعضی از طبایع چهارگانه به عنوان عامل ایجاد سرطان» ۲۷
- ۲/۲/۲/۶/۲. لزوم بررسی پیشنهادهاى طب اسلامی به صرف وجود احتمال کارآمدی این طب اسلامی برای درمان بیماری‌ها ۲۷
- ۲/۳. تبیین چند راه مطرح درباره مقابله با اسناد بین‌المللی ۲۸
- ۲/۳/۱. نظام مقایسه بین راه‌حل‌ها و مفاهیم و ساختارهای جایگزین طب اسلامی و ساختارها و مفاهیم و راه‌حل‌های WHO؛ یگانه راه یافتن بهترین پاسخ برای درمان بیماری‌ها ۲۸

۳۰	پیوست‌ها
۴۴	پیوست رجالی
۵۴	شناسنامه محتوایی
۵۵	نظام سوالات
۵۶	نظام اصطلاحات
۵۷	نظام ارجاعات

بخشی از متن

حال یک سؤال وجود دارد؛ ما در طب اسلامی می‌توانیم راه‌حل‌های قوی‌تر برای بیماری‌ها بدهیم یا نه؟ من می‌گویم که اگر حتی احتمال این وجود داشته باشد که ما در حوزه علمیه قم راه‌حل‌های قوی‌تری برای این بیماری‌ها به دست آورده باشیم، وزارت بهداشت و درمان با پذیرفتن گفتگوهای ملی در حوزه طب اسلامی به سلامت مردم ضربه می‌زند. ما می‌اییم نقد و بحث و گفتگو می‌کنیم. من از روی کتاب سازمان ملل دارم می‌خوانم و این یک بحث علمی است.

اگر آقایان این گفتگوها را نپذیرند و دائماً چالش ایجاد کنند، سلامت مردم به چالش کشیده می‌شود، این حرف اصلی ما است. من مجدداً وزارت بهداشت و سازمان برنامه‌بودجه را دعوت می‌کنم که ما ساچوست و کمبریج و استنفورد نروید، یک مقداری نیز به حوزه علمیه قم بیایید و گفتگوهای فنی را بپذیرید.

* مسیرهای ارتباطی:

پایگاه اطلاع‌رسانی نقشه راه nro-di.blog.ir

کانال "الگو ۴" در پیام‌رسان ایتا @olgou4